

Regeringens proposition

2008/09:68

Yrkeshögskolan

Prop.
2008/09:68

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 20 november 2008

Fredrik Reinfeldt

Cecilia Malmström
(Utbildningsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en lag om yrkeshögskolan. Bestämmelserna i lagen syftar till att inom yrkeshögskolan säkerställa att eftergymnasiala yrkesutbildningar som svarar mot arbetslivets behov kommer till stånd, att statens stöd för dessa utbildningar fördelas effektivt och att utbildningarna håller hög kvalitet. Bestämmelserna syftar även till att inom smala yrkesområden tillgodose behov av eftergymnasiala yrkesutbildningar som avses leda till förvärvsarbete för de studerande, eller till en ny nivå inom deras yrke. En myndighet beslutar efter ansökan om en utbildning, som inte får vara en högskoleutbildning, ska ingå i yrkeshögskolan och hur många årsplatser utbildningen i så fall ska omfatta. Utbildning inom yrkeshögskolan får anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting och enskilda fysiska eller juridiska personer. Utbildningsanordnaren får anordna utbildningen i samverkan med andra.

En utbildning inom yrkeshögskolan ska väsentligen bygga på de kunskaper som eleverna får på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper. Utbildningen ska ha sin grund i kunskap som genererats dels i produktionen av varor och tjänster, dels i vetenskap och utformas så att en hög kvalitet och yrkesrelevans nås. Utbildningen ska ge sådana teoretiska, praktiska och erfarenhetsbaserade kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag kunna utföra kvalificerade uppgifter i arbetslivet. Utbildningen ska präglas av såväl stark arbetslivsanknytning som teoretisk förankring. Utbildningen ska vidare utvecklas och bedrivas i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare. Utbildningen ska även bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval.

En anordnare av utbildning inom yrkeshögskolan ska efter ansökan kunna få statsbidrag eller särskilda medel för utbildningen. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som fördelar bidrag och medel. Utbildning för vilken utbildningsanordnaren får statsbidrag eller särskilda medel ska i princip vara avgiftsfri för de studerande. En myndighet får besluta att utbildningsanordnaren får ta ut studerandeavgifter för annan utbildning inom yrkeshögskolan. Avgifterna ska vara skäliga med hänsyn till de kostnader som anordnaren har, förutsatt att kostnaderna i sig kan anses rimliga för verksamheten. En anordnare av utbildning inom yrkeshögskolan ska efter anmälan till en myndighet få bedriva sådan utbildning även som uppdragsutbildning. Regeringen ska få meddela föreskrifter om att en myndighet får ta ut avgifter av en sådan utbildningsanordnare.

En utbildning inom yrkeshögskolan ska vara öppen för alla som uppfyller behörighetsvillkoren för utbildningen och studiestöd bör kunna lämnas till studerande i utbildningen. Om inte alla behöriga sökande till en utbildning kan tas emot till utbildningen, ska ett urval göras bland de sökande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ansökan och antagning till utbildningarna inom yrkeshögskolan, ytterligare föreskrifter om urval och föreskrifter om vilka examina som får avläggas. Utbildningsanordnaren ska få utfärda utbildningsbevis och examensbevis.

Yrkeshögskoleutbildningens omfattning bör anges enligt ett poängsystem där 100 poäng motsvarar heltidsstudier under 20 veckor. Utbildningen bör få avslutas med en yrkeshögskoleexamen om den omfattar minst 200 poäng. Utbildning som omfattar minst 400 poäng och ett självständigt arbete samt som till minst en fjärdedel består av lärande i arbete bör få avslutas med en kvalificerad yrkeshögskoleexamen. Ett ytterligare krav för en kvalificerad yrkeshögskoleexamen bör vara att det finns en ledningsgrupp med en särskild sammansättning för utbildningen.

De personer som anlitas av utbildningsanordnaren för undervisning eller handledning ska genom utbildning eller erfarenhet ha kompetens för den utbildning som de ska bedriva. Utbildningsanordnaren ska se till att kompetensutveckling anordnas för de personer som anlitas för undervisning eller handledning.

De studerande i en utbildning inom yrkeshögskolan ska ha rätt att utöva inflytande över utbildningen. Utbildningsanordnaren ska verka för att de studerande tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Överklagandenämnden för högskolan ska pröva överklaganden av vissa beslut som berör de studerande. Högskolans avskiljandenämnd ska pröva frågor om avskiljande inom yrkeshögskolan.

I propositionen föreslås även en ändring i skollagen (1985:1100) som innebär att bestämmelserna om påbyggnadsutbildning tas bort.

En särskild myndighet bör inrättas med uppgift att administrera de utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan m.m. Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning bör avvecklas.

Lagen om yrkeshögskolan ska träda i kraft den 15 april 2009. Genom lagen ska lagen (2001:239) om kvalificerad yrkesutbildning upphävas.

Lagen om ändring i skollagen ska träda i kraft den 1 september 2009.

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om yrkeshögskolan.....	6
2.2	Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).....	10
3	Ärendet och dess beredning	14
4	Yrkeshögskolan.....	14
4.1	Principiella utgångspunkter	14
4.1.1	Bakgrund	14
4.1.2	Utgångspunkter för yrkeshögskolan	17
4.2	Yrkeshögskolan	18
4.2.1	Ett gemensamt regelverk	19
4.2.2	Definitioner	20
4.3	Utbildningsplanering och dimensionering.....	22
4.3.1	Beslut om att ingå i yrkeshögskolan	22
4.3.2	Vem får anordna yrkeshögskoleutbildningar.....	24
4.3.3	Dimensionering av yrkeshögskolan.....	24
4.3.4	Bidrag och avgifter i yrkeshögskolan	25
4.4	Utbildningar inom yrkeshögskolan	28
4.4.1	Yrkeshögskoleutbildningarnas karaktär och särart	28
4.4.2	Avgränsningen mot gymnasial yrkesutbildning	29
4.4.3	Avgränsningen mot högskolan	30
4.4.4	Värdegrund	31
4.4.5	Kvalitetskriterier och kvalitetssäkring.....	33
4.4.6	Kompetens hos undervisande personal.....	34
4.5	Vissa särskilda utbildningar	35
4.5.1	Pilotutbildning	35
4.5.2	Uppdragsutbildning	38
4.6	Dokumentation och examen	39
4.6.1	Bakgrund	39
4.6.2	Examen och poängsystem i yrkeshögskolan	40
4.7	Villkor för de studerande.....	45
4.7.1	Tillträde till utbildning.....	45
4.7.2	Inflytande för de studerande	46
4.7.3	Avskiljande m.m.....	46
4.7.4	Studiestöd	47
5	Påbyggnadsutbildningar och kompletterande utbildningar	48
6	Validering	50
7	En ny myndighet	53
8	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	57
9	Ekonomiska och andra konsekvenser	59

9.1	Konsekvenser för nuvarande utbildningsformer.....	59	Prop. 2008/09:68
9.2	Konsekvenser för utbildningsanordnarna	60	
9.3	Konsekvenser för de studerande.....	61	
9.4	Ekonomiska konsekvenser	61	
9.5	Konsekvenser för administrationen m.m.	62	
10	Författningskommentar	62	
10.1	Förslaget till lag om yrkeshögskolan.....	62	
10.2	Förslaget till lag om ändring i skollagen (1985:1100).....	68	
Bilaga 1	Sammanfattning av Valideringsdelegationens slutrapport – Mot en nationell struktur.....	69	
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser avseende Valideringsdelegationens slutrapport – Mot en nationell struktur	73	
Bilaga 3	Sammanfattning av betänkandet Yrkeshögskolan. För yrkeskunnande i förändring (SOU 2008:29).....	74	
Bilaga 4	Lagförslaget i betänkandet Yrkeshögskolan. För yrkeskunnande i förändring (SOU 2008:29).....	83	
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanser avseende betänkandet Yrkeshögskolan. För yrkeskunnande i förändring (SOU 2008:29).....	91	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 20 november 2008		93	
Rättsdatablad.....		94	

1 Förlag till riksdagsbeſlut

Prop. 2008/09:68

Regeringen föreſlår att riksdagen antar regeringens förſlag till

1. lag om yrkeſhögskolan,
2. lag om ändring i ſkollagen (1985:1100).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om yrkeshögskolan

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att inom yrkeshögskolan

- säkerställa att eftergymnasiala yrkesutbildningar som svarar mot arbetslivets behov kommer till stånd,
- säkerställa att statens stöd för eftergymnasiala yrkesutbildningar fördelas effektivt,
- säkerställa att eftergymnasiala yrkesutbildningar håller hög kvalitet, och
- inom smala yrkesområden tillgodose behov av eftergymnasiala yrkesutbildningar som avses leda till förvärvsarbete för de studerande, eller till en ny nivå inom deras yrke.

2 § I lagen avses med

- *studerande*: den som är antagen till och bedriver studier vid en utbildning som ingår i yrkeshögskolan,
- *uppdraagsutbildning*: utbildningsverksamhet som anordnas mot ersättning från uppdragsgivare som inte är en fysisk person och där uppdragsgivaren utser den som ska få delta i utbildningen,
- *yrkeshögskolan*: samtliga utbildningar som avses i 7 § och som inte är utbildningar enligt högskolelagen (1992:1434) eller kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, och
- *årsplats*: en studerandeplats i heltidsutbildning som omfattar 40 veckor.

3 § Verksamheten inom yrkeshögskolan ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar inom yrkeshögskolan ska främja aktning för varje människas egenvärde samt respekt för de mänskliga rättigheterna och vår gemensamma miljö. Särskilt ska den som verkar inom yrkeshögskolan främja jämställdhet mellan könen och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Utbildningen

4 § Utbildning inom yrkeshögskolan får anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting och enskilda fysiska eller juridiska personer. Utbildningsanordnaren får anordna utbildningen i samverkan med andra.

5 § En utbildning inom yrkeshögskolan ska väsentligen bygga på de kunskaper som eleverna får på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper. Prop. 2008/09:68

6 § Utbildningen ska

1. ha sin grund i kunskap som genererats dels i produktionen av varor och tjänster, dels i vetenskap och utformas så att en hög kvalitet och yrkesrelevans nås,

2. ge sådana teoretiska, praktiska och erfarenhetsbaserade kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag kunna utföra kvalificerade uppgifter i arbetslivet,

3. präglas av såväl stark arbetslivsanknytning som teoretisk förankring,

4. utvecklas och bedrivs i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare, och

5. bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval.

7 § En myndighet beslutar, efter ansökan, om en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan och hur många årsplatser utbildningen i så fall ska omfatta. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som prövar dessa frågor.

Bidrag och avgifter

8 § En anordnare av utbildning inom yrkeshögskolan kan efter ansökan få statsbidrag eller särskilda medel för utbildningen. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som fördelar bidrag och medel.

9 § Utbildning inom yrkeshögskolan, för vilken utbildningsanordnaren får statsbidrag eller särskilda medel enligt 8 §, ska vara avgiftsfri för de studerande. Enstaka inslag som de studerande får betala ett obetydligt belopp för får dock förekomma.

Utbildningsanordnaren får vad gäller sådan utbildning bestämma att böcker och andra lärmiddel, som varje studerande har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av de studerande själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar utbildningsanordnarens anskaffningskostnader. Lärmedel som används i utbildningen ska i övrigt tillhandahållas utan kostnad för de studerande.

En myndighet får besluta att utbildningsanordnaren får ta ut studerandeavgifter för annan utbildning inom yrkeshögskolan än sådan som avses i första stycket. Avgifterna ska vara skäliga med hänsyn till de kostnader som anordnaren har, förutsatt att kostnaderna i sig kan anses rimliga för verksamheten. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som prövar denna fråga.

10 § En anordnare av utbildning inom yrkeshögskolan får efter anmälan bedriva sådan utbildning även som uppdragsutbildning. Regeringen meddelar föreskrifter om till vilken myndighet anmälan ska göras.

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om att en myndighet får ta ut avgifter av en sådan utbildningsanordnare som avses i 10 §.

Organisation

12 § De personer som anlitas av utbildningsanordnaren för undervisning eller handledning ska genom utbildning eller erfarenhet ha kompetens för den utbildning som de ska bedriva.

13 § Utbildningsanordnaren ska se till att kompetensutveckling anordnas för de personer som anlitas för undervisning eller handledning.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vilka examina som får avläggas inom yrkeshögskolan.

Utbildningsanordnaren får utfärda utbildningsbevis och examensbevis. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om utbildningsbevis och examensbevis.

Studerande

15 § En utbildning inom yrkeshögskolan ska vara öppen för alla som uppfyller behörighetsvillkoren för utbildningen.

16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ansökan och antagning till utbildningarna inom yrkeshögskolan.

17 § Om inte alla behöriga sökande till en utbildning inom yrkeshögskolan kan tas emot till utbildningen, ska ett urval göras bland de sökande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om urval.

18 § De studerande i en utbildning inom yrkeshögskolan ska ha rätt att utöva inflytande över utbildningen.

Utbildningsanordnaren ska verka för att de studerande tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen.

19 § En studerande får tills vidare avskiljas från en utbildning som anordnas av staten, en kommun eller ett landsting om han eller hon

1. lider av psykisk störning,
2. missbrukar alkohol eller narkotika, eller
3. har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet.

Som ytterligare förutsättning för ett avskiljande gäller att det, till följd av något sådant förhållande som avses i första stycket, bedöms finnas en påtaglig risk att den studerande kan komma att skada någon annan person eller värdefull egendom under utbildningen. Prop. 2008/09:68

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om avskiljande.

Övriga bestämmelser

20 § Högskolans avskiljandenämnd ska pröva frågor om avskiljande.

Nämndens beslut i avskiljandefrågor får överklagas till allmän förvaltningsdomstol av den studerande och utbildningsanordnaren.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ett beslut om avskiljande ska, om den som har avskilts begär det, omprövas efter två år.

21 § För prövning av överklagande av vissa andra beslut än de som avses i 20 § svarar Överklagandenämnden för högskolan. Nämndens beslut med anledning av ett överklagande får inte överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 15 april 2009 och tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2009.

2. Genom lagen upphävs lagen (2001:239) om kvalificerad yrkesutbildning. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för utbildning för vilken det före den 15 april 2009 har beviljats statligt stöd för kvalificerad yrkesutbildning.

3. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får bevilja en utbildningsanordnare som före den 15 april 2009 har beviljats statligt stöd för kvalificerad yrkesutbildning fortsatt stöd, dock längst till och med 2013. Den upphävda lagen gäller även för utbildning för vilken beslut om statligt stöd har förlängts enligt denna punkt.

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (1985:1100)¹
dels att 2 kap. 3 § och 11 kap. 1, 2, 20, 21 och 24 §§ ska ha följande lydelse,
dels att rubriken närmast efter 11 kap. 16 § ska lyda "Gymnasial vuxenutbildning".

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 kap.****3 §**

Kommuner och landsting är skyldiga att för undervisningen använda lärare, förskollärare eller fritidspedagoger som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak *skall* bedriva.

Undantag får göras endast om personer med sådan utbildning inte finns att tillgå eller det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna.

Varje kommun och landsting *skall vidare* sträva efter att för undervisning i gymnasieskolan, gymnasial vuxenutbildning *och påbyggnadsutbildning* anställa lärare som har forskarutbildning.

Kommuner och landsting är skyldiga att för undervisningen använda lärare, förskollärare eller fritidspedagoger som har en utbildning *som är* avsedd för den undervisning de i huvudsak *ska* bedriva.

Varje kommun och landsting *ska också* sträva efter att för undervisning i gymnasieskolan *och* gymnasial vuxenutbildning anställa lärare som har forskarutbildning.

11 kap.**1 §**

Komvux består av grundläggande vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning *och påbyggnadsutbildning*.

Utbildningen i komvux *skall* anordnas i form av kurser.

Komvux består av grundläggande vuxenutbildning *och* gymnasial vuxenutbildning.

Utbildningen i komvux *ska* anordnas i form av kurser.

2 §²

Grundläggande vuxenutbildning syftar till att ge vuxna sådana kunskaper och färdigheter som de behöver för att delta i samhälls- och arbetsliv. Den *skall* också syfta till att möjliggöra fortsatta studier.

Grundläggande vuxenutbildning syftar till att ge vuxna sådana kunskaper och färdigheter som de behöver för att delta i samhälls- och arbetsliv. Den *ska* också syfta till att möjliggöra fortsatta studier.

¹ Lagen omtryckt 1997:1212.

² Senaste lydelse 2001:293. Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket upphävs.

Gymnasial vuxenutbildning syftar till att ge vuxna kunskaper och färdigheter på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan *skall* ge.

Påbyggnadsutbildning syftar till att ge vuxna en sådan utbildning som leder till en ny nivå inom deras yrke eller till ett nytt yrke. Vad som sägs i detta kapitel om gymnasial vuxenutbildning gäller också påbyggnadsutbildning.

Gymnasial vuxenutbildning syftar till att ge vuxna kunskaper och färdigheter på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan *ska* ge.

20 §³

Kommuner och landsting är skyldiga att till sin gymnasiala vuxenutbildning ta emot en behörig sökande från en annan kommun, om

1. hemkommunen har åtagit sig att svara för kostnaderna för elevens utbildning,

2. det är fråga om en sådan utbildning eller utbildningsplats för vilken kommunen eller landstinget har rätt till ersättning enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 24 §, *eller*

3. det är fråga om en påbyggnadsutbildning som finansieras med statliga medel enligt beslut av Statens skolverk.

1. hemkommunen har åtagit sig att svara för kostnaderna för elevens utbildning, *eller*

2. det är fråga om en sådan utbildning eller utbildningsplats för vilken kommunen eller landstinget har rätt till ersättning enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 24 §.

21 §⁴

Den som vill delta i gymnasial vuxenutbildning *skall* ansöka om detta hos styrelsen för utbildningen i sin hemkommun. *Detta gäller dock inte ansökan om att delta i påbyggnadsutbildning som finansieras med statliga medel enligt beslut av Statens skolverk. En sådan ansökan skall lämnas till styrelsen för utbildningen i den kommun eller det landsting som anordnar eller låter anordna utbildningen.*

Om ansökan i *andra fall* avser en utbildning som en annan kommun eller ett landsting anord-

Den som vill delta i gymnasial vuxenutbildning *ska* ansöka om detta hos styrelsen för utbildningen i sin hemkommun.

Om ansökan avser en utbildning som en annan kommun eller ett landsting anordnar eller låter

³ Senaste lydelse 2006:528.

⁴ Senaste lydelse 2006:528.

nar eller låter anordna, *skall* styrelsen skyndsamt sända ansökan vidare till styrelsen för utbildningen där. Till en sådan ansökan *skall* styrelsen foga ett yttrande av vilket det framgår om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för elevens utbildning, såvida det inte på grund av tidigare överenskommelse är onödigt. Regeringen får *vidare* meddela föreskrifter om när ett yttrande inte behöver fogas till en ansökan.

Åtagande att svara för kostnaderna *skall* alltid lämnas om den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i en annan kommuns gymnasiala vuxenutbildning *och påbyggnadsutbildning*. I sådant fall äger 5 kap. 33 § *motsvarande tillämpning beträffande* ungdomar fram till och med det första kalenderhalvåret det år då ungdomarna fyller tjugo år.

anordna, *ska* styrelsen skyndsamt sända ansökan vidare till styrelsen för utbildningen där. Till en sådan ansökan *ska* styrelsen foga ett yttrande av vilket det framgår om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för elevens utbildning, såvida det inte på grund av tidigare överenskommelse är onödigt. Regeringen får meddela föreskrifter om när ett yttrande inte behöver fogas till en ansökan.

Åtagande att svara för kostnaderna *ska* alltid lämnas om den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i en annan kommuns gymnasiala vuxenutbildning. I sådant fall *ska* 5 kap. 33 § *tillämpas på motsvarande sätt för* ungdomar fram till och med det första kalenderhalvåret det år då ungdomarna fyller tjugo år.

24 §⁵

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en kommun att betala ersättning för gymnasial vuxenutbildning till den kommun eller det landsting som anordnar utbildningen.

Hemkommunen skall lämna stöd till inackordering enligt 5 kap. 33 § till ungdomar fram till och med första kalenderhalvåret det år då ungdomarna fyller 20 år dels i sådana fall som avses i första stycket, dels om ungdomarna del-

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en kommun att betala ersättning för gymnasial vuxenutbildning till den kommun eller det landsting som anordnar utbildningen. *Hemkommunen ska i sådana fall lämna stöd till inackordering enligt 5 kap. 33 § till ungdomar fram till och med första kalenderhalvåret det år då ungdomarna fyller 20 år.*

⁵ Senaste lydelse 2006:528.

*tar i påbyggnadsutbildning som
finansieras med statliga medel
enligt beslut av Statens skolverk.*

Prop. 2008/09:68

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2009.
 2. Påbyggnadsutbildning som en elev har påbörjat före den 1 september 2009 ska anordnas till dess att eleven har avslutat den. Äldre bestämmelser ska tillämpas på sådan utbildning.

Regeringen gav i augusti 2006 Valideringsdelegationen i uppdrag att lämna en slutrapport om sitt arbete senast den 15 januari 2008 (U2006/5870/SV). Valideringsdelegationen överlämnade i januari 2008 rapporten *Valideringsdelegationens slutrapport – Mot en nationell struktur*. En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 1*. Rapporten har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Utbildningsdepartementet (U2008/205/SV).

Regeringen bemyndigade den 29 mars 2007 ansvarigt statsråd att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en analys av och lämna förslag till hur eftergymnasiala yrkesutbildningar utanför högskolan ska sammanföras under ett gemensamt ramverk benämnt yrkeshögskolan (dir. 2007:50). Utredningen antog namnet Yrkeshögskoleutredningen. Den 30 augusti 2007 gav regeringen utredningen i uppdrag att utöver det som omfattas av de ursprungliga direktiven föreslå hur verksamheten vid Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning ska förhålla sig till det nya ramverket (dir. 2007:121).

Yrkeshögskoleutredningen överlämnade i mars 2008 betänkandet *Yrkeshögskolan. För yrkeskunnande i förändring* (SOU 2008:29). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 3* och betänkandets lagförslag finns i *bilaga 4*. Betänkandet har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Utbildningsdepartementet (U2008/2400/SV).

Lagrådet

Regeringen bedömer att lagförslagen i denna proposition endast i ett avseende innehåller en sådan reglering som faller inom Lagrådets granskningsområde (9 och 11 §§ förslaget till lag om yrkeshögskolan). Denna del får dock anses vara av sådan enkel beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Yttrande av Lagrådet har därför inte inhämtats.

4 Yrkeshögskolan

4.1 Principiella utgångspunkter

4.1.1 Bakgrund

Utbyggnaden av högre utbildning i Sverige har under de senaste åren varit stor och är en viktig del av utbildningspolitiken. Andelen personer med eftergymnasial utbildning som är tre år lång eller längre har sedan 1990 ökat från 11 till 21 procent. Trots detta finns det från arbetslivet en efterfrågan på kvalificerad yrkeskompetens som inte tillgodoses av högskolans nuvarande utbildningsutbud. Denna efterfrågan finns inom samhällets alla sektorer och den har stadigt ökat under de senaste åren.

För att möta denna efterfrågan har det inom andra statliga utbildningsformer och utanför det offentliga utbildningsväsendet utvecklats utbildningar som kombinerar teori med praktik och aktivt lärande i arbetslivet. De kunskaper och färdigheter som en studerande förvärvar i sådan utbildning bidrar till utveckling av produktionen av varor och tjänster och därmed till ekonomisk tillväxt. Kunskaperna och färdigheterna ökar även den enskildes möjligheter till ett mera aktivt samhällsliv.

Den eftergymnasiala utbildningen i och utanför Sverige

En utgångspunkt för att bestämma vad som är eftergymnasial utbildning i Sverige är de förkunskapskrav som ställs. Om utbildningen ställer krav på och bygger vidare på kunskaper som motsvarar de som kan fås på gymnasieskolans nationella program, ska utbildningen betraktas som eftergymnasial. Huvuddelen av den eftergymnasiala utbildningen bedrivs inom högskolor och universitet. I OECD-sammanhang används begreppet tertiär utbildning. Begreppet avser utbildning efter gymnasienivå som leder till någon examen eller till fortsatta studier. Begreppet bygger till stor del på det totala antalet studieår och inte på krav på progression i kunskaper.

Vilka eftergymnasiala utbildningar som räknas som högskoleutbildning och vilka som hänförs till annan form av eftergymnasial utbildning skiljer sig mellan olika länder. I Sverige har merparten av de eftergymnasiala yrkesinriktade utbildningarna, t.ex. utbildning till sjuksköterska, lärare m.fl., samlats inom högskolan. Vissa andra länder gör tidigt en uppdelning mellan yrkesutbildningar och mer teoretiska utbildningar, allmänna utbildningar, vilket lett till parallella system för eftergymnasial utbildning.

Utöver yrkesinriktade högskoleutbildningar finns det eftergymnasiala yrkesinriktade utbildningar inom andra utbildningsformer. Dessa har i allmänhet ett annat syfte och avser att ge en annan kompetens än yrkesutbildningarna inom högskolan. I formell och praktisk mening är det kravet på forskningsanknytning och de mål som lagts fast för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå som skiljer högskoleutbildning från övrig eftergymnasial utbildning.

Frågan om utveckling av och fastare former för eftergymnasial yrkesutbildning utanför högskolan i Sverige har varit kontroversiell. Den genom 1975 års högskolereform fastlagda principen att all eftergymnasial utbildning ska samlas i högskolan och forskningsanknytas har fortsatt haft många förespråkare. Förslag om att införa en svensk yrkeshögskola framfördes redan i betänkandet Yrkeshögskolan – Kvalificerad eftergymnasial yrkesutbildning (SOU 1995:38) av Utredningen om kvalificerad eftergymnasial yrkesutbildning. Benämningen var inspirerad av dels den dåvarande finska processen att sammanföra olika eftergymnasiala utbildningar i en yrkeshögskola, dels utvecklingen av Berufsakademie i flera tyska delstater. Användningen av beteckningen yrkeshögskola, som innefattar ordet ”högskola”, för utbildningar som inte anordnas enligt högskolelagen (1992:1434) ifrågasattes. Utredningens förslag om en kvalificerad eftergymnasial yrkesutbildning anammades, men med benämningen kvalificerad yrkesutbildning. Beslutet att utveckla kvalifi-

cerad yrkesutbildning som en fristående utbildningsform utgjorde ett första större avsteg från den genom 1975 års högskolereform fastlagda principen. Kvalificerad yrkesutbildning kan anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting och enskilda fysiska eller juridiska personer. Utbildningen ska anordnas med statsbidrag eller särskilda medel och den ska bygga på de kunskaper som eleverna får på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper. Utbildningen ska bl.a. ha sin grund dels i kunskap som genererats i produktionen av varor och tjänster och dels i vetenskap samt utformas så att en hög kvalitet och yrkesrelevans nås, ge sådana fördjupade teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag kunna utföra kvalificerade uppgifter i ett modernt organiserat arbetsliv, präglas av såväl teoretiskt djup som en stark arbetslivsanknytning samt utvecklas och bedrivs i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare.

Kvalificerad yrkesutbildning är i dag den eftergymnasiala utbildningsform utanför högskolan som har flest antal studerande, drygt 30 000 individer under 2007.

Vissa andra eftergymnasiala yrkesutbildningar

Förutom kvalificerad yrkesutbildning erbjuder också de kompletterande utbildningarna eftergymnasial yrkesutbildning. Det är i huvudsak fråga om utbildningar inom yrkes-, konst- eller kulturområdet. Utbildningarna, som organiseras av en enskild anordnare, kan få stå under statlig tillsyn och kan också få statligt stöd i annan form. För att få statligt stöd ska ett antal kriterier vara uppfylla i enlighet med förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar. Om en utbildning anses värdefull från nationell synpunkt kan studiestöd lämnas och om utbildningen anses särskilt värdefull från nationell synpunkt kan statsbidrag lämnas.

Påbyggnadsutbildningarna inom den kommunala vuxenutbildningen är en annan form av eftergymnasial yrkesutbildning. De kan i många fall följas tillbaka till specialkurser och högre specialkurser som fanns i gymnasieskolan före 1991 års gymnasiereform (prop. 1990/91:85 Växa med kunskaper – om gymnasieskolan och vuxenutbildningen). Därefter har utbildningarna anordnats inom den kommunala vuxenutbildningen. I kraft av övergångsbestämmelser till skollagen (1985:1100) och senare med stöd av särskild reglering har de anordnande kommunerna tidigare kunnat kräva interkommunal ersättning från elevernas hemkommuner. Utbildning enligt fyra nationella kursplaner för påbyggnadsutbildningar kunde ingå i ramen för den fastställda kvoten för riksrekrytering. Därutöver fanns den nationella ramkursplanen för teknikerutbildning, som var riksrekryterande men som kunde anordnas utan tillstånd av Statens skolverk. Systemet reformerades 2005 genom att huvuddelen av påbyggnadsutbildningarna omvandlades och överfördes till kvalificerad yrkesutbildning. Några få omvandlades till kompletterande utbildningar respektive folkhögskolekurser. Ett mindre antal utbildningar, flertalet med lokalt fastställda kursplaner, som inte var lämpliga att föra över till någon annan utbildningsform fick kvarstå som påbyggnadsutbildningar

inom kommunal vuxenutbildning, men med statlig finansiering. Skolverket beslutar om statsbidrag för dessa utbildningar med stöd av förordningen (2005:676) om statsbidrag till viss påbyggnadsutbildning. I samband med reformen justerades det generella statsbidraget till kommunsektorn. I förordningen anges bl.a. riktlinjer för beslut om statsbidrag för en påbyggnadsutbildning. Möjligheten för en kommun att anordna och själv finansiera påbyggnadsutbildning kvarstår efter 2005 års reform. För att stimulera utbildning av personal inom vissa bristområden har Skolverket, på regeringens uppdrag, meddelat föreskrifter om kursplaner för bl.a. utbildning till barnskötare och tandsköterska.

Regeringen utsåg 2004 Stockholms Hantverksförenings Förvaltnings AB att vara huvudman för en försöksverksamhet med lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken. Föreningen hade dessförinnan bedrivit en liknande verksamhet med stöd av EU-bidrag. Försöksverksamheten reglerades genom förordningen (2004:167) om statligt stöd till försöksverksamhet med lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken. I 2007 års ekonomiska vårproposition aviserades att försöksverksamheten med lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken skulle göras permanent och utökas. I budgetpropositionen för 2008 föreslogs att medel skulle avsättas för att utöka antalet årsstudieplatser. Platserna ska spridas över landet. Den numera permanenta lärlingsutbildningen regleras i förordningen (2008:48) om statsbidrag för lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken. Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning administrerar verksamheten. Lärlingsutbildningen är på eftergymnasial nivå. Sökande till utbildningen ska ha slutfört för hantverksyrket relevant gymnasial utbildning eller genom yrkesverksamhet eller annan för yrket relevant verksamhet ha förvärvat motsvarande kunskaper. Utbildningen är upplagd så att 80 procent av utbildningstiden är arbetsplatsförlagd och 20 procent är skolförlagd. Utbildningen får omfatta högst 80 veckor. Lärlingen är studerande och inte anställd.

Behov av en ny reform av eftergymnasial yrkesutbildning

Eftergymnasiala yrkesutbildningar utanför högskolan anordnas i dag av en rad olika huvudmän, såväl offentliga som privata. Antalet utbildningsanordnare är mycket stort. Formellt styrs de av flera olika regelverk. Det är regeringens bedömning att det behövs en organisation som kan hantera denna heterogena grupp utbildningar mer effektivt än vad som hittills har varit fallet. För att säkerställa utbildningarnas kvalitet, förenkla regelverken, öka tydligheten samt förbättra informationen till de studerande och till arbetsmarknaden behövs ett nytt regelverk för verksamheterna. Ett regelverk kallat yrkeshögskolan bör skapas. Regelverket bör bidra till en mer effektiv resursanvändning, tydligare prioriteringar med utgångspunkt i arbetslivets behov samt mer likvärdiga ekonomiska villkor för anordnare och studerande.

4.1.2 Utgångspunkter för yrkeshögskolan

Det är regeringens uppfattning att utbildningssektorn behöver en utbildningsform på eftergymnasial nivå där arbetslivsgenererad kunskap är en

huvudkomponent. Utbildningen ska, liksom kvalificerad yrkesutbildning i dag, kunna anordnas med statsbidrag eller särskilda medel som fördelas efter ansökan. I överensstämmelse med vad som i dag gäller för kvalificerad yrkesutbildning ska utbildningen vidare kunna anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting och enskilda fysiska eller juridiska personer.

Följande utgångspunkter bör gälla för de eftergymnasiala yrkesutbildningarna utanför högskolan. Regelverket för yrkeshögskolan ska vara utformat så att det på bästa sätt kan stödja en struktur som möjliggör flexibilitet för de eftergymnasiala yrkesutbildningarna utanför högskolan. Ansvarsfördelningen mellan stat, arbetsliv, anordnare och den enskilde ska vara tydlig och transparent för alla parter. För de studerande ska ett kvalitets- och rättssäkert system skapas, som ger den enskilde möjlighet att få sina kunskaper dokumenterade i ett långsiktigt och hållbart perspektiv. Kunskaperna ska i görligaste mån kunna erkännas inom och utom EU.

Statens uppföljning och nationell utveckling samt prioritering och styrning bör underlättas genom regelverket. En tydlig åtskillnad bör göras mellan yrkeshögskoleutbildningar och konst- och kulturbefrämmande utbildningar samt ett system för validering av eftergymnasiala yrkesutbildningar, även utländska, införas. Regelverket för yrkeshögskolan bör skapa en tydlig och transparent plattform för målgrupper och intressenter vad gäller eftergymnasial yrkesutbildning. Avgränsningen mot högskoleutbildning bör vara tydlig.

4.2 Yrkeshögskolan

De eftergymnasiala yrkesutbildningarna utanför högskolan styrs i dag av flera olika regelverk, i huvudsak lagen (2001:239) om kvalificerad yrkesutbildning och förordningen (2001:1131) om kvalificerad yrkesutbildning, skollagen (1985:1100) och förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning, förordningen (2005:676) om statsbidrag till viss påbyggnadsutbildning, förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar samt förordningen (2008:48) om statsbidrag för lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken.

Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning är i dag enligt förordningen (2001:723) med instruktion för Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning förvaltningsmyndighet för kvalificerad yrkesutbildning. Statens skolverk är enligt förordningen (2008:612) med instruktion för Statens skolverk förvaltningsmyndighet för det offentliga skolväsendet. I det offentliga skolväsendet ingår kommunal vuxenutbildning inklusive påbyggnadsutbildning. Kompletterande utbildningar och lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken liksom de eftergymnasiala yrkesutbildningarna inom folkbildningen ligger utanför det offentliga skolväsendet. Folkbildningsrådet har enligt förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen ett visst ansvar för de eftergymnasiala yrkesutbildningarna inom folkbildningen.

Regeringens förslag: Eftergymnasiala yrkesutbildningar som inte utgör högskoleutbildningar sammanförs under ett gemensamt regelverk benämnt yrkeshögskolan. Verksamheten regleras i en lag om yrkeshögskolan. Lagen syftar till att säkerställa att eftergymnasiala yrkesutbildningar inom yrkeshögskolan som svarar mot arbetslivets behov kommer till stånd, att statens stöd för utbildningarna fördelas effektivt och att utbildningarna håller hög kvalitet. Lagen syftar även till att inom smala yrkesområden tillgodose behov av eftergymnasiala yrkesutbildningar som avses leda till förvärvsarbete för de studerande, eller till en ny nivå inom deras yrke.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker införandet av ett gemensamt regelverk benämnt yrkeshögskolan. Några instanser, bl.a. *Högskoleverket*, *Uppsala*, *Lunds*, *Göteborgs*, *Umeå* och *Linköpings universitet*, *Kungl. Tekniska högskolan*, *Mälardalens högskola* samt *Glesbygdsverket*, ser dock en risk i att ett regelverk som benämns yrkeshögskolan skulle kunna leda till sammanblandning med högskoleutbildning. De anför att gränsdragningen mellan yrkesutbildningar i högskolan och yrkeshögskoleutbildningar tenderar att bli otydlig. *Svenskt Näringsliv* och *Teknikföretagen* m.fl. betonar att gränsdragningen gentemot högskolan måste vara tydlig och att yrkeshögskolan inte blir en parallell institution till högskolan.

Luleå kommun menar att benämningen yrkeshögskolan kan missförstås som syftande på en fysisk plats för utbildningen. *Högskoleverket* samt *Uppsala* och *Linköpings universitet* föreslår att det inarbetade konceptet kvalificerad yrkesutbildning ska behållas. *Göteborgs universitet* föreslår benämningen högre yrkesutbildning.

Konkurrensverket konstaterar att ramverket ger utbildningsanordnare likartade villkor ur konkurrenssynpunkt.

Skälen för regeringens förslag: Eftergymnasiala yrkesutbildningar som inte utgör högskoleutbildningar bör sammanföras under ett gemensamt regelverk benämnt yrkeshögskolan. Verksamheten ska regleras i en lag om yrkeshögskolan. Regelverket bör bl.a. syfta till att förtydliga gränsdragningen mellan olika utbildningsformer. Benämningen yrkeshögskolan skapar enligt regeringens mening en plattform för de eftergymnasiala yrkesutbildningarna som ger de olika utbildningar som ska administreras i regelverket en egen och unik ställning. Utgångspunkten är att renodla regelverket för de eftergymnasiala yrkesutbildningarna, skapa tydlighet och transparens för studerande och intressenter samt effektivisera den nationella prioriteringen och det statliga stödet. Ett antal remissinstanser, bl.a. *Högskoleverket* och flera universitet och högskolor, befärar att benämningen yrkeshögskolan kan skapa otydlighet i gränsdragningen mot högskolan. Regeringen anser dock att benämningen är viktig för att markera att det rör sig om en kvalificerad eftergymnasial studieväg. Utbildningarna inom yrkeshögskolan ska vara väsensskilda från högskoleutbildningarna men av hög kvalitet och med stark yrkesrelevans. Att en yrkeshögskoleutbildning inte får vara en högskoleutbildning tydliggörs i lagen genom att begreppet yrkeshögskolan definieras

som samtliga utbildningar som ingår i yrkeshögskolan och som inte är utbildningar enligt högskolelagen (1992:1434) eller kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, se avsnitt 4.2.2.

I all produktion av varor och tjänster utvecklas i själva produktionen en kunskap som sällan är dokumenterad och därmed ofta lågt värderad. Det handlar om en förståelse- och förtrogenhetskunskap, som har mycket stor betydelse för produktionsresultatet, men som inte går att överföra enbart genom skolförlagd utbildning. Att denna kunskap sällan är dokumenterad innebär inte att den inte kan beskrivas och systematiseras. Utbildningarna inom regelverket yrkeshögskolan bör i de flesta fall bestå av en viss del arbetsplatsförlagd eller arbetslivsanknuten utbildning som ska ge förståelse- och förtrogenhetskunskap. En utbildning inom yrkeshögskolan bör normalt ge en specialiserad utbildning med inriktning mot ett definierat yrkesområde och vara grundad på faktiskt definierade behov på kort sikt. Högskoleutbildning har i jämförelse en större bredd och ett större djup, och därmed ett betydligt längre perspektiv i förhållande till arbetsmarknadens behov. Båda utbildningsformerna fyller viktiga funktioner, men på olika nivåer och med olika långa perspektiv. Gränsdragningen gentemot högskolan beskrivs närmare i avsnitt 4.4.3.

De utbildningsformer som staten ska stödja bör infogas i det föreslagna regelverket med en myndighet med uppgift att bl.a. svara för prioriteringar och resursfördelning på nationell nivå samt säkerställa utvärdering och kvalitetssäkring. Det nya regelverket förutsätter ingen förändring av nuvarande huvudmannaskap för utbildningarna. För att säkerställa en stark omvärldsbevakning bör det finnas bestämda kvalitetskriterier som ska ligga till grund för prövningen av utbildningarna mot arbetsmarknadens efterfrågan på arbetskraft med vissa kvalifikationer.

Bestämmelserna i lagen om yrkeshögskolan syftar till att säkerställa att eftergymnasiala yrkesutbildningar inom yrkeshögskolan som svarar mot arbetslivets behov kommer till stånd. Bestämmelserna syftar vidare till att säkerställa att statens stöd för eftergymnasiala yrkesutbildningar inom yrkeshögskolan fördelas effektivt och att utbildningarna håller hög kvalitet. Dessa mål bör kunna uppnås genom en samordnad statsbidragshandling och en kraftfullare kvalitetssäkring. Bestämmelserna syftar även till att inom smala yrkesområden tillgodose behov av eftergymnasiala yrkesutbildningar inom yrkeshögskolan som avses leda till förvärvsarbete för de studerande eller till en ny nivå inom deras yrke.

4.2.2 Definitioner

Regeringens förslag: I lagen om yrkeshögskolan avses med

- studerande: den som är antagen till och bedriver studier vid en utbildning som ingår i yrkeshögskolan,
- uppdragsutbildning: utbildningsverksamhet som anordnas mot ersättning från uppdragsgivare som inte är en fysisk person och där uppdragsgivaren utser den som ska få delta i utbildningen,
- yrkeshögskolan: samtliga utbildningar som ingår i yrkeshögskolan och som inte är utbildningar enligt högskolelagen eller kan leda fram till en examen enligt lagen om tillstånd att utfärda vissa examina, och

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår bl.a. att den som är antagen till och bedriver studier vid en utbildning som ingår i yrkeshögskolan ska benämnas deltagare.

Remissinstanserna: *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, BluePeak AB, Nordic Business Institute och Stiftelsen för Kvalificerad Yrkesutbildning i Mellansverige* anför att utbildningen inom yrkeshögskolan är en eftergymnasial utbildning och de studerande bör därför benämnas studenter. Benämningen deltagare ger enligt remissinstanserna vid handen att det är fråga om studiecirklar eller arbetsmarknadsutbildning. För att markera dignitet på utbildningsformen måste enligt remissinstanserna även benämningen på de studerande vara rätt.

Skälen för regeringens förslag: Definitionen av studerande som den som är antagen till och bedriver studier vid en utbildning som ingår i yrkeshögskolan motsvarar i princip vad som avses med student i högskolan. Definitionen avser att ge dem som genomgår en utbildning i yrkeshögskolan en egen plattform och en egen profil för att tydliggöra gränsdragningen gentemot definitionen av begreppet student i högskoleförordningen (1993:100). Studerande är vidare en gångbar benämning i arbetslivet och visar på ett vidare förhållningssätt än vad benämningen deltagare och student i allmänhet förknippas med. Benämningen studerande används dessutom i dag i den kvalificerade yrkesutbildningen och ibland i den kommunala vuxenutbildningen.

Innebörden av begreppet uppdragsutbildning är densamma som i dag gäller inom den kvalificerade yrkesutbildningen, dvs. utbildningsverksamhet som anordnas mot ersättning från uppdragsgivare som inte är en fysisk person och där uppdragsgivaren utser den som ska få delta i utbildningen. Endast uppdragsgivaren kan utse den person som får delta i utbildningen och uppdragsgivaren kan inte själv vara en fysisk person. Begreppet uppdragsutbildning har redan hunnit bli inarbetat inom den kvalificerade yrkesutbildningen.

En utgångspunkt bör vara att uppdragsutbildningen ska baseras på en utbildning inom yrkeshögskolan, dvs. en ordinarie utbildning inom det reguljära systemet. Uppdragsutbildningen beskrivs närmare i avsnitt 4.5.2.

Med yrkeshögskolan avses samtliga utbildningar som ingår i denna och som inte är utbildningar enligt högskolelagen (1992:1434) eller kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina. Yrkeshögskolan ska således vara en gemensam beteckning för ett stort antal olika eftergymnasiala yrkesutbildningar som kan anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting, stiftelser och andra enskilda anordnare efter ansökan. Samtliga utbildningar inom yrkeshögskolan kommer att prövas mot de kvalitetskrav och kvalitetskriterier som kommer att gälla för yrkeshögskolan.

En årsplats föreslås definieras som en studerandeplats i heltidsutbildning som omfattar 40 veckor. En heltidsutbildning bör pågå under minst så lång tid. Om utbildningen är kortare än 40 veckor eller bedrivs på

mindre än heltid, kommer antalet studerandeplatser att överstiga det antal årsplatser som en utbildning inom yrkeshögskolan beviljats. Avsikten är att det antal årsplatser som en utbildning inom yrkeshögskolan får omfatta ska bestämmas inom ramen för tilldelade medel. Yrkeshögskolans omfattning kan på så sätt relativt snabbt anpassas efter behov och efterfrågan.

4.3 Utbildningsplanering och dimensionering

4.3.1 Beslut om att ingå i yrkeshögskolan

Regeringens förslag: En myndighet beslutar, efter ansökan, om en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som prövar denna fråga.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig över förslaget tillstyrker det i huvudsak eller lämnar det utan erinran. *Länsstyrelsen i Södermanlands län, Göteborgs universitet, Riksförbundet för Kvalificerad Yrkesutbildning, Vuxenutbildning i samverkan* m.fl. betonar dock att initiativ bör kunna tas på nationell nivå. *Nyköpings kommun* nämner särskilt utbildningar inom el- och flygteknik, medan *Hantverkarnas Riksorganisations Service AB* nämner ”smalare branscher” som exempel.

Region Skåne, Region Blekinge och *Göteborgsregionens kommunalförbund* framhåller däremot det regionala inflytandet. *Region Skåne* anser att det regionala inflytandet över prioriteringar av utbildningar m.m. ska skrivas in i lagstiftningen om yrkeshögskolan. *Göteborgs kommun* anser att det är oklart vad som menas med regional nivå. Kommunen anför att en regional organisation kan ges ansvaret att besluta om godkännande av ansökningar och beviljande av statsbidrag medan myndigheten svarar för fördelning av resurser mellan regionerna samt tillsyn och kvalitetssäkring. *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning* anför att utredaren lägger ett alltför stort ansvar på anordnare att förankra utbildningsansökningar i olika regionala organ.

Högskolan på Gotland och *Teknikföretagen* betonar att initieringsprocessen ska vara kopplad till arbetsmarknadens behov. *IF Metall* välkomnar utredningens efterfrågeinriktade förhållningssätt till dimensioneringen av yrkesutbildningar.

Verket för näringslivsutveckling och *Åre kommun* framhåller de små arbetsgivarnas behov och kommunen påpekar vikten av att hänsyn tas till de branscher som saknar starka arbetsgivar- och branschorganisationer. *Företagarna* anser att det är nödvändigt att lösningar skapas för att kvalitetssäkra utbildningar även inom små bristyrken eller yrken med svag organisationsstruktur. *Tranås kommun* framhåller att det är viktigt att mindre kommuner får möjlighet att fortsätta som utbildningsanordnare.

Malmö kommun är tveksam till om en arbetsgivare kan vara informerad om förväntningar och krav som en yrkeshögskoleutbildning medför. Kommunen kan inte heller se att det finns en naturlig företrädare för

Skälen för regeringens förslag: En god utbildningsplanering är viktig för samhället och för individerna. Den kan begränsa samhällets kostnader för outnyttjad tillväxtpotential liksom kostnaderna för omskolning och dubbla yrkesutbildningar. För den enskilde ökar den möjligheten till meningsfull sysselsättning och personlig utveckling. Historien bjuder på få lyckade exempel då utbildningssystemen har legat steget före utvecklingen på arbetsmarknaden. De stora teknik- och samhällsskiftena är oftast svåra att förutse på makronivå. Också arbetsgivarna har svårt att bedöma rekryterings- och kompetensbehoven på längre sikt. I det korta perspektivet förefaller framskrivning av gällande trender vara den vanligaste – och möjligen säkraste – prognosen. Planering av utbildning handlar dock mera sällan om det korta perspektivet. Trots de uppenbara svårigheterna måste olika myndigheter på utbildningsområdet ständigt göra bedömningar av framtida behov av skilda kompetenser. Det handlar då om att kombinera signaler och initiativkraft från både makro- och mikronivå. Prognosmodellernas resultat måste vägas mot tendenser på individnivå och lokala iakttagelser. Regeringen anser i likhet med utredningen att initiering av en ny utbildning inom yrkeshögskolan huvudsakligen ska ske i ett samspel mellan arbetsliv, utbildningsanordnare och andra intressenter på lokal eller regional nivå.

Remissinstansernas kommentarer handlar mest om att beskriva vilka omständigheter som bör påverka ett beslut om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan och vilka organ som bör ha ett inflytande på beslutet. *Göteborgs kommun* anför att en regional organisation kan ges ansvar att besluta om godkännande av ansökningar och beviljande av statsbidrag, medan myndigheten svarar för fördelning av resurser mellan regionerna samt tillsyn och kvalitetssäkring.

Regeringen anser att planeringen av utbildningarna inom yrkeshögskolan bör bygga på en kombination av initiativ på lokal och regional nivå, uppföljning och utvärdering av pågående verksamhet samt en väl utvecklad omvärldsbevakning i samverkan med många olika aktörer. Det bör vara en ständigt pågående process, som ska bidra till att utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan kontinuerligt förnyas. Processens själva natur gör att det inte är lämpligt att reglera vare sig det lokala eller regionala inflytandet i lag. Mot denna bakgrund föreslås att en myndighet, efter ansökan, ska besluta om en utbildning ska få ingå i yrkeshögskolan. Detta garanterar ett övergripande, nationellt perspektiv. Regeringen kommer att meddela föreskrifter om vilken myndighet som ska pröva denna fråga. Ett beslut om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan styrs dock inte bara av utbildningens kvalitet och arbetsmarknadens behov av yrkeskompetens utan också av de av riksdagen givna ekonomiska ramarna för statsbidrag och studiestöd.

Regeringens förslag: Utbildning inom yrkeshögskolan får anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting och enskilda fysiska eller juridiska personer. Utbildningsanordnaren får anordna utbildningen i samverkan med andra.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, Landstinget i Östergötlands län, Regionförbundet Östsam* m.fl. anför att det bör tydliggöras att det är anordnaren som har det juridiska och ekonomiska ansvaret.

Skälen för regeringens förslag: Inom yrkeshögskolan ska det finnas utrymme för utbildningar med olika karaktär, tradition och huvudmannaskap. Yrkeshögskoleutbildning ska kunna erbjudas av flera olika anordnare, såväl statliga universitet och högskolor, kommuner och landsting som enskilda fysiska eller juridiska personer. En utbildningsanordnare ska få samverka med andra för att anordna en utbildning. Det måste dock alltid finnas en ansvarig utbildningsanordnare så att det inte råder några tvivel om vem som bär det yttersta ansvaret för verksamheten. Det förhållandet att det hos utbildningsanordnaren kan komma att finnas en särskild ledningsgrupp för utbildningen, liksom det i dag finns hos varje anordnare av en kvalificerad yrkesutbildning, innebär inte att anordnaren kan avhända sig det juridiska och ekonomiska ansvaret för utbildningen.

4.3.3 Dimensionering av yrkeshögskolan

Regeringens förslag: En myndighet beslutar om hur många årsplatser en utbildning inom yrkeshögskolan ska omfatta. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som prövar denna fråga.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget tillstyrker eller lämnar det utan erinran. *Folkbildningsrådet* och *Fritidsledarskolorna* anser att folkhögskolor med utbildningar som omfattas av yrkeshögskolans kvalitetssäkringssystem själva ska få besluta om antalet platser.

Skälen för regeringens förslag: Yrkeshögskolan bör huvudsakligen disponera de resurser som hittills använts för kvalificerade yrkesutbildningar, lärlingsutbildningar för vuxna till vissa hantverksyrken och statligt finansierade påbyggnadsutbildningar. Dessa utbildningsformer bör dock finnas kvar i ett övergångsskede till dess att de utbildningar som beviljats statsbidrag enligt nuvarande regelverk har slutförts. Resurserna bör således tillföras yrkeshögskolan successivt i takt med att de utbildningsformer som ersätts av yrkeshögskolan avvecklas. Det grundläggande i yrkeshögskolans planeringsprocess blir beslutet att bifalla eller avslå en ansökan från en utbildningsanordnare om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan, dvs. omfattas av yrkeshögskolans kvalitetssäkringssystem. Detta beslut bör grundas på en prövning av ansökan mot

de kvalitativa krav som ska känneteckna en yrkeshögskoleutbildning. Det antal utbildningar som enligt myndighetens beslut ska ingå i yrkeshögskolan utgör yrkeshögskolans dimensionering.

Varje beslut om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan bör enligt regeringens bedömning innebära att utbildningen berättigar de studerande till statligt studiestöd, se vidare avsnitt 4.7.4. Ett sådant beslut kommer därmed att utgöra ett åtagande om en framtida utgift för staten. En utbildningsanordnare kan också ansöka om statsbidrag eller särskilda medel. Det antal beslut som kan fattas om statsbidrag eller särskilda medel bestäms av de ekonomiska resurser som avsätts för detta stöd.

Ett beslut om att en utbildning ska berättiga till studiestöd ökar utgifterna på anslag som hanteras av Centrala studiestödsnämnden. För att förhindra att statens utgifter för studiestöd ökar utan regeringens godkännande måste antalet studerande som beviljas studiestöd för en utbildning inom yrkeshögskolan begränsas. Antalet studerande styrs av det antal årsplatser som en yrkeshögskoleutbildning omfattar. Det är lämpligt att det beslut som den myndighet som regeringen föreskriver fattar om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan även innehåller en uppgift om utbildningens omfattning i form av årsplatser.

Antalet årsplatser med statsbidrag begränsas av anvisade medel för ändamålet. För utbildningar utan statsbidrag finns det emellertid inte någon ekonomisk ram, eftersom studiestöd i princip lämnas till alla studerande i en studiestödsberättigande utbildning. Eftersom utflödet av studiestöd måste begränsas, bedömer regeringen att en ram för det maximala antalet årsplatser för utbildningar inom yrkeshögskolan bör införas.

4.3.4 Bidrag och avgifter i yrkeshögskolan

Regeringens förslag: En anordnare av utbildning inom yrkeshögskolan kan efter ansökan få statsbidrag eller särskilda medel för utbildningen. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som fördelar bidrag och medel.

Utbildning för vilken utbildningsanordnaren får statsbidrag eller särskilda medel ska vara avgiftsfri för de studerande. Enstaka inslag som de studerande får betala ett obetydligt belopp för får dock förekomma. Utbildningsanordnaren får vad gäller sådan utbildning bestämma att böcker och andra lärverktyg, som varje studerande har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av de studerande själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar utbildningsanordnarens anskaffningskostnader. Lärverktyg som används i utbildningen ska i övrigt tillhandahållas utan kostnad för de studerande.

En myndighet får besluta att utbildningsanordnaren får ta ut studerandeavgifter för annan utbildning inom yrkeshögskolan. Avgifterna ska vara skäliga med hänsyn till de kostnader som anordnaren har, förutsatt att kostnaderna i sig kan anses rimliga för verksamheten. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som prövar denna fråga.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningens förslag innehåller inte några bestämmelser om att enstaka inslag som de studerande får betala ett obetydligt belopp för får förekomma eller om böcker och andra lärverktyg. Utredningen har inte heller föreslagit att en myndighet ska få besluta om studerandeavgifter.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget att en anordnare av utbildning inom yrkeshögskolan efter ansökan ska kunna få statsbidrag eller särskilda medel för utbildningen. *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning* anför att en kvalitetsbedömning och därmed prioritering av enskilda ansökningar som bygger på de kvalitetskriterier som gäller för utbildningsformen inte ska påverkas av hur det ekonomiska ansvaret fördelas mellan staten, arbetslivet och andra finansärer. *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning*, *Svenskt Näringsliv*, *Teknikföretagen* m.fl. förespråkar att statsbidraget ska lämnas utifrån schablonkostnader inom olika branscher och utbildningstyper och inte faktiska kostnader. *Svenskt Näringsliv* m.fl. understryker att en vidareutvecklad schablonmodell inte får användas för att diskriminera kostnadskrävande utbildningar.

Ett stort antal remissinstanser välkomnar förslaget om avgiftsfrihet, bl.a. *Uppsala* och *Göteborgs universitet*, *Landsorganisationen i Sverige*, *Tjänstemännens Centralorganisation* samt *Folkuniversitetet*. Några, t.ex. *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning*, *Göteborgs* och *Västerås kommuner* samt *Regionförbundet Östsam*, vill dock gå längre, och menar att all utbildning inom yrkeshögskolan ska vara avgiftsfri. Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning anser att staten inte bör åta sig kostnader för kvalitetssäkring av ett utbildningsutbud som inte är öppet för alla.

Svenskt Näringsliv, *Teknikföretagen* och *Svensk Energi* anser att det bör finnas möjlighet att ta ut skäliga elevavgifter om det finns särskilda skäl. Ett exempel kan vara om efterfrågad utbildning annars inte kommer till stånd.

Folkbildningsrådet anför att folkhögskolor precis som i dag bör kunna ta betalt för nödvändigt undervisningsmaterial, studieresor samt kost och logi.

Skälen för regeringens förslag: I det föreslagna systemet för eftergymnasial yrkesutbildning finns det fyra intressenter: det allmänna, arbetslivet, den enskilde studeranden och utbildningsanordnaren. Rollfördelningen dem emellan bör vara tydlig. Staten bör svara för de övergripande målen och kvalitetssäkringen. Arbetslivet bör bl.a. svara för att definiera utbildningsbehoven och tillhandahålla möjlighet till lärande i arbete. Den enskilde investerar något eller några år av sitt liv i utbildning och ekonomiskt i form av studielån och eventuella studerandeavgifter. Utbildningsanordnaren svarar för att genomföra utbildningen.

En grundläggande svårighet i sammanhanget är att fördela kostnaderna för yrkeshögskolan på ett rimligt sätt, främst mellan staten och arbetslivet. I Sverige bekostar i huvudsak staten utbildningsverksamheten och arbetslivet förutsätts stå för kostnaderna för praktik och lärande i arbete på företagen. Individen får i vissa fall stå för en del av kostnaden genom att vissa utbildningar är avgiftsbelagda. I andra länder fördelas kostnaderna lagstiftningsvägen eller genom frivilliga överenskommelser. Kollektiva fonder, lagreglerad uttaxering av avgifter och skattelättnader är tre metoder som används. Samtliga modeller har också vid olika till-

fällen aktualiserats i Sverige, främst för finansiering av personalutbildning. Inom några branscher med mycket stor andel enmans- och småföretag finns dock överenskommelser om gemensam finansiering av enskilda företags medverkan i den grundläggande yrkesutbildningen. Ett skäl att avstå från att föreslå en sådan lösning är att den eftergymnasiala yrkesutbildningen, i kvantitativa termer, fortfarande riktar sig mot en relativt begränsad del av arbetsmarknaden. Alltför många skulle uppleva det oskäligt att bidra till en utbildningsform som saknar relevans för den egna verksamheten. En annan anledning är att inte några tungt vägande skäl har framkommit som talar för att förändra den finansiella ansvarsfördelningen som gäller för majoriteten av de utbildningar som yrkeshögskolan ersätter, dvs. att staten står för hela utbildningskostnaden utom för den del som är arbetsplatsförlagd och som arbetslivet står för. En anordnare av utbildning inom yrkeshögskolan ska alltså enligt regeringens förslag efter ansökan kunna få statsbidrag för utbildningen eller, om anordnaren är ett statligt universitet eller en statlig högskola, särskilda medel. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som fördelar bidrag och medel. Regeringen avser att uppdra åt den särskilda utredare som ska förbereda bildandet av en myndighet för yrkeshögskolan att närmare utreda och besluta om statligt stöd ska lämnas på grundval av faktiska kostnader eller schablonkostnader. Vilken modell som än väljs får denna inte vara kostnadsdrivande eller alltför administrativt betungande för myndigheten.

Även fördelningen av kostnaderna mellan staten och den enskilde bör emellertid vara rimlig. Fördelningen av finansieringsansvaret i de nuvarande utbildningsformerna är olika. Inom de kompletterande utbildningarna och i lärlingsutbildningen för vuxna till vissa hantverksyrken förekommer studerandearavgifter i varierande omfattning.

Offentlig utbildning är i princip avgiftsfri i Sverige. Utbildningar inom yrkeshögskolan får offentlig karaktär genom att de omfattas av den statliga kvalitetssäkringen och huvudsakligen finansieras genom statligt stöd. Som ett led i strävandena att begränsa skillnaderna i villkor för de studerande inom yrkeshögskolan jämfört med studerande i annan offentlig utbildning ska en anordnare av yrkeshögskoleutbildning inte få ta ut avgifter av de studerande i de fall utbildningen får stöd i form av statsbidrag eller särskilda medel. Enstaka inslag som de studerande får betala ett obetydligt belopp för får dock förekomma. *Folkbildningsrådet* har vidare pekat på ett behov att ta betalt för bl.a. nödvändigt undervisningsmaterial. Regeringen föreslår därför, till skillnad från utredningen, att en utbildningsanordnare ska kunna bestämma att böcker och andra lärverktyg, som varje studerande har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av de studerande själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar utbildningsanordnarens anskaffningskostnader. Avgifterna bör vara rimliga och kända av de studerande innan utbildningen börjar. Lärverktyg som används i utbildningen ska i övrigt tillhandahållas utan kostnad för de studerande. Kostnader för studieresor, kost och logi är enligt regeringens mening inte att betrakta som kostnader för utbildning och bör således även i fortsättningen kunna täckas genom avgifter.

Regeringen bedömer till skillnad från bl.a. *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning* att kvalitetssäkringssystemet för yrkeshögskoleut-

bildningar även bör kunna omfatta andra utbildningar än sådana för vilka statsbidrag eller särskilda medel kan lämnas. Studerandeavgifter är normalt en förutsättning för att de aktuella utbildningarna ska komma till stånd. Sådana avgifter bör därför få förekomma inom yrkeshögskolan. För att samtidigt kontrollera antalet avgiftsbelagda utbildningar bör en myndighet få besluta om att en utbildningsanordnare får ta ut studerandeavgifter för en utbildning för vilken statsbidrag eller särskilda medel inte lämnas. Avgifterna ska vara skäligen i förhållande till utbildningskostnaden. En förutsättning är att kostnaderna för utbildningen i sig kan anses rimliga för verksamheten. På detta sätt säkerställs att fler utbildningar anpassas till arbetslivets behov, vilket inbegriper att de leder till förvärvsarbete för de studerande. Regeringen avser att meddela föreskrifter om vilken myndighet som ska pröva avgiftsfrågan. Ansvaret bör ligga på den blivande myndigheten för yrkeshögskolan och regeringen avser att ge myndigheten i uppdrag att vidare utreda hur frågan om avgifterna ska hanteras i förhållande till övriga utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan.

4.4 Utbildningar inom yrkeshögskolan

4.4.1 Yrkeshögskoleutbildningarnas karaktär och särart

Regeringens förslag: Utbildningen inom yrkeshögskolan ska ge sådana teoretiska, praktiska och erfarenhetsbaserade kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag kunna utföra kvalificerade uppgifter i arbetslivet.

Utbildningen ska präglas av såväl stark arbetslivsanknytning som teoretisk förankring, utvecklas och bedrivs i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare samt bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser har kommenterat förslaget. *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning* och *Regionförbundet Östsam* ställer sig bakom det kunskapsbegrepp som lyfts fram i betänkandet. Båda betonar dock vikten av att all yrkesutbildning tydligt måste knytas till konkret yrkesutövning.

Skälen för regeringens förslag: Utbildningarna i yrkeshögskolan ska komma till stånd och utvecklas för att det finns ett behov av bestämda kvalifikationer och kompetenser för produktion av varor och tjänster. De ska ge sådana teoretiska, praktiska och erfarenhetsbaserade kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag kunna utföra kvalificerade uppgifter i arbetslivet. Utbildningarna ska vidare präglas av såväl stark arbetslivsanknytning som teoretisk förankring. Utbildningarna bör utformas så att en hög kvalitet och yrkesrelevans nås. Arbetslivet bör därför ha ett avgörande inflytande över innehållet i yrkeshögskoleutbildningarna, och utbildningarna ska utvecklas och bedrivs i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare. Det är vidare viktigt att

utbildningarna skapar förståelse för arbetsmiljöns betydelse för att förebygga ohälsa och olycksfall och för att skapa ett hållbart arbetsliv.

Yrkeshögskolan bör vara en utbildningsväg som tar sin utgångspunkt i att skapa möjlighet för individer att skaffa sig kvalifikationer och kompetenser som efterfrågas i arbetslivet. Samtidigt ska utbildningarna inte vara utbildningar enligt högskolelagen (1992:1434) eller leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina. Det yrkeskunnande som yrkeshögskolan bör ge måste definieras i samverkan med arbetslivet. Arbetslivets inflytande är viktigt också mot bakgrund av de snabba förändringarna på arbetsmarknaden, som medför ett ständigt behov av nya eller förändrade kvalifikationer och kompetenser. Yrkeshögskolan bör fylla en viktig funktion vad gäller att möta hela Sveriges behov av kvalificerad arbetskraft.

Yrkeshögskoleutbildning måste följaktligen i hög grad vara situationsbunden. De uppgifter som den studerande bör bli kvalificerad att utföra kräver att olika former av kunskap utvecklas och tillämpas samtidigt. De situationer som krävs för att en studerande ska utveckla det nödvändiga yrkeskunnandet kan sällan i hela sin komplexitet återskapas i utbildningslokaler. Yrkeshögskolans utbildningar bör därför genomföras med en del av utbildningstiden förlagd till en eller flera arbetsplatser eller på annat sätt genomföras med stark arbetslivsintegration.

En viktig uppgift för all utbildning är att den ska bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval. Detta har varit ett viktigt uppdrag för den kvalificerade yrkesutbildningen och det bör gälla även för utbildningarna inom yrkeshögskolan.

4.4.2 Avgränsningen mot gymnasial yrkesutbildning

Regeringens förslag: En utbildning inom yrkeshögskolan ska väsentligen bygga på de kunskaper som eleverna får på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget. *Riksförbundet för Kvalificerad Yrkesutbildning* anser att yrkeshögskolan inte enbart ska vara en fortsättning på gymnasieskolans yrkesprogram. Yrkeshögskolan måste enligt förbundet kunna erbjuda moderna utbildningar som är inriktade mot alla, även personer med arbetslivserfarenhet.

Skälen för regeringens förslag: Grundläggande yrkesutbildning bedrivs inom gymnasieskolans yrkesinriktade program och som gymnasial yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning. Utbildningar inom yrkeshögskolan ska väsentligen bygga på de kunskaper som gymnasieskolans nationella eller specialutformade program ger, eller motsvarande kunskaper. Yrkeshögskoleutbildningarna kommer vanligtvis att direkt bygga vidare på yrkesinriktade utbildningar i gymnasieskolan eller på annat sätt inhämtade motsvarande kunskaper. Jämfört med den grundläggande yrkesutbildningen syftar utbildningen inom yrkeshögskolan till att bredda, fördjupa eller specialisera den studerandes kunskaper inom områden som efterfrågas av arbetslivet. En yrkeshögskoleutbildning som

bygger på en grundläggande yrkesutbildning bör leda till en ny kompetensnivå inom yrkesområdet som gör att den studerande är kvalificerad att utföra mer avancerade och komplexa arbetsuppgifter. En utbildning inom yrkeshögskolan bör emellertid även kunna leda till andra yrkesroller än den grundläggande yrkesutbildningen.

Den grundläggande yrkesutbildningen inom gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen är fokuserade på färdigheterna att utöva yrket och det är naturligt att så är fallet. Även inom yrkeshögskolan kommer utveckling av färdigheter att ha en central roll, men de bör utvecklas i ett helhetssammanhang.

I likhet med *Riksförbundet för Kvalificerad Yrkesutbildning* anser regeringen att det också kan finnas yrkeshögskoleutbildningar som bygger på genomgången gymnasieskola eller motsvarande kunskaper men som saknar direkt grund inom en specifik yrkesutbildning i gymnasieskolan. Sådana utbildningar bör svara mot särskilda arbetsmarknadsbehov och leda till eftergymnasiala yrkeskvalifikationer. Yrkeshögskolan bör bli en tydlig karriärväg för yrkesutbildning efter gymnasieskolan, en karriärväg som har saknats i svenskt utbildningsväsende.

I budgetpropositionen för 2009 anges att regeringen avser att utreda behovet av ett fjärde tekniskt inriktat år som påbyggnad till gymnasieskolans treåriga tekniska program (prop. 2008/09:1, utg.omr. 16). Regeringen avser att återkomma i frågan.

4.4.3 Avgränsningen mot högskolan

Regeringens förslag: Utbildningen inom yrkeshögskolan ska ha sin grund i kunskap som genererats dels i produktionen av varor och tjänster, dels i vetenskap och utformas så att en hög kvalitet och yrkesrelevans nås.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Statens skolverk* anser att det även bör framgå att det för vissa praktiska hantverksyrken kan räcka med att utbildningen bygger på beprövad erfarenhet då yrkeskunnande inte i första hand bygger på vetenskapliga metoder. Ingen annan remissinstans har särskilt kommenterat förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Begreppet yrkeshögskolan definieras som samtliga utbildningar som ingår i yrkeshögskolan och som inte är utbildningar enligt högskolelagen (1992:1434) eller kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, se avsnitt 4.2.2. I gränsdragningen mellan högskoleutbildning enligt högskolelagen eller en sådan utbildning som kan leda fram till en examen enligt lagen om tillstånd att utfärda vissa examina och yrkeshögskoleutbildning ligger att högskoleutbildningen i sig ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet samtidigt som den ska vara forskningsanknuten, medan en yrkeshögskoleutbildning bör ha sin grund i kunskap som genererats dels i produktionen av varor och tjänster, dels i vetenskap med förankring i relevanta forskningsresultat.

Utbildningarna inom yrkeshögskolan bör i hög grad baseras på kunskaper, färdigheter och erfarenheter som genereras och utvecklas i produktionen av varor och tjänster. Detta utgör också en av kärnpunkterna vid avgränsningen mellan högskoleutbildning och yrkeshögskoleutbildning. Dessa kunskaper, färdigheter och erfarenheter är inte alltid systematiskt dokumenterade, men det betyder inte att de inte tål reflexion och analys. Det saknas ofta en traditionell vetenskaplig grund för sådan kunskap. Kunskapen har utvecklats i olika produktionsmiljöer och den vidareutvecklas förmodligen bäst där. Inte sällan handlar det om kunskap som en gång vunnits genom forskning och som vidareutvecklats i praktisk tillämpning. Anknytningen till vetenskap och forskning är mer indirekt och har mer formen av tillämpning av resultat av vetenskap och forskning i produktionen. För att en utbildning ska få ingå i yrkeshögskolan bör det dock finnas en sådan anknytning. Detta bör gälla även för en sådan utbildning för ett praktiskt hantverksyrke som *Skolverket* nämner. Någon forskning motsvarande den som bedrivs inom universitet och högskolor kommer inte att bedrivas inom yrkeshögskolan.

Högskoleutbildning ska enligt högskolelagen vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet. Utbildningen ska karaktäriseras av progression när det gäller att utveckla studenternas självständighet, problemlösningsförmåga och förmåga att utveckla sina kunskaper. Högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå ska vidare vara användbar både i arbetslivet och som ett led på vägen mot en forskarutbildning. Det är bl.a. utifrån dessa utgångspunkter som högskoleutbildningar kvalitetssäkras. Yrkeshögskoleutbildning å andra sidan bör karaktäriseras av arbetslivets krav, och utbildningens relevans för yrkeskunnandet bör därför vara central när utbildningen kvalitetssäkras.

Dessa avgörande skillnader mellan utbildning som anordnas inom yrkeshögskolan och högskoleutbildning utesluter självfallet inte att de kunskaper och färdigheter som en studerande faktiskt förvärvat inom ett system kan bedömas, värderas och – om de är relevanta – tillgodoräknas inom det andra systemet. Vetenskapssamhället bör också kunna utöva inflytande över en utbildning inom yrkeshögskolan i form av representation från universitet och högskolor i en ledningsgrupp för utbildningen.

Genom en tydlig beskrivning av grunden för yrkeshögskolan är det regeringens ambition att lägga grunden för ett framtida samarbete mellan de olika formerna av eftergymnasial utbildning. Ett sådant samarbete är nödvändigt för att uppnå en effektiv resurshållning, undvika onödigt förlängda utbildningstider, kunna skapa flexibla utbildningsvägar och med minskande ungdomskullar kunna möta arbetslivets efterfrågan på kvalificerad arbetskraft.

4.4.4 Värdegrund

Regeringens förslag: Verksamheten inom yrkeshögskolan ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar inom yrkeshögskolan ska främja aktning för varje människas egenvärde samt respekt för de mänskliga rättigheterna och vår gemensamma miljö. Särskilt ska den som ver-

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Högscoleverket* och *Umeå universitet* anser att diskrimineringsskyddet för deltagarna i de nya eftergymnasiala yrkesutbildningarna bör säkerställas inför införandet av utbildningarna. *Handikappombudsmannen (HO)* anser att frågan om krav på tillgängliga och användbara lokaler, aktiva åtgärder och likabehandling enligt lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan måste lösas innan yrkeshögskolan införs. HO förutsätter att förslaget även avser personer med funktionshinder och efterfrågar en tydligare koppling till den nya diskrimineringslagen.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten inom yrkeshögskolan ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Aktningen för varje människas egenvärde är en viktig värdegrund och var och en som verkar inom yrkeshögskolan ska främja aktning för detta egenvärde samt respekt för de mänskliga rättigheterna och vår gemensamma miljö. Yrkeshögskolan bör således verka för att de studerande tillägnar sig en på kunskap grundad respekt för vår gemensamma miljö och det ansvar som var och en har gentemot sina medmänniskor och kommande generationer. Särskilt ska den som verkar inom yrkeshögskolan främja jämställdhet mellan könen och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Regeringen anser att en uppräkningslista av olika former av kränkande behandling är svår att göra helt uttömmande. En mer omfattande uppräkningslista kan leda till osäkerhet om andra beteenden är kränkande eller inte. Det är emellertid angeläget att alla former av mobbning motverkas och att på alla sätt främja att människor av olika ursprung och bakgrund i vårt land ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället.

Verksamheten ska således förmedla och förankra de demokratiska värderingar som vårt samhälle vilar på. Det innebär att verksamheten i sig och de som verkar inom den aktivt och medvetet bör förmedla till de studerande vårt samhälles gemensamma demokratiska värderingar samt stimulera de studerande att förverkliga dessa. Detta bör också komma till uttryck i praktisk och vardaglig handling. På utbildningsområdet står i dag nya och effektiva verktyg till buds när det gäller olika former för lärande. Varken social bakgrund, eventuella funktionshinder eller ekonomiska förutsättningar får stå i vägen för den enskildes möjligheter att ta del av utbildning så långt det är möjligt. Yrkeshögskolan bör också medverka till att förbättra möjligheterna för personer med utländsk bakgrund att komma in på arbetsmarknaden. En ökad mångfald har ett stort värde för utvecklingen i samhället om vi förmår att ta vara på denna resurs. Det är därför angeläget att mångfaldsperspektivet i stor utsträckning beaktas i utbildningspolitiken. Jämställdhet är också en viktig demokrati-fråga, och det bör därför vara en central uppgift för yrkeshögskolan att ge kvinnor och män lika möjligheter till eftergymnasial yrkesutbildning och i förlängningen samma förutsättningar att möta de framtida kraven på arbetsmarknaden.

Diskrimineringslagen (2008:567) träder i kraft den 1 januari 2009. Samtidigt upphävs bl.a. lagen om likabehandling av studenter i högskolan. Diskrimineringslagen ska motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Ett diskrimineringsförbud gäller enligt lagen för all utbildningsverksamhet och kommer således även att omfatta yrkeshögskolan. Vad gäller utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) och utbildning som kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina omfattar diskrimineringsförbudet även lokalernas tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionshinder. Regeringen anser i likhet med *HO* att det är otillfredsställande att den situationen kan uppstå att t.ex. en högskoleutbildning, som omfattas av reglerna om tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionshinder, i och med att utbildningen övergår från att vara en högskoleutbildning till att vara en utbildning inom yrkeshögskolan inte längre kommer att omfattas av dessa regler. Möjligheten att låta reglerna omfatta bl.a. hela utbildningsområdet utreds för närvarande inom Regeringskansliet.

4.4.5 Kvalitetskriterier och kvalitetssäkring

Regeringens bedömning: Utgångspunkten för kvalitetssäkringen och styrningen av utbildningarna inom yrkeshögskolan bör vara kvalitetskriterier och indikatorer som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. En myndighet med ansvar för yrkeshögskolan bör få i uppdrag att följa upp och säkerställa ett kvalitetssäkringssystem.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens bedömning. Utredningen föreslår bl.a. ett antal olika kvalitetskriterier.

Remissinstanserna: *Region Värmland* och *Sveriges Kommuner och Landsting* menar att kvalitetskriterierna bör innehålla uppföljning av arbetsgivarnas bedömning av de studerandes anställningsbarhet.

Svenskt Näringsliv, *Teknikföretagen* m.fl. tillstyrker i huvudsak de föreslagna kvalitetskriterierna, men menar att kriteriet om arbetsmarknadsrelevans måste vara överordnat. Bl.a. *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning* ifrågasätter kriteriet Hållbar utveckling och påpekar att ett flertal liknande målområden inte tas med, t.ex. demokrati, integration och jämställdhet. Vidare saknar myndigheten en analys av hur de föreslagna kriterierna ska förhålla sig till varandra och vilken relativ vikt som ska läggas på vart och ett av dem, samt en kriteriediskussion kring andra viktiga studeranderättsliga områden.

Högskolan Väst anser att kvalitetskraven bör vara likvärdiga med dem som gäller för högskolan. *Sveriges lantbruksuniversitet* och *Lärarnas Riksförbund* anser däremot att kvalitetskriterierna inte ska efterlikna högskolans.

Skälen för regeringens bedömning: Yrkeshögskolan bör kännetecknas av att utbildningarna ska möta arbetslivets behov. Dess styrformer behöver därför präglas av flexibilitet. Det nationella ansvaret bör främst

handla om att säkerställa utbildningarnas anpassning till arbetslivets behov och andra viktiga mål, t.ex. att bevara kompetens inom smala yrkesområden. All utbildning inom yrkeshögskolan bör hålla en hög och jämn kvalitet. Det bör bli en av de främsta uppgifterna för den myndighet som ska ansvara för yrkeshögskolan att följa upp och säkerställa ett kvalitetssäkringssystem för yrkeshögskoleutbildningarna. Systemet bör vara tydligt och känt av dem som ansöker om att en utbildning ska få ingå i yrkeshögskolan. Ett vedertaget sätt att arbeta med kvalitetssäkring utan tungrodda regelverk är att tillämpa kvalitetskriterier och identifiera relevanta indikatorer. Utgångspunkten för kvalitetssäkringen och styrningen av utbildningarna inom yrkeshögskolan bör således vara kvalitetskriterier och indikatorer som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Ett stort antal remissinstanser har framfört synpunkter vad gäller vilka kvalitetskriterier som ska finnas och hur de ska prioriteras inbördes. Det bör bli en uppgift för den särskilda utredare som ska förbereda bildandet av en myndighet för yrkeshögskolan att med utredningens förslag som grund tillsammans med berörda intressenter från arbetslivet utveckla kriterier och indikatorer.

4.4.6 Kompetens hos undervisande personal

Regeringens förslag: De personer som anlitats av utbildningsanordnaren för undervisning eller handledning ska genom utbildning eller erfarenhet ha kompetens för den utbildning som de ska bedriva.

Utbildningsanordnaren ska se till att kompetensutveckling anordnas för de personer som anlitats för undervisning eller handledning.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser, bl.a. *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning*, understryker vikten av öppenhet vad gäller hur kompetenskrav för undervisande och handledande personal ska hanteras inom yrkeshögskolan.

Linköpings universitet betonar vikten av att utbildningsanordnarnas ansvar för att det finns pedagogisk kompetens hos lärare och handledare tydliggörs. *Läraryrket* och *Tjänstemännens Centralorganisation* framhåller vikten av fortbildning för dem som medverkar i undervisning och handledning.

IF Metall påtalar ett behov av statliga stimulanser för kompetensutveckling som också kan nå enskilda utbildningsanordnare. *Nordic Business Institute, NBI i Växjö AB* anser att initiativ på sikt bör tas till kortare kompletterande pedagogiska utbildningar för undervisande personal.

Stockholms universitet och *Lärarnas Riksförbund* anser att det måste finnas formell pedagogisk utbildning för dem som ska undervisa i yrkeshögskolan. *Lärarnas Riksförbund* anför vidare att begreppet lärare ska vara reserverat för de personer som har pedagogisk högskoleexamen som lärare. *FRIKS Fria konstnärliga och hantverksinriktade skolor* och *Stiftelsen för Kvalificerad Yrkesutbildning i Mellansverige* anser däremot

att yrkeskompetensen hos lärare och handledare i första hand måste vara verklighetsförankrad och aktuell från yrkeslivet, inte akademisk.

Skälen för regeringens förslag: En stor del av utbildningarna inom yrkeshögskolan kommer som en följd av kravet på stark arbetslivsanknytning att genomföras med stöd av personer som kommer direkt från arbetslivet. Personerna bör ha den adekvata yrkeskompetens som efterfrågas, men kan sakna formell lärarutbildning. Detta innebär naturligtvis inte att frågan om undervisande och handledande personals kompetens är oviktig. Yrkeshögskoleutbildningens kvalitet kommer i hög grad att vara beroende av att lärare och handledare med nödvändig yrkesmässig och pedagogisk erfarenhet och kompetens kan rekryteras. I likhet med vad som i dag gäller för den kvalificerade yrkesutbildningen föreslås därför bestämmelser om att de personer som anlitas av utbildningsanordnaren för undervisning eller handledning genom utbildning eller erfarenhet ska ha kompetens för den utbildning som de ska bedriva.

Inom yrkeshögskolan kan även personal med akademisk examen komma att undervisa i exempelvis språk, ekonomi och mer teoretiska ämnen. Lärare med pedagogisk kompetens kan därmed komma att undervisa såväl inom yrkeshögskolan som inom andra utbildningsformer, t.ex. den gymnasiala vuxenutbildningen och högskoleutbildning. Det bör dock vara anordnaren som enligt gällande regelverk beslutar om vilken kompetens den personal som ska genomföra utbildningen ska ha. Lärare är i dag en vedertagen benämning på dem som undervisar inom det offentliga skolväsendet och inom andra utbildningsformer. Frågan om formella behörighetskrav för lärare inom det offentliga skolväsendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Arbetslivet avses få ett starkt inflytande över utbildningen inom yrkeshögskolan. Med detta inflytande följer ett ansvar. En del av ansvaret handlar om att medverka till att personer med relevant yrkeskompetens för en utbildning också kan engageras för undervisning eller handledning.

Det är emellertid inte givet att den som har adekvata kunskaper i sak också har den pedagogiska erfarenheten eller förmågan. För att stärka den pedagogiska skickligheten hos lärare och handledare bör utbildningsanordnarna ansvara för deras kompetensutveckling.

Det bör också vara en angelägen uppgift för en myndighet för yrkeshögskolan att inom ramen för sitt uppdrag stödja utvecklingen av verksamheten inom yrkeshögskolan och främja pedagogisk fortbildning för personer som medverkar i undervisning eller handledning.

4.5 Vissa särskilda utbildningar

4.5.1 Pilotutbildning

Bakgrund

Yrkeshögskoleutredningen hade bl.a. i uppdrag att lämna förslag om hur ansvaret för speciella och särskilt kostnadskrävande utbildningar, t.ex. flygutbildningar, där bl.a. nationella intressen eller internationella konventioner eller regler måste beaktas, ska fördelas mellan staten, annan huvudman, arbetslivet och andra intressenter.

Dagens flygutbildningar har en svåröverskådlig struktur och de mest varierande finansieringsformerna inom det eftergymnasiala utbildningsområdet. Utbildningen ges inom gymnasieskolan, som påbyggnadsutbildning inom kommunal vuxenutbildning, på Trafikflyghögskolan vid Lunds universitet och som kompletterande utbildning.

Studiefinansieringsvillkoren är också mycket olika. En person som vill utbilda sig till pilot kan i vissa fall själv få betala hundratusentals kronor. För dem som kommer in på offentligt finansierade utbildningar är själva utbildningen kostnadsfri för individen. De offentligt finansierade utbildningarna kan berättiga till studiestöd, liksom utbildning hos vissa, men inte alla, privata utbildningsanordnare.

Samtidigt som utbildning till pilot anordnas inom fyra olika utbildningsformer är utbildningarna strikt reglerade till både tid och innehåll. Kraven för de olika certifikaten är internationellt reglerade av organisationen Joint Aviation Authority (JAA).

Utbildningsform

Regeringens bedömning: Den offentligt finansierade grundläggande pilotutbildningen, utom den militära flygförarutbildningen, bör bedrivas inom yrkeshögskolan.

Utredningens förslag: Den offentligt finansierade pilotutbildningen utanför försvarsmakten ska bedrivas inom yrkeshögskolan.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig över förslaget anser att utbildningen bör vara eftergymnasial. Majoriteten av dessa, bl.a. *Länsstyrelsen i Norrbottens län*, *Mittuniversitetet*, *Arvidsjaurs* och *Västerås kommuner*, *BF Scandinavian Aviation Academy AB* samt *Kungsair Training AB* tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. *Luftfartsstyrelsen* och *Klippans kommun* tar inte ställning till den exakta utbildningsformen. *Luftfartsstyrelsen* anser emellertid att utbildningen ska vara eftergymnasial. *BF Scandinavian Aviation Academy AB* anför att det kan finnas intresse för att efter grundutbildningen erbjuda fortbildning inom högskolan. *Svensk Pilotförening* kan godta en grundutbildning inom yrkeshögskolan om det blir möjligt att genom vidareutbildning erhålla högskolekompetens. *Lunds universitet*, *Lunds kommun* samt *Region Skåne* anser att pilotutbildningen även fortsättningsvis ska vara en högskoleutbildning och *Lunds universitet* föreslår att den ska leda till kandidatexamen.

Skälen för regeringens bedömning: Utbildningen till pilot är en av de mest reglerade yrkesutbildningarna i utbildningssystemet. Utbildningen styrs både till innehåll och till tid av internationella överenskommelser. Detta innebär att utbildningen passar dåligt in i den akademiska traditionen. Innehållet i och utformningen av högskoleutbildning bestäms normalt av högskolan själv. Den akademiska utbildningen avser att utveckla ett kritiskt förhållningssätt byggt på vetenskaplig grund med en stark forskningsanknytning. Högskoleutbildningar ska också kvalitetssäkras med utgångspunkt i det internationella vetenskapssamhällets kriterier.

Pilotutbildningen måste kvalitetssäkras enligt de kriterier som ställts upp i de internationella överenskommelserna. I de tester som föregår

antagning till pilotutbildningarna ligger fokus på individens spatiala och perceptuella förmåga, simultankapacitet kopplad till stresstålighet, finmotorik samt personliga egenskaper.

Därmed inte sagt att yrket inte har behov av djup i utövarnas teoretiska kunskaper. Det kräver god grund i många ämnen för att de studerande ska kunna tillägna sig tekniska kunskaper, navigationskunskaper och förståelse för flygegenskaper. Språkkunskaper och kunskaper om andra kulturer är en naturlig del av en utbildning för en internationell arbetsmarknad.

Luftfartsstyrelsen, som är tillsynsmyndighet för den civila luftfarten, anser att pilotutbildning inte ska bedrivas i gymnasieskolan. Gymnasieutredningens betänkande (SOU 2008:27) innehåller inte heller något förslag om att det ska finnas grundläggande pilotutbildning inom en reformerad gymnasieskola. Om det system som Gymnasieutredningen föreslår genomförs innebär det att det, oavsett förslagen i denna proposition, inte längre kommer att finnas förutsättningar för att bedriva utbildningen som påbyggnadsutbildning inom den kommunala vuxenutbildningen med förkunskapskrav som innefattar genomgången pilotutbildning i gymnasieskolan.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen att den grundläggande pilotutbildningen bör passa väl in i yrkeshögskolan. Den offentligt finansierade grundläggande pilotutbildningen, utom den militära flygförarutbildningen, bör således bedrivas inom yrkeshögskolan. Med grundläggande pilotutbildning avses kompetens enligt det regelverk som utarbetats av den internationella organisationen European Aviation Safety Authority (EASA) och Luftfartsstyrelsen för flermotoriga flygplan med passage-rare. Benämningen pilotutbildning är en civil benämning medan flygförarutbildning är den militära benämningen. Den militära flygförarutbildningen omfattar flygförare inom olika kategorier, exempelvis flyg och helikopter.

Det är, som tidigare nämnts, viktigt att utbildningarna inom yrkeshögskolan utvecklar samarbete med universitet och högskolor. Pilotutbildning inom yrkeshögskolan skulle med fördel kunna byggas på med fortbildningskurser, kunskap om mänskliga beteenden, s.k. "human factors", olika typer av ledarskapskurser eller tekniska fördjupningskurser i samverkan med universitet eller högskola. Regeringen har för avsikt att ge en ny myndighet för yrkeshögskolan i uppdrag att utreda hur den grundläggande pilotutbildningen och vidareutbildningar inom området ska utvecklas. Myndigheten bör då samråda med utbildningsanordnare.

Inom flygområdet finns utöver pilotutbildningen utbildning till flygmekaniker och flygtekniker. Den förstnämnda utbildningen finns i dag inom gymnasieskolans fordonsprogram, medan den senare anordnas som statligt finansierad påbyggnadsutbildning i Luleå, Västerås och Nyköping. Dessa utbildningar är i likhet med pilotutbildningen mycket kostnadskrävande och styrs av internationella regelverk. Dessutom finns helikopterförarutbildning. Frågan om hur flygteknikerutbildningen ska organiseras i gymnasieskolan bereds för närvarande inom Utbildningsdepartementet inom ramen för regeringens planerade gymnasiereform.

När beslut ska fattas om en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan bör den planerade lokaliseringen av utbildningen särskilt beaktas. Det kan finnas samordningsvinster vid en samlokalisering av utbildningarna av

flygteknisk underhållspersonal och piloter. Det är rimligt att anta att det också inom detta område finns fördelar att vinna genom samverkan i fråga om utrustning, varför antalet anordnare bör vara litet.

Prop. 2008/09:68

4.5.2 Uppdragsutbildning

Bakgrund

I propositionen Kvalificerad yrkesutbildning som uppdragsutbildning (prop. 2005/06:74) föreslog regeringen att en utbildningsanordnare som beviljats bidrag eller särskilda medel enligt lagen (2001:239) om kvalificerad yrkesutbildning efter anmälan skulle kunna få bedriva uppdragsutbildning mot annan ersättning. Det hade då sedan den kvalificerade yrkesutbildningen blev en permanent utbildningsform 2002 varit ett önskemål från arbetsmarknadens parter att moment och kurser skulle kunna bedrivas i form av uppdragsutbildning. På så sätt skulle uppdragsutbildningen bl.a. kunna fungera som personalutbildning, arbetsmarknadsutbildning eller i rehabiliteringsinriktade sammanhang. Regeringen ansåg att en liknande ordning som den som gäller på högskolans område, där uppdragsverksamhet regleras genom förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor, borde gälla även för uppdragsutbildning inom kvalificerad yrkesutbildning.

Riksdagen antog förslaget (bet. 2005/06:UbU20, rskr. 2005/06:312), och förordningen (2006:906) om kvalificerad yrkesutbildning som uppdragsutbildning trädde i kraft den 1 augusti 2006. Uppdragsutbildningen ska anmälas till Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning. Den får inte till någon del finansieras med statsbidrag eller särskilda medel enligt förordningen (2001:1131) om kvalificerad yrkesutbildning. Uppdragsgivaren, som inte får vara en fysisk person, utser den som ska få delta i utbildningen. Utgångspunkten är att uppdragsutbildningen baseras på en utbildning som Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning beviljat statligt stöd, dvs. en ordinarie utbildning inom det reguljära systemet. Därmed bibehålls kvaliteten och även kontrollen över utbudet, så att inte utbildningsformens värde och innehåll riskerar att tunnas ut eller att fler personer utbildas än vad arbetsmarknaden förmår ta emot.

Uppdragsutbildning inom yrkeshögskolan

Regeringens förslag: En anordnare av utbildning inom yrkeshögskolan får efter anmälan bedriva sådan utbildning även som uppdragsutbildning. Regeringen meddelar föreskrifter om till vilken myndighet anmälan ska göras.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en myndighet får ta ut avgifter av en sådan utbildningsanordnare.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Luftfartsstyrelsen* anför att det bör klargöras om uppdragsutbildning ska vara möjlig inom yrkeshögskolan. Ingen annan remissinstans har särskilt kommenterat förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Innebörden av begreppet uppdragsutbildning utvecklats i avsnitt 4.2.2. Förslaget att en anordnare av utbildning inom yrkeshögskolan efter anmälan får bedriva sådan utbildning även som uppdragsutbildning baseras i stort och i alla väsentliga delar på dagens verksamhet med kvalificerad yrkesutbildning som uppdragsutbildning och som redovisas i bakgrunden ovan. Detta innebär att studie-stöd inte bör lämnas för utbildningen. Utbildningen bör inte heller få finansieras med statsbidrag eller särskilda medel. Uppdragsutbildningen bör kunna avse en eller flera kurser eller en hel utbildning inom yrkeshögskolan. Den bör inte heller få anordnas eller bedrivas på sådant sätt eller i sådan omfattning att den får en negativ inverkan på en utbildning inom yrkeshögskolan eller för de studerande i en sådan utbildning. Samma kvalitetskrav bör ställas på uppdragsutbildningen som ställs på en utbildning inom yrkeshögskolan.

Om uppdragsgivaren är den svenska staten, en svensk kommun, ett svenskt landsting eller en motsvarande offentlig uppdragsgivare från ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (ESS), bör uppdraget avse personalutbildning, utbildning som behövs av arbetsmarknadsskäl eller biståndspolitiska skäl eller utbildning som är ett led i rehabilitering av en enskild person. Om det inte är fråga om en offentlig uppdragsgivare, bör utbildningen i stället avse personalutbildning som är ägnad att få betydelse för den studerandes arbete åt uppdragsgivaren.

Närmare föreskrifter om uppdragsutbildning inom yrkeshögskolan meddelas av regeringen, som också meddelar föreskrifter om till vilken myndighet anmälan ska göras.

Vidare föreslås att regeringen får meddela föreskrifter om att en myndighet får ta ut avgifter av utbildningsanordnare som bedriver en utbildning inom yrkeshögskolan som uppdragsutbildning. Den myndighet som ska kunna ta ut avgifterna bör vara den myndighet till vilken anmälan om uppdragsutbildningen ska lämnas. Myndigheten bör kunna ta ut avgifter av en utbildningsanordnare för sådana kostnader som är förknippade med uppdragsutbildningen, t.ex. kostnader för studiedokumentation, administration, tillsyn och uppföljning. Myndighetens beslut i fråga om avgift bör kunna överklagas enligt bestämmelserna i förvaltningslagen (1986:223).

Regeringen avser att följa hur reglerna påverkar den ordinarie yrkes-högscoleutbildningen.

4.6 Dokumentation och examen

4.6.1 Bakgrund

Yrkesutbildningen i Sverige har traditionellt inte avslutats med någon examen eller någon form av samlad examination. Den har i stället dokumenterats i ett betygskdokument, någon form av utbildningsbevis eller ett intyg på genomgångna kurser. Detta förfaringssätt har varit väl förankrat och accepterat av de studerande, utbildningsväsendet och arbetslivet. Undantagen har varit kvalificerad yrkesutbildning (KY), som kan få avslutas med en kvalificerad yrkesexamen, och utbildningar för vissa hantverksyrken, där gesäll- och mästarprov förekommer i Hantverksföreningarnas regi.

I de flesta EU-länder avslutas yrkesutbildningar med en examen. Det svenska systemet för yrkesutbildning skiljer sig således på denna punkt från andra EU-länder. Detta försvårar inte bara förståelsen för det svenska systemet, utan det leder också till ett ifrågasättande av om en svensk utbildning utan examen kan hålla hög kvalitet. En ordning med examina i yrkeshögskolan kan underlätta erkännandet av de svenska utbildningarna i andra länder. Ett sådant erkännande är en viktig förutsättning för mobiliteten.

Som en följd av den s.k. bolognaprocessen har det inom högskolan skett en övergång till ett system där 60 högskolepoäng motsvarar ett läsårs heltidsstudier. Inom KY tillämpas ett system med 40 KY-poäng per läsår. Nämnas kan också att inom kommunal vuxenutbildning beräknas omfattningen av studier i s.k. verksamhetspoäng. För en veckas heltidsstudier beräknas 20 verksamhetspoäng. En årsstudieplats motsvarar 800 verksamhetspoäng.

4.6.2 Examen och poängsystem i yrkeshögskolan

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vilka examina som får avläggas inom yrkeshögskolan.

Utbildningsanordnaren får utfärda utbildningsbevis och examensbevis. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om utbildningsbevis och examensbevis.

Regeringens bedömning: Utbildningens omfattning bör anges enligt ett poängsystem där 100 poäng motsvarar heltidsstudier under 20 veckor.

Utbildningen bör få avslutas med en *yrkeshögskoleexamen* om den omfattar minst 200 poäng. Utbildning som omfattar minst 400 poäng och ett självständigt arbete samt som till minst en fjärdedel består av lärande i arbete bör få avslutas med en *kvalificerad yrkeshögskoleexamen*. Det bör vidare finnas en ledningsgrupp med en särskild sammansättning för utbildningen.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag och bedömning. Utredningen föreslår bl.a. att en utbildning som avslutas med en yrkeshögskoleexamen ska omfatta minst 300 poäng.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser, bl.a. *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning*, *Högskoleverket*, *Göteborgs universitet*, ett antal kommuner och landsting och *Landsorganisationen i Sverige (LO)*, avstyrker förslaget om två olika examina, och förordar endast en examensform. Det främsta argumentet som anförs är att skillnaden mellan de två nivåerna är alltför oklar för att motivera två nivåer. LO anser att det finns risk att den kortare utbildningen betraktas som ett slags "B-utbildning", och Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning menar att efterfrågan på flera examensformer saknas. Myndigheten anser också att man bör avvakta med att införa flera examensnivåer till dess Sverige tagit ställning till European Qualifications Framework (EQF). *Statens skolverk* är tveksamt till två examina, men menar att om detta genomförs så bör nivåerna vara tydligare åtskilda. *Umeå universitet* framhåller att det finns

en risk för sammanblandning eftersom universitet och högskolor har rätt att utfärda yrkeshögskoleexamen fram till 2015. Prop. 2008/09:68

Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning och *Regionförbundet Östsam* menar att det bör vara möjligt att erhålla examen efter endast ett års studier. *Luleå kommun* instämmer och menar att många av dagens påbyggnadsutbildningar är ettåriga och att det finns risk att dessa förlängs i onödan.

Landstinget i Östergötlands län, *Regionförbundet Östsam* och *Svenskt Näringsliv* betonar att begreppet "learning outcomes", förvärvade kunskaper, bör vara grunden för examen inom yrkeshögskolan. *Internationella programkontoret för utbildningsområdet* och *Folkuniversitetet* lyfter också fram begreppet.

Myndigheten för skolutveckling, *Högskoleverket*, *Verket för högskoleservice* samt *Uppsala*, *Umeå* och *Linköpings universitet* tillstyrker att poängsystemet inte ska vara samma som i högskolan. Uppsala universitet menar att ett poängsystem som skiljer sig från högskolans tydliggör skillnaden mellan de båda systemen. Alla utom Myndigheten för skolutveckling föreslår dock som alternativ att utbildningens omfattning anges i antal studieveckor.

En majoritet av remissinstanserna föreslår att högskolans poängsystem ska användas. Flera av dessa, bl.a. *Skolverket*, *Göteborgs kommun* och *Riksförbundet för Kvalificerad Yrkesutbildning*, menar att olika poängsystem för högskola och yrkeshögskola bidrar till förvirring när betygs- och examensdokument ska tolkas. *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning* instämmer, och skyller den förvirring som rådde då de kvalificerade yrkesutbildningarna hade samma poängsystem som högskolan på ett bristande nationellt regelverk snarare än poängsystemet i sig. Myndigheten framför vidare, liksom *Internationella programkontoret för utbildningsområdet*, att högskolans poängsystem korresponderar med det s.k. ECVET-systemet, som föreslås bli europeisk standard för yrkesutbildningar.

Folkbildningsrådet och *Sveriges förenade studentkårer* menar att användning av högskolans poängsystem innebär att det blir lättare att tillgodoräkna meriter från yrkeshögskolan vid övergång till högskolan. Detta ifrågasätts dock av *Linköpings universitet*, *Högskolan Dalarna* och *Luleå kommun*, som menar att tillgodoräknande mellan systemen måste ske genom olika former av validering.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Regeringens förslag innebär att det i lagen om yrkeshögskolan tydliggörs att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vilka examina som får avläggas inom yrkeshögskolan. På det nationella planet bör en examensordning i yrkeshögskolan underlätta för aktörerna på svensk arbetsmarknad att känna igen utbildningarna och veta vad de står för. För individen kan en examen från yrkeshögskolan betyda att individens ställning på arbetsmarknaden stärks.

Yrkeshögskoleutredningen föreslår två examensnivåer. För båda nivåerna ska det enligt utredningen krävas att den studerande har fullgjort vad som krävs för att bli godkänd på alla moment i utbildningen. En

yrkeshögskoleexamen ska enligt utredningen omfatta minst 300 poäng. Utredningen föreslår att den andra examen ska benämnas kvalificerad yrkeshögskoleexamen. För en sådan examen ska det enligt utredningen krävas att utbildningen omfattar minst 400 poäng och ett självständigt arbete samt att den till minst en fjärdedel består av lärande i arbete.

I dag finns vissa eftergymnasiala yrkesutbildningar, t.ex. påbyggnadsutbildningar, som med anpassning till de kvalitetskriterier som bör gälla för yrkeshögskolan bör kunna ingå i yrkeshögskolesystemet. Dessa utbildningar kräver inte mer än ett års studier. Det är inte heller alltid nödvändigt eller ens lämpligt med lärande i arbete i dessa utbildningar. Mot den bakgrunden bedömer regeringen att det finns skäl att redan från början införa två examensnivåer inom yrkeshögskolan. Till skillnad från utredningen anser emellertid regeringen att en utbildning som leder till en yrkeshögskoleexamen bör omfatta minst 200 poäng. Utbildning som leder till en kvalificerad yrkeshögskoleexamen bör enligt regeringens bedömning omfatta minst 400 poäng och ett självständigt arbete. Den bör också till minst en fjärdedel bestå av lärande i arbete på en arbetsplats. Regeringen anser vidare att det bör finnas en ledningsgrupp för varje utbildning inom yrkeshögskolan. Ledningsgruppen bör kunna vara gemensam för flera eller samtliga utbildningar som en anordnare bedriver. För att en utbildning ska kunna avslutas med en kvalificerad yrkeshögskoleexamen bör det emellertid ställas vissa särskilda krav på ledningsgruppens sammansättning. *Umeå universitet* har inväntat att benämningen yrkeshögskoleexamen redan förekommer inom högskolan. Regeringen anser dock att den risk för sammanblandning som universitetet påtalat på grund av ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till högskoleförordningen (1993:100) är av övergående natur. De olägenheter som kan uppstå bör inte bli så stora att det finns anledning att frånga utredningens förslag i denna del.

Skillnaden i examenskraven handlar inte enbart om omfattningen utan också om progressionen och fördjupningen av yrkeskunnandet, vilket beskrivs nedan.

Progression i yrkeslärande och yrkeskunnande

Skillnaden vad gäller examenskraven inom yrkeshögskolan för kvalificerad yrkeshögskoleexamen jämfört med en vanlig yrkeshögskoleexamen bör bl.a. vara ett krav på att minst 25 procent av utbildningstiden består av lärande i arbete på en arbetsplats. Ett fördjupat yrkeskunnande bygger på erfarenhetsbaserat lärande, vilket den studerande bäst tillägnar sig på en arbetsplats. För att åstadkomma progression i yrkeslärande och yrkeskunnande behövs även tillräcklig tid för att nå ett större och djupare yrkeskunnande.

Samarbete med yrkeskunniga personer har stor betydelse för fördjupningen av yrkeskunnandet. I en sådan situation kan man nå längre än i ett skolförlagt lärande.

Därutöver bör även det självständiga arbete eller examensarbete som bör ingå i en kvalificerad yrkeshögskoleexamen ta sin utgångspunkt i det som är centralt för progressionen i yrkeskunnandet. Examensarbetet bör därför spegla den studerandes reflexioner om lärandet och den studeran-

Olika poängsystem i yrkeshögskolan och för högskoleutbildning

Flertalet remissinstanser, bl.a. *Skolverket* och *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning*, anser att poängsystemet i yrkeshögskolan bör vara samma som för högskoleutbildningar. Flera remissinstanser poängterar också att det är de resultat som lärandet ska generera, s.k. ”learning outcomes”, som ska bedömas och tillgodoräknas.

Tillämpningen av numeriskt lika, men ändå inte helt jämförbara poängsystem inom kvalificerad yrkesutbildning (KY) och högskoleutbildning har emellertid skapat förvirring. Frågan om tillgodoräknande av KY-poäng inom högskoleutbildning, och omvänt, är ständigt aktuell. De kunskaper och färdigheter som en studerande faktiskt förvärvat inom ett system ska kunna bedömas, värderas och – om de är relevanta – tillgodoräknas inom det andra systemet. Regeringen bedömer att det kommer att bli lättare att tillgodoräkna meriter, om yrkeshögskolan använder ett annat poängsystem än vad som gäller för högskoleutbildning. Fokus vid bedömningen av tillgodoräknande riktas då mot faktiskt förvärvade kunskaper i stället för numeriska värden i form av utbildningspoäng.

En veckas heltidsstudier inom yrkeshögskolan bör därför enligt regeringens bedömning motsvara 5 poäng och en termin, dvs. heltidsstudier under 20 veckor, bör därmed motsvara 100 poäng.

Dokumentation

Prövning av tillgodoräknande ställer stora krav på dokumentationen av de kunskaper och färdigheter som de studerande har tillägnat sig. Det är således viktigt att den myndighet som ska ansvara för yrkeshögskolan ställer höga krav på utbildningsanordnarnas utbildnings- och kursplaner.

Liksom i utbildningsväsendet i övrigt är det också angeläget att utbildningsanordnarna inom yrkeshögskolan beaktar möjligheter till validering av tidigare vunna erfarenheter och kunskaper. I perspektivet av ett livslångt lärande blir validering och tillgodoräknande viktiga inslag för att undvika onödiga omvägar och repetition. Validering bör främja anpassning av individuella behov, ökad tillgänglighet och ett effektivt resursutnyttjande. Frågor om validering inom yrkeshögskolan blir särskilt betydelsefulla med hänsyn till skolans nära koppling till arbetslivet.

Det bör för varje utbildning inom yrkeshögskolan finnas en utbildningsplan, av vilken det bl.a. bör framgå om utbildningen kan avslutas med en examen. Den myndighet som ska ansvara för yrkeshögskolan bör få möjlighet att meddela föreskrifter om utbildningsplanen. Utbildningsanordnaren får vidare utfärda utbildningsbevis och examensbevis. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om sådana bevis. Examensbevis bör kunna utfärdas till de studerande i de fall utbildningen avslutas med en examen. Utbildningsbevis bör bl.a. kunna utfärdas om utbildningen inte avslutas med examen. För att undvika risken för sammanblandning med t.ex. högskoleutbild-

ningar bör det av utbildnings- och examensbevisen framgå att de avser utbildningar inom yrkeshögskolan. Prop. 2008/09:68

Utredningens förslag innebär att utbildningsanordnarna får välja om de vill sätta betyg eller inte på kurserna i utbildningen. Utredningen föreslår vidare betygsskalorna Icke godkänd och Godkänd eller Icke godkänd, Godkänd och Väl godkänd. Regeringen anser däremot att det betygssystem som ska gälla för yrkeshögskolan bör vara tydligt och gemensamt för alla utbildningar inom yrkeshögskolan. Icke godkänt, Godkänt och Väl godkänt bör initialt användas som betygsbenämningar. Regeringen avser att återkomma mot bakgrund av kommande framtida reformer.

Dokumentation ur ett EU-perspektiv

En allt viktigare aspekt på hur utbildningar utformas och hur de kvalitets-säkras är hur de förstås och accepteras i andra länder. När det gäller utbildningar vid universitet och högskolor pågår nu ett intensivt arbete på svenska lärosäten att anpassa och kvalitetssäkra utbildningarna i enlighet med den s.k. bolognaprocessen. Vad gäller yrkesutbildningar antog EU:s utbildningsministrar i november 2002 en resolution om ett ökat europeiskt samarbete inom yrkesutbildningsområdet. Resolutionen var ett svar på Europeiska rådets uppmaning vid mötet i Barcelona att på yrkesutbildningsområdet skapa en motsvarighet till bolognaprocessen inom den högre utbildningen. I syfte att inkludera EES-länderna, EU:s kandidatländer och arbetsmarknadens parter i arbetet antogs kort därefter den s.k. Köpenhamnsdeklarationen med ungefär samma innehåll. Inom den s.k. Köpenhamnsprocessen bedrivs ett fördjupat samarbete avseende yrkesutbildning med fokus på konkreta instrument som syftar till att underlätta mobiliteten i Europa. Europaparlamentet och Europeiska unionens råd antog i april 2008 en rekommendation om en europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande, European Qualifications Framework (EQF). I rekommendationen anges huvuddragen i en övergripande referensram som ska införas i Europa för att underlätta jämförelser mellan kvalifikationer och kvalifikationsnivåer. Det övergripande syftet är att stimulera till ökad rörlighet inom yrkesutbildningarna genom att delar av utbildningen kan genomföras i ett annat land, liksom att främja såväl geografisk rörlighet och rörlighet på arbetsmarknaden som livslångt lärande.

Genom EQF införs en gemensam och neutral referensram som kan fungera som ett översättningsverktyg mellan olika kvalifikationssystem och deras nivåer. Själva kärnan i referensramen är åtta kvalifikationsnivåer som beskrivs i termer av resultat som lärandet ska generera (learning outcomes) i tre kategorier: kunskap, färdigheter och kompetens.

Det bör bli en viktig uppgift för den myndighet som ska ansvara för yrkeshögskolan att aktivt följa och delta i det europeiska utvecklingsarbetet för att placera in den svenska yrkeshögskolan på den europeiska utbildningskartan. Detta utvecklas ytterligare i avsnitt 7.

4.7.1 Tillträde till utbildning

Regeringens förslag: En utbildning inom yrkeshögskolan ska vara öppen för alla som uppfyller behörighetsvillkoren för utbildningen.

Om inte alla behöriga sökande till en utbildning inom yrkeshögskolan kan tas emot till utbildningen, ska ett urval göras bland de sökande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ansökan och antagning till utbildningarna inom yrkeshögskolan och ytterligare föreskrifter om urval.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig över förslaget tillstyrker det. *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning* m.fl. remissinstanser betonar vikten av att hela utbildningsutbudet i yrkeshögskolan ska riktas mot yrkesverksamma, inte bara mot unga vuxna. Myndigheten framhåller vidare att värdering av reell kompetens ska ses som en behörighetsbedömning.

Skälen för regeringens förslag: Av regeringens förslag i avsnitt 4.4.2 framgår att utbildningarna inom yrkeshögskolan i princip ska bygga på den grund som gymnasieskola, gymnasial vuxenutbildning eller motsvarande ger. Det är emellertid viktigt att ta till vara den reella kompetensen hos den som ska antas till yrkeshögskolan och behörighetsbestämmelserna bör utformas i enlighet därmed. Behörighetskraven bör vara generösa och det bör finnas en möjlighet till en friare prövning av en sökandes förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Det kan gälla personer från miljöer med ett helt annat utbildningssystem än det svenska, som bedöms ha särskilda förutsättningar för utbildning inom ett yrkesområde. Det kan också gälla exempelvis utbildningar för hantverksyrken där speciell färdighet eller fallenhet är av stor betydelse. En utbildning inom yrkeshögskolan ska vara öppen för alla sökande som uppfyller de behörighetsvillkor som gäller för utbildningen. Det är lämpligt att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ansökan och antagning till utbildningarna inom yrkeshögskolan.

Om antalet platser inom en utbildning är mindre än antalet behöriga sökande kan inte alla behöriga sökande tas emot till utbildningen. Utbildningsanordnaren ska då göra ett urval bland de sökande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om urval vad gäller utbildningarna inom yrkeshögskolan. Hänsyn bör t.ex. tas till en sökandes möjlighet att tillgodogöra sig den sökta utbildningen.

Regeringens förslag: De studerande i en utbildning inom yrkeshögskolan ska ha rätt att utöva inflytande över utbildningen.

Utbildningsanordnaren ska verka för att de studerande tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Inga remissinstanser har yttrat sig över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Studerandeflytande förverkligas först då de studerande har möjlighet att verka aktivt både individuellt och samlat i frågor som rör utbildning och undervisning eller mera övergripande principiella frågor. Studeranderepresentation i olika organ är viktig för att stärka och möjliggöra verkligt inflytande. Det är även nödvändigt att utbildningsanordnarna uppmuntrar de studerande att engagera sig. Regeringen föreslår därför att de studerande i en utbildning inom yrkeshögskolan ska ha rätt att utöva inflytande över utbildningen. Den särskilda utredare som ska förbereda bildandet av en myndighet för yrkeshögskolan bör få i uppdrag att utarbeta riktlinjer för detta. Utbildningsanordnaren ska också verka för att de studerande tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Ytterligare bestämmelser om studerandeflytande kan komma att meddelas i förordning.

4.7.3 Avskiljande m.m.

Regeringens förslag: En studerande får under vissa förutsättningar tills vidare avskiljas från en utbildning inom yrkeshögskolan som anordnas av staten, en kommun eller ett landsting. Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om avskiljande.

Högskolans avskiljandenämnd ska pröva frågor om avskiljande. Överklagandenämnden för högskolan ska svara för prövning av överklagande av vissa beslut inom yrkeshögskolan.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget tillstyrker eller lämnar det utan erinran, däribland *Myndigheten för skolutveckling*, *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning*, *Överklagandenämnden för högskolan*, *Högskolans avskiljandenämnd*, *Vänersborgs och Västerås kommuner*, *Regionförbundet Östsam* samt *Stiftelsen för Kvalificerad Yrkesutbildning i Mellansverige*.

Skälen för regeringens förslag: Deltagande i utbildning är en investering i tid och pengar för den enskilde som kräver en stabil utbildningssituation. Mot denna bakgrund är det viktigt att det finns bestämmelser om avskiljande som kan tillämpas i förekommande fall. Det ska därför enligt regeringens förslag vara möjligt att avskilja studerande från utbildningen under samma förutsättningar som gäller för studerande vid statliga universitet och högskolor (jfr 4 kap. 6 § högskolelagen [1992:1434]).

En studerande får tills vidare avskiljas från utbildningen om den studerande lider av psykisk störning, missbrukar alkohol eller narkotika eller har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. Som ytterligare förutsättning för ett avskiljande ska gälla att det, till följd av något av ovan angivna förhållanden, bedöms finnas en påtaglig risk att den studerande kan komma att skada någon annan person eller värdefull egendom under utbildningen. Bestämmelserna om avskiljande ska dock endast avse de fall då utbildningens huvudman är ett statligt universitet eller en statlig högskola, en kommun eller ett landsting. Motsvarande frågor bör, när det handlar om utbildning med enskild huvudman, regleras i civilrättsliga former. Inom yrkeshögskolan kan det handla om att enskilda utbildningsanordnare tecknar ett skriftligt avtal med motsvarande innebörd som det ovan behandlade förslaget med de studerande som antas till en utbildning. Regeringen har i andra sammanhang inte ansett det lämpligt att reglera förhållandet mellan en student eller en sökande och en enskild utbildningsanordnare i offentlig rättslig ordning. Regeringen anför i propositionen Likabehandling av studenter i högskolan (prop. 2001/02:27) att en enskild utbildningsanordnares beslut inte kan överklagas enligt bestämmelserna i högskoleförordningen (1993:100). I relationen mellan en enskild utbildningsanordnare och en student är enligt den propositionen parterna hänvisade till att föra talan i civilrättslig ordning. I propositionen förs vidare ett resonemang om skadestånd. Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om avskiljande.

Frågor om avskiljande ska i likhet med vad som gäller inom högskolan prövas av en särskild nämnd. Regeringen bedömer att Högskolans avskiljandenämnd bör vara den instans som prövar frågor om avskiljande inom yrkeshögskolan. I enlighet med vad som gäller enligt 7 § andra stycket förordningen (2007:989) om avskiljande av studenter från högskoleutbildning blir den ansvariga utbildningsanordnaren den studerandes motpart hos nämnden. Nämndens beslut i avskiljandefrågor får överklagas till allmän förvaltningsdomstol av den studerande och utbildningsanordnaren. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Ett beslut om avskiljande bör, om den som har avskilts begär det, omprövas efter två år.

Enligt regeringens förslag ska vidare en särskild överklagandenämnd svara för prövning av överklagande av vissa beslut inom yrkeshögskolans område. Enligt regeringens bedömning bör Överklagandenämnden för högskolan vara den instans som hanterar vissa beslut som berör de studerande. Det bör gälla beslut om behörighet vid antagning eller utfärdande av examensbevis. Regeringen avser att reglera detta närmare i förordning. Nämndens beslut med anledning av ett överklagande dit bör inte få överklagas.

4.7.4 Studiestöd

Regeringens bedömning: Studiestöd bör kunna lämnas till studerande i utbildningar inom yrkeshögskolan.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig över förslaget lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning: Ett viktigt mål för det svenska studiestödet är att det ska ge så många som möjligt en chans att välja att utbilda sig oavsett ekonomiska och andra sociala förutsättningar. Möjligheter för de studerande att få statligt studiestöd för en utbildning är en avgörande faktor för en bred rekrytering till en utbildning. Villkoren för studiestöd är en viktig markering från statens sida vad gäller en utbildnings värde. För att den föreslagna utbildningsformen ska bli ett verkligt utbildningsalternativ på eftergymnasial nivå bör den berättiga de studerande till studiestöd. Eftersom all utbildning inom yrkeshögskolan förutsätts vara eftergymnasial bör den betraktas som sådan även i studiestöds-hänseende.

5 Påbyggnadsutbildningar och kompletterande utbildningar

Regeringens förslag: Bestämmelserna om påbyggnadsutbildning i skollagen tas bort.

Regeringens bedömning: Några påbyggnadsutbildningar bör i fortsättningen kunna bedrivas som gymnasial vuxenutbildning. De kompletterande utbildningarna bör under en övergångsperiod fortsätta att bedrivas enligt nu gällande bestämmelser. Den särskilda myndigheten för yrkeshögskolan bör administrera de kompletterande utbildningarna.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag och bedömning. De kompletterande utbildningarna delas in i tre kategorier, yrkesinriktade, högskoleförberedande och kulturarvsbevarande. De två sistnämnda kategorierna ska föras till ett särskilt regelverk skilt från yrkeshögskolan. Till detta ska även vissa påbyggnadsutbildningar föras.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget avseende påbyggnadsutbildningarna tillstyrker eller lämnar det utan erinran, bl.a. *Statens skolverk* och *Mittuniversitetet*. *Riksförbundet för Kvalificerad Yrkesutbildning* menar däremot att förslaget är otydligt, eftersom det inte framgår hur många lokala påbyggnadsutbildningar som omfattas.

Landsorganisationen i Sverige (LO) befarar att de kommunala påbyggnadsutbildningarna och de kvalificerade yrkesutbildningarna kommer att uppfattas som alltför olika även om de ingår i ett gemensamt ramverk.

Ett fåtal remissinstanser har valt att särskilt kommentera påbyggnadsutbildningar avseende yrkesförare. Av dessa är *Skolverket*, *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning* och *LO* överens om att utbildningarna inte passar in i yrkeshögskolan. *Tyresö kommun* och *Vuxenutbildningen Upplands-Bro* avstyrker förslaget, och menar att kursplanerna kan

anpassas så att dessa utbildningar kan inlemmas i yrkeshögskolan. Även *Svenska Bussbranschens Riksförbund* är kritiskt till förslaget.

Av de remissinstanser som kommenterat förslaget om att vissa utbildningar ska föras till ett särskilt regelverk för konst- och kulturutbildning är en majoritet, bl.a. *Skolverket*, *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning*, *Konstfack* och *Statens kulturråd* positiva. Kulturrådet, *Mittuniversitetet* samt *Nämnden för hemslöjdsfrågor* tillstyrker även förslaget att konst- och kulturutbildningarna ska administreras av myndigheten för yrkeshögskolan. *Svenskt Näringsliv* anser däremot att Skolverket bör ha detta ansvar.

Skolverket, å sin sida, menar att kategoriindelningen bör ses över ytterligare och att utbildningsanordnarna bör ges möjlighet att lämna synpunkter. *Nämnden för hemslöjdsfrågor* instämmer också i att kategoriindelningen är alltför förenklad. *Sätergläntan*, *Hemslöjdens gård* efterlyser ytterligare utredning av denna fråga.

Sveriges Hantverksråd och *Hantverkarnas Riksorganisation* påpekar att indelningen också är problematisk för många hantverksyrken. Hantverkarnas Riksorganisation anför att närmare hälften av de yrken som i dag sorterar under lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken riskerar att falla utanför yrkeshögskolan på grund av anknytningen till konst och kulturarv. Sveriges Hantverksråd påpekar att många av utbildningarna inom området är både kulturarvsbevarande och yrkesförberedande. *FRIKS Fria konstnärliga och hantverksinriktade skolor* menar att stor hänsyn ska tas till utbildningsanordnarnas egna synpunkter på vilken kategori de hör hemma i och att det bör finnas en viss flexibilitet mellan kategorierna. *Stiftelsen Capellagården* motsätter sig att bli kategoriserad inom enbart ett av de föreslagna områdena och *HV Skola* anför att dess utbildningar passar in under alla tre kategorierna.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Påbyggnadsutbildningar inom kommunal vuxenutbildning (komvux) bör generellt ha goda möjligheter att motsvara yrkeshögskolans kvalitetskrav och de bör trots *LO:s* farhågor kunna passa väl in i systemet för den föreslagna yrkeshögskolan. Bestämmelserna om påbyggnadsutbildning i skollagen (1985:1100) tas därför bort. Kvalitetskriterier och indikatorer bör kunna anpassas för dessa utbildningar så att utbildningarna inte förlorar sin karaktär. Som tidigare nämnts har regeringen för avsikt att ge en särskild utredare i uppdrag att förbereda bildandet av en myndighet för den föreslagna yrkeshögskolan och att utveckla sådana kriterier och indikatorer.

Det finns emellertid ett litet antal påbyggnadsutbildningar som inte är av eftergymnasial karaktär och därmed inte kommer att kunna anpassas så att de uppfyller kraven för att ingå i yrkeshögskolan. Utbildningen till bussförare är t.ex. för kort för att passa i yrkeshögskolan och utbildningen till yrkesförare för godstransporter motsvarar innehållsmässigt till stora delar transportteknisk inriktning av fordonsprogrammet i gymnasieskolan. Regeringen bedömer att dessa utbildningar bör kunna anordnas som gymnasiala vuxenutbildningar inom komvux. För vissa utbildningar, t.ex. utbildningar till yrkesförare för godstransporter, finns det redan gymnasiala nationella kursplaner som kan sättas ihop till en yrkesförarutbildning. För andra utbildningar, t.ex. utbildningar till bussförare, får Skolverket meddela föreskrifter om kursplaner som gäller för gymnasial vuxenutbildning. Det statsbidrag som i dag får lämnas för de aktuella

utbildningarna bör få lämnas inom ramen för den i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1, utg.omr. 16) aviserade satsningen på yrkesvux.

Prop. 2008/09:68

Tyresö kommun och *Vuxenutbildningen Upplands-Bro* anser att kursplanerna för förarutbildningarna kan anpassas så att dessa utbildningar kan inlemmas i yrkeshögskolan. Det bör ankomma på den myndighet som ska ha ansvar för yrkeshögskolan att avgöra om det är möjligt att anpassa kursplanen för en förarutbildning så att utbildningen kan ingå i yrkeshögskolan. En eventuell anpassning måste emellertid överensstämma med de övriga regler som kommer att gälla för yrkeshögskolan.

Vissa eftergymnasiala kompletterande utbildningar, främst inom konst- och kulturområdet, har andra syften och förutsättningar än de som utmärker yrkeshögskolan. Utbildningarna är mer konstnärliga eller kulturorienterade än yrkesinriktade. Dessa utbildningar bör normalt ha bättre förutsättningar att fortsätta och utvecklas utanför yrkeshögskolan. Mot den bakgrunden bör utbildningarna enligt regeringens bedömning kunna utvecklas inom ett särskilt regelverk. Denna bedömning delas av en majoritet av remissinstanserna. Samtidigt är det ett flertal remissinstanser, bl.a. *Skolverket*, som framför att den indelning av utbildningarna som utredningen har föreslagit måste få prövas i en dialog med utbildningsanordnarna. Utbildningarna bör mot denna bakgrund under en övergångsperiod fortsätta att bedrivas enligt förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar. Regeringen avser att ge den myndighet som ska ansvara för yrkeshögskolan i uppdrag att redovisa ett mer utvecklat indelningsförslag som underlag för ett slutligt ställningstagande vad gäller de aktuella utbildningarna. Förslaget bör utarbetas i dialog med utbildningsanordnarna. *Svenskt Näringsliv* anför att administrationen av utbildningarna bör hanteras av Skolverket. Flera av de kompletterande utbildningarna bör emellertid ha möjlighet att efter ansökan ingå i yrkeshögskolan. Det borde underlätta för anordnarna att det är samma myndighet som administrerar deras särskilda regelverk som också beslutar om de ska få ingå i yrkeshögskolan. Utredningen har föreslagit att en myndighet för yrkeshögskolan ska fatta dessa beslut. Administrationen av utbildningarna enligt dagens regler bör därför hanteras av den nya myndigheten för yrkeshögskolan, vilket borde bidra till en tydligare struktur.

6 Validering

Regeringens bedömning: En ny myndighet bör ansvara för att samordna och stödja en nationell struktur för validering samt i samverkan med berörda myndigheter främja utbildningsväsendets och branschernas medverkan när strategier, metoder och information inom valideringsområdet utvecklas.

Valideringsdelegationens förslag: En myndighet som tillhör Utbildningsdepartementets verksamhetsområde ska åläggas det övergripande

ansvaret för utveckling, implementering av valideringsmetoder, valideringsstöd och kvalitetssäkring av insatser rörande validering.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget helt eller i huvudsak. Hit hör bl.a. *Försäkringskassan*, *Myndigheten för handikappolitisk samordning*, *Internationella programkontoret för utbildningsområdet*, *Luleå tekniska universitet*, *Arbetsförmedlingen*, *Botkyrka* och *Malmö kommuner*, *Västra Götalandsregionen*, *Företagarna*, *IF Metall*, *Landsorganisationen i Sverige*, *Lernia AB*, *Lärarförbundet*, *Svensk Handel*, *Sveriges Auktoriserade Utbildningsföretag*, *Sveriges Kommuner och Landsting*, *Teknikföretagens Yrkesnämnd*, *Tjänstemännens Centralorganisation* och *VVS Företagen*. Tillstyrker gör även *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning*, *Metallgruppen* och *Svenskt Näringsliv* vilka samtliga anser att ansvarig myndighet bör vara den blivande Myndigheten för yrkeshögskolan. *Stockholms universitet*, *Högskolan i Gävle* och *Malmö högskola* tillstyrker förslaget om departementstillhörighet och framhåller Högskoleverket som en lämplig myndighet. *Gävle* och *Umeå kommuner* anser att Statens skolverk är mest lämpat medan *Örebro kommun* förordar ett delat ansvar för Skolverket och yrkeshögskolan. *Statskontoret* menar att det finns motiv för fortsatta statliga insatser för att utveckla metoder och i övrigt stärka arbetet med att bedöma formella och reella kunskaper, men att rapporten inte ger underlag för ställningstagande till fördelning av myndighetsuppgifter på nationell nivå. Statskontoret avstyrker därför förslaget. *Skolverket* delar delegationens uppfattning att det övergripande ansvaret ska samlas under Utbildningsdepartementet, men avstyrker förslaget om att endast en myndighet ska handha detta. Ansvaret bör enligt Skolverket åläggas varje berörd myndighet inom sitt verksamhets- och ansvarsområde. *Hantverkarnas Riksorganisation* anser att det inte är självklart att huvudansvaret ska ligga på Utbildningsdepartementet eftersom avnämaren för de flesta valideringsinsatser är arbetsmarknaden.

Skälen för regeringens bedömning: Utvecklingen av validering i Sverige har nära kopplingar till den utveckling som skett på europeisk nivå. I maj 2004 nådde Europeiska unionens råd en överenskommelse om gemensamma europeiska principer för identifiering och validering av icke-formellt och informellt lärande som var nödvändiga för att uppmuntra utveckling av valideringsmetoder och valideringssystem med hög kvalitet och tillförlitlighet. Rådet framhöll att principerna hade stor betydelse för att garantera överensstämmelse och legitimitet vid överföringen mellan medlemsstaterna. Under 2007 inleddes ett arbete för att ytterligare konkretisera principerna. Arbetet präglas av ambitionen att ge validering en ännu tydligare struktur. Medlemsländerna har valt olika vägar i uppbyggnaden av sina valideringssystem beroende på olika nationella förutsättningar och traditioner inom arbetsmarknad och utbildning. Det gäller även de nordiska länderna som, med undantag av Sverige, på olika sätt och i olika utsträckning inkluderat validering inom befintliga eller reviderade institutionella ramverk.

Valideringsdelegationen tillsattes för att under 2004–2007 i fråga om validering av vuxnas kunskaper och kompetens främja kvalitet, legitimitet och likvärdighet, bedriva och stödja utveckling av metoder och verksamhetsformer, stärka och främja ett regionalt samarbete, informera samt

utforma förslag om vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att säkerställa en verksamhet med validering. Delegationen bestod av bl.a. företrädare för arbetsmarknadens parter, myndigheter, kommuner och utbildningsväsendet i övrigt. Härigenom skulle utvecklingsverksamheten vara väl förankrad bland de huvudsakligen berörda intressenterna. Ett omfattande samarbete med branschorganisationer, regionala valideringsverksamheter och utbildningsinstitutioner upparbetades.

Den nationella utvecklingen av adekvata former och modeller för kartläggning, bedömning och erkännande av kompetens som förvärvats utanför det formella utbildningssystemet eller utomlands, blir allt viktigare och alltmer betydelsefull för individen och för arbetslivet i såväl europeiska som inhemska sammanhang. Det är vidare angeläget att den oklara situationen vad gäller valideringsinsatsernas innebörd och valideringsresultatens betydelse innanför och utanför utbildningssystemet samt de tveksamheter i fråga om kvalitet och legitimitet som föranledde inrättandet av Valideringsdelegationen inte återuppstår. Det behövs ett organ som kan samordna insatser samt stödja nätverk och de infrastrukturer som bör utvecklas och underhållas inom arbetet med validering. Det är därför viktigt att identifiera en myndighet som ska vara sammanhållande och pådrivande när det gäller att säkra kvalitet och skapa legitimitet inom en nationell struktur för validering samt stödja utvecklingen av nationella och kvalitetssäkrade valideringsmodeller. Myndigheten bör bl.a. hålla samman en i övrigt decentraliserad struktur, där arbetsliv och berörda myndigheter även fortsättningsvis har ett eget ansvar för tillämpningen.

Avsikten är inte att inskränka andra myndigheters ansvar för olika valideringsinsatser som hör till deras sakområden utan att skapa de förutsättningar för samordning och utveckling som tidigare saknats samt en mer effektiv och entydig hantering av övergripande och gemensamma frågor rörande validering inom en decentraliserad, nationell struktur. Detta är betydelsefullt också sett i relation till genomförandet av den europeiska referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande, European Qualifications Framework (EQF), som behandlas närmare i avsnitt 4.6.2 och 7. Svenska kvalifikationer som har erhållits t.ex. genom validering måste stödjas av en struktur för validering som grundar sig på transparenta procedurer, trovärdighet och legitimitet. Detta är nödvändigt för att kvalifikationerna ska svara mot arbetslivets och individers krav, såväl nationellt som i förhållande till omvärlden.

Regeringen bedömer i likhet med bl.a. *Svenskt Näringsliv* att den myndighet som ska svara för frågor som rör den nya yrkeshögskolan bör ha goda förutsättningar att ha en sammanhållande funktion vad gäller validering, bl.a. eftersom myndighetens ansvarsområde i övrigt ska vara starkt influerat av ett nära samarbete med yrkeslivet, utbildningsorganisationer och andra intressenter. Detta ger en naturlig plattform från vilken uppgiften att stödja och utveckla en nationell struktur för validering samt att främja utbildningsväsendets och branschernas medverkan kan utföras. Varken Skolverket eller Högskoleverket, som bl.a. *Stockholms universitet* respektive *Gävle* och *Umeå kommuner* har förordat, har samma förutsättningar som en myndighet för yrkeshögskolan att ha denna uppgift.

Den nya myndigheten för yrkeshögskolan bör därför ansvara för att samordna och stödja en nationell struktur för validering samt i samverkan med berörda myndigheter främja utbildningsväsendets och branschernas medverkan när strategier, metoder och information inom valideringsområdet utvecklas. Det bör ankomma på den särskilda utredare som regeringen avser att ge i uppdrag att förbereda bildandet av den nya myndigheten att ta närmare ställning till hur uppgiften rörande validering ska hanteras inom myndigheten.

Insatser i fråga om validering som direkt berör andra myndigheters verksamhetsområden bereds i särskild ordning inom Regeringskansliet.

7 En ny myndighet

Regeringens bedömning: En särskild myndighet bör inrättas med uppgift att administrera de utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan och vissa andra eftergymnasiala yrkesutbildningar m.m.

Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning bör avvecklas.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: En majoritet av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget är i grunden positiva till att en ny myndighet inrättas och att Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning avvecklas. *Arbetsgivarverket* anför att avvecklingskostnaderna bör beaktas och flera andra remissinstanser, bl.a. *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning*, *Verket för näringslivsutveckling* och *Sveriges Hantverksråd* betonar vikten av att kompetensen vid Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning tas till vara.

Härnösands kommun, *Svenskt Näringsliv*, *Teknikföretagen* m.fl. anser att validering av reell kompetens ska utgöra en central uppgift för den nya myndigheten. *Verket för högskoleservice* föreslår att myndigheten får ansvar för bedömning av utländska postgymnasiala yrkesutbildningar.

Statistiska centralbyrån betonar vikten av att statistikkompetensen vid myndigheten är väl tillgodosedd.

Statskontoret och *Företagarna* betonar svårigheterna med att inrätta en myndighet med så vitt skiftande uppgifter och *Högskoleverket* samt *Umeå universitet* invänder mot de dubbla roller som blir resultatet av utredarens förslag, dvs. att den myndighet som ska besluta om ekonomiskt statligt stöd till utbildningsanordnare dessutom ska granska dessa verksamheter. *Göteborgs universitet* anser att resursfördelningsfunktionen inte bör ingå i den nya myndighetens åligganden. Resursfördelningen bör enligt universitetet ske i form av regeringsbeslut, men den nya myndigheten kan utgöra beredande organ. *Göteborgs kommun* anser att beslut om godkännande av ansökningar och beviljande av statsbidrag kan ske på regional nivå. *Vänersborgs kommun* föreslår att vissa resurser för uppföljning, tillsyn och kvalitetsgranskning lokaliseras regionalt.

Överklagandenämnden för studiestöd, Vänersborgs kommun och Västerås kommun förordar benämningen Myndigheten för yrkeshögskolan.

Prop. 2008/09:68

Statens skolverk, Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, Sveriges Hantverksråd, Sveriges Marknadsförbund m.fl. förordar benämningen Yrkeshögskoleverket. *Riksförbundet för Kvalificerad Yrkesutbildning* förordar något av namnen Yrkeshögskoleverket eller Myndigheten för Yrkeshögskoleutbildning. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* föreslår namnet Yrkeshögskolemyndigheten.

Skälen för regeringens bedömning

Regeringen avser att inrätta en särskild förvaltningsmyndighet för yrkeshögskolan. Den nya myndigheten bör administrera de utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan och vissa andra eftergymnasiala utbildningar. Det innebär att myndigheten bör överta vissa uppgifter från Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, som bör avvecklas, och från Skolverket. Den nya myndigheten bör besluta om vilka utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan och om statligt stöd för sådana utbildningar. Myndigheten bör ansvara för dokumentation av studerande och deras studieresultat samt för uppföljning av utbildningarna och utbildningsanordnarnas kvalitetsarbete. Myndigheten bör vidare säkerställa utvärdering av utbildningarna och kvalitetsarbetet. Andra uppgifter bör vara att säkerställa att verksamheten vid myndigheten bedrivs med hög kvalitet, främja utvecklingen av utbildningar inom yrkeshögskolan och utbildningarnas kvalitet, informera om yrkeshögskolan, svara för ekonomisk uppföljning m.m. Myndigheten bör även ha tillsynsansvar. Vad gäller utvärderingen är det viktigt att poängtera att myndigheten bör säkerställa att utvärderingar genomförs, men att myndigheten inte nödvändigtvis måste utföra dem själv.

Regeringens avsikt är att yrkeshögskolan och en ny myndighet för yrkeshögskolan ska inrättas den 1 juli 2009. Vid denna tidpunkt bör påbyggnadsutbildningen inom kommunal vuxenutbildning, den kvalificerade yrkesutbildningen och lärlingsutbildningen för vuxna till vissa hantverksyrken upphöra som egna eftergymnasiala utbildningsformer. Förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar bör för närvarande inte upphävas. Hanteringen av statsbidraget till kompletterande utbildningar bör flyttas från Skolverket till den nya myndigheten för yrkeshögskolan, se vidare avsnitt 5. Skolverket och Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning bör således inte längre hantera statsbidrag för viss påbyggnadsutbildning och kompletterande utbildningar respektive kvalificerad yrkesutbildning och lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken.

Omvärldsbevakning

Utbildningarna inom yrkeshögskolan bör kännetecknas av en stark marknadsanknytning samt utvecklas och bedrivs i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare. Arbetslivet förutsätts få ett starkt inflytande också över myndighetens prioriteringar och beslut. En kvalifi-

cerad omvärldsbevakning med inriktning på förändringar av kompetensbehoven på arbetsmarknaden är en förutsättning för att myndighetens verksamhet ska vinna respekt och upplevas som legitim. Myndigheten måste ha breda kontaktytor såväl mot företag, myndigheter, branscher och näringslivsorganisationer som mot arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer. Detta gäller både nationellt och på regional nivå. Även förändringar av ungdomars prioriteringar och intresseområden behöver följas, liksom arbetsmarknadens förändringar och utvecklingen av utbildningssystemen i andra länder.

Myndighetens uppgifter kommer att innefatta myndighetsutövning mot enskilda fysiska och juridiska personer, som kan ha stor ekonomisk betydelse för dem. Kraven på en effektiv, rättssäker och oberoende hantering av förvaltningsärendena är därför höga. Grunderna för myndighetens prioriteringar och beslut måste vara offentliga och transparenta.

Myndighetens prioriteringar kan få konsekvenser såväl för den långsiktiga kompetensförsörjningen inom vissa segment av arbetsmarknaden som för villkoren för ett stort antal anordnare av eftergymnasial yrkesutbildning. Kraven på integritet och oberoende, liksom på ett fortlöpande inre kvalitetsarbete, måste ställas högt. Samtidigt krävs öppenhet och lyhördhet för förändringar i omvärlden. Detta gäller förmågan såväl att tidigt identifiera efterfrågade kvalifikationer som att fasa ut utbildningar med avtagande relevans.

Det bör vid myndigheten finnas ett råd där bl.a. arbetsmarknadens parter är representerade. Rådet bör ge myndigheten underlag för myndighetens beslut om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan och därmed kunna få statsbidrag eller särskilda medel. Regeringen avser att införa bestämmelser om rådet och om myndighetens uppgifter i förordningen med instruktion för den nya myndigheten.

Validering

Som närmare framgått av avsnitt 6 bör myndigheten ansvara för att samordna och stödja en nationell struktur för validering samt i samverkan med berörda myndigheter främja utbildningsväsendets och branschernas medverkan i utvecklandet av strategier, metoder och information inom valideringsområdet.

Eftersom den nya myndigheten bör ansvara för utbildningarna inom yrkeshögskolan, bör uppgiften att ansvara för bedömning av utländska eftergymnasiala yrkesutbildningar som inte motsvarar högskoleutbildningar i första hand ligga på den nya myndigheten.

Nationell samordningspunkt för EQF

Av rekommendationen om en europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande, European Qualifications Framework (EQF), som Europaparlamentet och rådet antog den 23 april 2008 framgår att de länder som väljer att genomföra EQF bl.a. ska utse nationella samordningspunkter som ska stödja och, tillsammans med andra behöriga nationella myndigheter, styra kopplingen mellan nationella kvalifikationsystem och EQF.

Sverige avser att genomföra EQF. Genomförandet bör omfatta utbildningarna inom det offentliga utbildningssystemet. Intressenter utanför det offentliga utbildningssystemet bör erbjudas att ansluta sina kvalifikationer till EQF. För att garantera relevans och kvalitet måste det finnas en organiserad struktur som gör kopplingarna mellan svenska kvalifikationer och EQF transparenta, trovärdiga och legitima för omvärlden.

Den nära kopplingen mellan eftergymnasial yrkesutbildning och arbetslivet gör den nya myndigheten till en lämplig nationell samordningspunkt (NSP) för EQF. Myndigheten bör därför ges i uppdrag att stödja och, tillsammans med andra behöriga nationella myndigheter, styra kopplingen mellan nationella kvalifikationssystem och EQF.

Kvalitetssäkring och utveckling m.m.

Kvalitetssäkring och utveckling av de aktuella utbildningarna förutsätter löpande kontakter med och besök hos utbildningsanordnarna. Det kan naturligtvis ifrågasättas om tillsynsansvaret, uppgiften att främja utveckling av utbildningar inom yrkeshögskolan samt uppgiften att prioritera mellan och fördela resurser till utbildningarna ska utföras av en och samma myndighet. I andra sammanhang har man ansett att den kontrollerande och den främjande uppgiften bör skiljas åt, liksom den prioriterande och beslutande från den utvärderande. Regeringen har t.ex. vad gäller det offentliga skolväsendet inrättat en särskild myndighet för tillsyn och kvalitetsgranskning, Statens skolinspektion.

Regeringen anser dock att verksamheten inom yrkeshögskolan och den övriga verksamhet som den nya myndigheten kan komma att bedriva kommer att vara av för liten omfattning för att uppgifterna på ett meningsfullt sätt ska kunna delas mellan två eller flera olika myndigheter. Däremot bör myndighetens arbete organiseras så att de uppgifter som rör tillsyn och kvalitetsgranskning skiljs från myndighetens övriga uppgifter. Det bör bli en uppgift för den särskilda utredare som ska förbereda bildandet av den nya myndigheten att med beaktande av regeringens bedömning i denna del organisera myndigheten på lämpligt sätt.

Regeringens anser vidare att myndighetens namn bör vara Myndigheten för yrkeshögskolan. Namnet är betecknande för myndighetens uppgifter.

Personalkompetens och myndighetsuppgifter

Yrkeshögskolan kommer inte endast att utgöra en utvidgning av den nuvarande kvalificerade yrkesutbildningen. Dagens kvalificerade yrkesutbildning kommer att utgöra en del av yrkeshögskolan, men yrkeshögskolan kommer att ha ett omfattande uppdrag som är delvis väsensskilt från nuvarande kvalificerade yrkesutbildning. Ett stort antal andra utbildningar bör också rymmas inom yrkeshögskolan. Det är angeläget att yrkeshögskolan etableras som ett nytt koncept med en egen tydlig identitet, och inte som en verksamhet som endast förväntas överta och förvalta befintliga och traditionella strukturer. Det är samtidigt viktigt att varje utbildning som ska ingå i yrkeshögskolan kan bevara sin särart inom ramen för det nya systemet. Det blir en uppgift för den ovan

nämnda särskilda utredaren att med beaktande av det ovan anförda på bästa sätt tillvarata den kompetens som finns i Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning.

Prop. 2008/09:68

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagen om yrkeshögskolan ska träda i kraft den 15 april 2009 och tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2009. Genom lagen ska lagen om kvalificerad yrkesutbildning upphävas. Den upphävda lagen ska dock fortfarande gälla för utbildning för vilken det före den 15 april 2009 har beviljats statligt stöd för kvalificerad yrkesutbildning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få bevilja en utbildningsanordnare som före den 15 april 2009 har beviljats statligt stöd för kvalificerad yrkesutbildning fortsatt stöd, dock längst till och med 2013. Den upphävda lagen ska gälla även för sådan utbildning.

Lagen om ändring i skollagen ska träda i kraft den 1 september 2009. Påbyggnadsutbildning som en elev har påbörjat före den 1 september 2009 ska anordnas till dess att eleven avslutat den. Äldre bestämmelser ska tillämpas på sådan utbildning.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att lagarna ska träda i kraft den 1 juli 2009. Den upphävda lagen om kvalificerad yrkesutbildning ska fortfarande gälla för utbildning för vilken det före detta datum har beviljats statligt stöd. Förnyat statsbidrag ska bara kunna lämnas till utbildningsanordnare som före den 31 december 2009 ansökt om att utbildningen ska ingå i yrkeshögskolan och längst till dess att ansökan godkänts eller till dess att studerande, som antagits till utbildningen innan ansökan avslås, har avslutat utbildningen. Påbyggnadsutbildning som studerande påbörjat före den 31 augusti 2009 ska fortsättningsvis anordnas till dess de studerande har avslutat den.

Remissinstanserna: *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, Göteborgs kommun och Regionförbundet Östsam* saknar en tydlighet i utredningen vad gäller övergångsbestämmelserna. Göteborgs kommun anser att det finns en fara för att den nya myndigheten blir så belastad under övergångstiden att prövningar och kvalitetsutvärderingar blir eftersatta och därmed äventyrar utbildningarnas kvalitet.

Göteborgs universitet betonar att nuvarande studerande måste få möjlighet att slutföra påbörjade kvalificerade yrkesutbildningar, även efter den 1 juli 2009.

KY Kronoberg m.fl. framför önskemål om att det ska vara möjligt att redan 2009 ansöka om nya utbildningar som kan starta 2010, eftersom det annars blir en lucka i anordnandet av yrkesutbildningar.

Lagen om yrkeshögskolan och lagen om kvalificerad yrkesutbildning

Regeringens avsikt är att yrkeshögskolan ska inrättas den 1 juli 2009. Den nya lagen om yrkeshögskolan bör emellertid träda i kraft redan den 15 april 2009 för att den särskilda utredare som ska förbereda bildandet av den nya Myndigheten för yrkeshögskolan med stöd av lagen ska kunna fatta beslut om statligt stöd för utbildningar som ska påbörjas under 2009. Utbildningarna får dock påbörjas först efter den 1 juli 2009, och den nya lagen ska endast tillämpas på sådana utbildningar. Samtidigt som den nya lagen träder i kraft ska lagen (2001:239) om kvalificerad yrkesutbildning upphävas.

De utbildningar som påbörjats enligt reglerna för kvalificerad yrkesutbildning måste emellertid få möjlighet att avslutas. Den upphävda lagen om kvalificerad yrkesutbildning kommer därför att fortsätta att gälla för de utbildningar som före den 15 april 2009 har beviljats statligt stöd enligt bestämmelserna i förordningen (2001:1131) om kvalificerad yrkesutbildning.

Dagens anordnare av kvalificerad yrkesutbildning har planerat för intag till utbildningar för några år framöver. Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning har också aktivt främjat goda planeringsföresättningar. Regeringen anser att det är rimligt att anordnarna under en övergångsperiod får möjlighet att genomföra kvalificerad yrkesutbildning enligt planerade intag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför kunna bevilja en utbildningsanordnare som före den 15 april 2009 har beviljats statligt stöd enligt bestämmelserna i förordningen om kvalificerad yrkesutbildning fortsatt stöd enligt förordningen, dock längst till och med 2013. Den upphävda lagen ska gälla även för sådan utbildning. En sådan anordnare kan också ansöka om att utbildningen ska få ingå i yrkeshögskolan. Den situationen kan således uppstå att en anordnare under en begränsad tid bedriver både kvalificerad yrkesutbildning enligt de äldre bestämmelserna och yrkeshögskoleutbildning enligt de nya bestämmelserna.

Regeringen bedömer att de föreslagna bestämmelserna tillgodoser de önskemål som bl.a. *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning* och *Göteborgs kommun* framfört om tydlighet m.m. Bestämmelserna torde också innebära att risken för uppehåll i yrkesutbildningarna undviks. Eftersom regeringen har för avsikt att ge den utredare som ska förbereda bildandet av Myndigheten för yrkeshögskolan i uppdrag att fatta beslut med stöd av den nya lagen, bör vidare den överbelastning av den nya myndigheten som *Göteborgs kommun* varnat för kunna undvikas.

Ändringen i skollagen

Den föreslagna ändringen i skollagen (1985:1100) innebär att det inte längre ska finnas påbyggnadsutbildningar inom ramen för kommunal vuxenutbildning. Yrkeshögskolan inrättas den 1 juli 2009. Vissa påbyggnadsutbildningar finansieras emellertid i dag med statsbidrag enligt förordningen (2005:676) om statsbidrag till viss påbyggnadsutbildning. Beslut om sådant statsbidrag fattas av Statens skolverk i slutet av decem-

ber varje år och gäller i ett år. Regeringen anser därför att det är lämpligt att de kommuner som anordnar påbyggnadsutbildningar får möjlighet att ta in elever till utbildningar som påbörjas efter sommaren 2009. Av den anledningen ska ändringen i skollagen träda i kraft den 1 september 2009. En påbyggnadsutbildning som påbörjats före detta datum ska fortsättningsvis anordnas till dess att eleven har avslutat den. Äldre bestämmelser ska tillämpas på sådan utbildning.

Prop. 2008/09:68

Pilotutbildning

Som framgår av avsnitt 4.5.1 bedömer regeringen att den grundläggande pilotutbildningen bör bedrivas inom yrkeshögskolan. Pilotutbildning ges bl.a. på Trafikflyghögskolan vid Lunds universitet. Lunds universitet bör övergångsvis, längst till och med 2013, ges ekonomiska förutsättningar att fortsatt bedriva grundläggande pilotutbildning. Det bör åligga Lunds universitet att planera intagen så att alla studenter vars utbildning finansieras av universitetets anslag för ändamålet kan slutföra sin utbildning senast under 2013.

9 Ekonomiska och andra konsekvenser

9.1 Konsekvenser för nuvarande utbildningsformer

Inledning

Införandet av yrkeshögskolan medför att tre utbildningsformer bör upphöra som separat reglerade former av eftergymnasial yrkesutbildning. Dessa är kvalificerad yrkesutbildning, påbyggnadsutbildning inom den kommunala vuxenutbildningen och lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken. Ansökan om fortsatt verksamhet bör prövas av en ny myndighet för yrkeshögskolan enligt de nya kriterierna för yrkeshögskolan eller andra särskilt reglerade kriterier. En utbildningsform, kompletterande utbildningar enligt förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar, bör finnas kvar tills vidare.

Kvalificerad yrkesutbildning, påbyggnadsutbildning och lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken

Utbildningar inom kvalificerad yrkesutbildning och lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken bedöms ha goda möjligheter att motsvara yrkeshögskolans kvalitetskrav. Detsamma gäller de flesta påbyggnadsutbildningar.

Kompletterande utbildningar

De kompletterande utbildningarna finns i dag inom vitt skilda utbildningsområden och förbereder såväl för fortsatt utbildning som för arbets-

livet. De har olika förutsättningar och syften. Yrkeshögskoleutredningen har delat in utbildningarna i följande tre kategorier. Prop. 2008/09:68

1. Yrkesinriktade utbildningar. Utbildningar som förbereder för arbetsmarknaden och sannolikt leder till arbete.

2. Högskoleförberedande utbildningar. Utbildningar inom främst fri konst, musik och teater som huvudsakligen förbereder för högre konstnärlig utbildning.

3. Kulturarvsbevarande utbildningar. Utbildningar som bevarar en kulturhistoriskt värdefull kunskap inom ett yrkes- eller kulturområde men som inte nödvändigtvis leder till arbete.

Av dessa tre kategorier bedöms endast de yrkesinriktade utbildningarna ha möjlighet att ingå i yrkeshögskolan. I de andra kategorierna finns främst utbildningar inom konst- och kulturområdet med andra syften och förutsättningar än de som utmärker yrkeshögskolan. Utredningen föreslog att utbildningsformen kompletterande utbildningar skulle upphöra i och med yrkeshögskolans införande. För att det även i fortsättningen skulle vara möjligt att anordna sådana utbildningar med statligt stöd skulle de kunna få statligt stöd i form av kvalitetssäkring, statsbidrag och studiestöd inom ett annat regelverk än yrkeshögskolans. Deltagaravgifter skulle inte förekomma för utbildningar som åtnjuter statsbidrag. Statsbidraget skulle enligt utredningen anpassas för att täcka bortfallet av deltagaravgifter och antalet utbildningsplatser med statsbidrag minskas för att reformen skulle kunna finansieras inom befintliga ramar. Utredningen föreslog även att statligt stöd i form av statlig tillsyn utan statsbidrag eller studiestöd inte längre skulle lämnas. Denna form av statligt stöd tillkom främst i syfte att anpassa det svenska regelverket till den EG-rättsliga regleringen av mervärdesskattebefrielse för utbildningstjänster (se prop. 1996/97:10).

Underlaget från utredningen är inte tillräckligt tydligt med avseende på vilka konsekvenser förslagen kan få för anordnaren av eller studeranden i en kompletterande utbildning. Som tidigare framgått bedömer regeringen att nuvarande reglering av de kompletterande utbildningarna bör bestå och avser att låta närmare utreda förslagets konsekvenser.

9.2 Konsekvenser för utbildningsanordnarna

Två syften med den föreslagna reformen är att stärka den eftergymnasiala yrkesutbildningens och vissa andra utbildningars kvalitet samt att öka tydligheten för studerande och arbetsgivare. Samma grundläggande kvalitetskriterier bör gälla för alla utbildningar inom ett och samma regelverk. Reformen bör komma att kräva att anordnarna av kvalificerad yrkesutbildning, påbyggnadsutbildning inom den kommunala vuxenutbildningen och lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken anpassar sina utbildningar till de nya kriterierna.

Anordnarna av kvalificerad yrkesutbildning bedriver sannolikt en verksamhet som är väl anpassad till de nya kriterierna. Övergångsproblemen för anordnarna av kvalificerad yrkesutbildning kan därför förväntas bli små. Kommunernas möjlighet att anordna påbyggnadsutbildning upphör och ersätts av en möjlighet att anordna yrkeshögskoleutbildning eller annan utbildning med liknande inriktning. Kommunerna kan komma att

behöva utveckla nya former för arbetslivsanknytning. Anordnare av lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken förväntas inte påverkas i nämnvärd omfattning. Prop. 2008/09:68

Anordnarna av kompletterande utbildningar kan fortsätta att bedriva sin verksamhet enligt nuvarande regler.

9.3 Konsekvenser för de studerande

Studerande som påbörjat kvalificerad yrkesutbildning före den 15 april 2009 bör kunna fullfölja utbildningen enligt de villkor som gällde vid utbildningens start. Detta bör också gälla studerande som påbörjar en utbildning vid en senare tidpunkt i de fall kursstarten grundas på ett beslut som fattats med stöd av övergångsbestämmelser. En elev som har påbörjat en påbyggnadsutbildning före den 1 september 2009 ska också kunna fullfölja utbildningen.

Reformen syftar inte minst till att minska skillnaderna i villkor för de studerande i eftergymnasial yrkesutbildning jämfört med de studerande i annan offentlig utbildning. All utbildning inom yrkeshögskolan bör därför berättiga till statligt studiestöd och all utbildning för vilken statsbidrag eller särskilda medel lämnas bör vara avgiftsfri. Ekonomiska hinder för att delta i utbildning undanröjs därmed.

De studerande bör vidare omfattas av ett studiedokumentationssystem som innebär att studieresultat sparas och kan verifieras även om utbildningsanordnaren avvecklar sin verksamhet.

9.4 Ekonomiska konsekvenser

Den föreslagna regleringen av yrkeshögskolan har inte några budgetmässiga konsekvenser. De medel som skulle ha finansierat kvalificerad yrkesutbildning, statligt finansierad påbyggnadsutbildning inom den kommunala vuxenutbildningen och lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken beräknas användas för statsbidrag för yrkeshögskoleutbildningar och för vissa andra utbildningar.

Följande belopp avsattes för verksamheterna budgetåret 2008, och regeringen har i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1, utg.omr. 16) föreslagit en ökning av anslagna medel:

Utbildningsform	Tilldelat belopp (tkr)
Kvalificerad yrkesutbildning och lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken	1 100 251
Statligt finansierad påbyggnadsutbildning	139 384
Förslag i budgetpropositionen för 2009	31 000
Summa	1 270 635

Utgifterna för studiestödet bör kunna hållas på en oförändrad nivå jämfört med nuvarande reglering genom att antalet årsplatser med studiestöd begränsas till samma antal som för närvarande.

Arbetsuppgifterna för den nya myndigheten bör komma att utökas jämfört med de uppgifter som berörda myndigheter har i dag. Bl.a. bör kvalitetssäkringen stärkas och ett system för studiedokumentation införas. Därutöver bör det övergripande ansvaret för valideringsfrågor och validering avseende eftergymnasial yrkesutbildning utanför högskolan samt frågor avseende en europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande, European Qualifications Framework (EQF) hanteras.

Drygt 26 miljoner kronor avsattes 2008 för administration av kvalificerad yrkesutbildning. För övrig verksamhet beräknas utgifterna uppgå till ca 6 miljoner kronor 2008. Kostnaderna för den nya myndigheten beräknas till drygt 90 miljoner kronor och kommer att rymmas inom befintliga anslagsramar.

Förslagen bör inte medföra några budgetmässiga konsekvenser vad gäller Högskolans avskiljandenämnd och Överklagandenämnden för högskolan. Regeringen avser dock att noga följa utvecklingen av ärendetillströmningen till nämnderna.

9.5 Konsekvenser för administrationen m.m.

Regeringens avsikt att inrätta en ny myndighet för yrkeshögskolan kommer att innebära att de myndigheter som tidigare hanterat de utbildningsformer som ska upphöra påverkas. Samtliga arbetsuppgifter kommer att flyttas till den nya myndigheten. De organisations- och strukturförändringar som följer av vad som angetts i denna proposition kommer att inbegripa bemanning. Bemanningen av den nya myndigheten ska ske med beaktande av 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd.

Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om yrkeshögskolan

1 §

I paragrafen anges syftena med lagen.

Utbildningarna inom yrkeshögskolan ska komma till stånd och utvecklas allteftersom vissa bestämda kvalifikationer efterfrågas på arbetsmarknaden. Bestämmelserna i lagen har dock även till syfte att inom yrkeshögskolan tillgodose behov av eftergymnasial yrkesutbildning inom smala yrkesområden. I dessa fall kan det vara svårt att visa något behov av utbildningen på arbetsmarknaden. Däremot kan det från samhällets sida finnas intresse av att bevara vissa yrkeskunskaper. Vidare kan utbildningen ha betydelse för den studerandes framtida försörjning. Det kan t.ex. vara fråga om utbildning till förgyllare, konstgjutare eller modist. Avsikten är att dessa utbildningar precis som övriga utbildningar inom yrkeshögskolan ska leda till försörjning genom förvärvsarbete för de studerande. Detta betyder inte att utbildningen måste leda till ett helt nytt förvärvsarbete utan den kan också innebära att den studerandes kunskaper inom yrkesområdet utvidgas, fördjupas eller utvecklas.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.2.1.

2 §

I paragrafen definieras olika begrepp som används i lagen.

Begreppet *studerande* motsvarar i princip begreppet student i högskolan. I 1 kap. 4 § högskoleförordningen (1993:100) anges att med student avses i förordningen den som är antagen till och bedriver högskoleutbildning.

Innebörden av *upptragsutbildning* är densamma som i dag anges i 3 § förordningen (2006:906) om kvalificerad yrkesutbildning som upptragsutbildning.

Med *yrkeshögskolan* avses samtliga utbildningar som ingår i denna och som inte är utbildningar enligt högskolelagen (1992:1434) eller kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina. Yrkeshögskolan är således en samlande beteckning för ett stort antal av varandra oberoende eftergymnasiala yrkesutbildningar.

Definitionen av *årsplats* motsvarar i princip vad som avses med årselevplats enligt 15 § förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar. Det är regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer som enligt 12 § beslutar om hur många årsplatser en utbildning inom yrkeshögskolan ska omfatta. Om utbildningen är kortare än ett år (40 veckor) eller bedrivs på mindre än heltid, kommer antalet studerandeplatser att vara fler än antalet beviljade årsplatser.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.2.2.

3 §

Paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om hur verksamheten inom yrkeshögskolan ska utformas.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 1 kap. 2 § tredje stycket respektive 1 kap. 9 § andra stycket skollagen (1985:1100). Motiven till dessa bestämmelser finns i prop. 1990/91:18 s. 28 f., 1992/93:220 s. 86 f. och 1994/95:164 s. 10 f. De angivna värderingarna ska genomsyra hela verksamheten. Jämfört med bestämmelserna i skollagen har ett tillägg gjorts att var och en som verkar inom yrkeshögskolan ska främja respekt för de mänskliga rättigheterna. Med uttrycket ”var och en som verkar inom yrkeshögskolan” avses anställda och andra som har uppdrag i verksamheten. Bestämmelserna tar inte bara sikte på utbildningens innehåll utan också på t.ex. undervisningsmetoder och hur alla som verkar inom yrkeshögskolan ska uppträda i relation till de studerande. Övriga regler om yrkeshögskolan måste således tillämpas mot bakgrund av dessa bestämmelser.

Enligt 1 kap. 2 § fjärde stycket regeringsformen ska det allmänna verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden. Detta kommer till uttryck i förevarande paragraf genom formuleringen att verksamheten ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar.

Aktningen för varje människas egenvärde är också en viktig värdegrund. Det är även angeläget att alla former av kränkande behandling motverkas och att på alla sätt främja att människor av olika ursprung och bakgrund ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället. Strävan mot jämställdhet mellan könen är ett annat centralt mål.

Vidare är respekten för vår gemensamma miljö viktig. Yrkeshögskolan ska verka för att de studerande tillägnar sig en på kunskap grundad

respekt för vår gemensamma miljö och det ansvar som var och en därför har gentemot sina medmänniskor och kommande generationer. Prop. 2008/09:68

I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser som syftar till att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet. Lagen, som träder i kraft den 1 januari 2009, kommer även att gälla yrkeshögskolan.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.4.4.

4 §

Av paragrafen framgår vilka som får anordna en utbildning inom yrkeshögskolan. Paragrafen motsvarar i sak 1 § lagen (2001:239) om kvalificerad yrkesutbildning.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.3.2.

5 §

I paragrafen anges de kunskaper som en utbildning inom yrkeshögskolan ska bygga på.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 3 § lagen om kvalificerad yrkesutbildning. Tillägget att utbildningen *väsentligen* ska bygga på de kunskaper som fås på nationella eller specialutformade program innebär att utbildningen i viss omfattning kan avse kunskapsområden som inte har någon motsvarighet i gymnasieskolan. I dessa delar kommer utbildningen således att ha karaktär av grundläggande eftergymnasial yrkesutbildning.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.4.2.

6 §

Av paragrafen framgår de övergripande målen för utbildningen och vad som ska karakterisera den. Paragrafen motsvarar i huvudsak 4 § lagen om kvalificerad yrkesutbildning.

I *andra punkten* har erfarenhetsbaserade kunskaper lagts till. Med uttrycket "erfarenhetsbaserade" avses sådana kunskaper som skapas genom omvandling av den studerandes egna erfarenheter.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.4.1 och 4.4.3.

7 §

I paragrafen anges att en myndighet efter ansökan beslutar om en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan och hur många årsplatser utbildningen i så fall ska omfatta. Det kan t.ex. vara en utbildning som i dag anordnas som en kvalificerad yrkesutbildning eller som en lärlingsutbildning till ett visst hantverksyrke. Det kan också vara en utbildning som inte har någon motsvarighet i dagens system.

Ett grundläggande syfte med yrkeshögskolan är att utbildningar ska komma till stånd och utvecklas för att bestämda kvalifikationer efterfrågas på arbetsmarknaden. Det ska således inte utbildas fler personer än vad arbetsmarknaden förmår ta emot.

När det gäller utbildningar med inriktning mot smala yrkesområden kan det vara svårt att bedöma efterfrågan av arbetskraft med sådan utbildning. Den föreslagna bestämmelsen att en myndighet ska besluta hur många årsplatser som en utbildning inom yrkeshögskolan ska omfatta innebär att det för dessa utbildningar, precis som för övriga

utbildningar inom yrkeshögskolan, sätts en gräns för hur många personer som kommer att utbildas. Prop. 2008/09:68

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.3.1 och 4.3.3.

8 §

Av paragrafen framgår att en anordnare av en utbildning inom yrkeshögskolan hos den myndighet som regeringen bestämmer kan ansöka om statsbidrag eller särskilda medel för utbildningen. Paragrafen har viss motsvarighet i 2 § första stycket lagen om kvalificerad yrkesutbildning.

Till skillnad mot vad som i dag gäller för kvalificerad yrkesutbildning innebär bestämmelserna i paragrafen att det inte är en förutsättning att statsbidrag eller särskilda medel har beviljats för att utbildningen ska omfattas av kvalitetssäkringssystemet, dvs. ingå i yrkeshögskolan. Däremot är det en förutsättning att utbildningen ingår i yrkeshögskolan för att anordnaren ska kunna få statsbidrag eller särskilda medel. Det är givetvis möjligt att samtidigt ansöka såväl om att utbildningen ska ingå i yrkeshögskolan som om statligt stöd för utbildningen.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.3.4.

9 §

I paragrafens *första stycke* anges att utbildning inom yrkeshögskolan, för vilken utbildningsanordnaren får statsbidrag eller särskilda medel, ska vara avgiftsfri. Det innebär att all verksamhet inom ramen för utbildningen ska tillhandahållas avgiftsfritt. Enstaka inslag som de studerande får betala ett obetydligt belopp för får dock förekomma.

Bestämmelserna i *andra stycket* motsvarar till viss del 11 kap. 5 § skollagen. Av bestämmelserna framgår att huvudmannen får bestämma att kurslitteratur och andra lärverktyg, t.ex. skrivmateriel, verktyg och skyddskläder, som de studerande kan få behålla ska anskaffas av dem själva på egen bekostnad eller erbjudas till självkostnadspris.

I *tredje stycket* finns bestämmelser om studerandeavgifter som utbildningsanordnaren kan få ta ut för annan utbildning inom yrkeshögskolan än sådan för vilken statsbidrag eller särskilda medel lämnas.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.3.4.

10 §

Av paragrafen framgår att en utbildning inom yrkeshögskolan även får bedrivas som uppdragsutbildning. Paragrafen motsvarar i huvudsak 2 § andra stycket lagen om kvalificerad yrkesutbildning.

En utbildningsanordnare som avser att bedriva en utbildning som ingår i yrkeshögskolan även som uppdragsutbildning måste anmäla detta till den myndighet som regeringen bestämmer. Bestämmelser om kvalificerad yrkesutbildning som bedrivs som uppdragsutbildning finns i dag i förordningen om kvalificerad yrkesutbildning som uppdragsutbildning.

Paragrafen omfattar alla utbildningar inom yrkeshögskolan. Såväl utbildningsanordnare som får statsbidrag eller särskilda medel för en utbildning som utbildningsanordnare som inte får sådant statligt stöd får alltså efter anmälan bedriva utbildningen även som uppdragsutbildning. Uppdragsutbildningen utgör dock inte en utbildning inom yrkeshögskolan och det är således inte möjligt att få statsbidrag eller särskilda medel för uppdragsutbildningen.

11 §

Av paragrafen framgår att regeringen får meddela föreskrifter om att en myndighet får ta ut avgifter av utbildningsanordnare som bedriver utbildning inom yrkeshögskolan även som uppdragsutbildning. Paragrafen motsvarar i sak 2 § tredje stycket lagen om kvalificerad yrkesutbildning.

Myndigheten ska kunna ta ut avgifter av utbildningsanordnaren för sådana kostnader som är förknippade med uppdragsutbildningen, t.ex. kostnader för studiedokumentation, administration, tillsyn och uppföljning.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.5.2.

12 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka krav som ska gälla för de personer som anlitas för undervisning eller handledning inom yrkeshögskolan. Något krav på formell lärarutbildning liknande de krav som ställs i 2 kap. 4 § skollagen finns inte. Paragrafen motsvarar i sak 5 § lagen om kvalificerad yrkesutbildning.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.4.6.

13 §

Av paragrafen framgår att utbildningsanordnaren ska se till att kompetensutveckling anordnas för den personal som har hand om undervisning eller handledning. Kompetensutvecklingen kan avse t.ex. pedagogisk kompetens. Paragrafen har viss motsvarighet i 2 kap. 7 § skollagen.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.4.6.

14 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om examina samt om utbildningsbevis och examensbevis.

Paragrafens *första stycke* motsvarar delvis 6 § lagen om kvalificerad yrkesutbildning.

Enligt *andra stycket*, som i sak motsvarar 7 § lagen om kvalificerad yrkesutbildning, får utbildningsanordnaren utfärda utbildningsbevis och examensbevis. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om utbildningsbevis och examensbevis.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.6.2.

15–17 §§

Av 15 § framgår att utbildningar inom yrkeshögskolan ska vara öppna för alla som uppfyller behörighetsvillkoren. Detta innebär att de urvalsgrunder som tillämpas enligt 17 § inte får sätta öppenheten ur spel genom att vara direkt eller indirekt diskriminerande. Urvalsgrunder kan t.ex. vara betyg, särskilda prov, tidigare utbildning eller yrkeserfarenhet.

Av 16 och 17 §§ framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ansökan och antagningen till utbildningarna inom yrkeshögskolan, dvs. om t.ex. behörighetsvillkor, och om urvalskriterier som ska tillämpas inom yrkeshögsko-

lan. Bestämmelserna i 16 § motsvarar delvis 6 § lagen om kvalificerad yrkesutbildning. Prop. 2008/09:68

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.7.1.

18 §

Enligt paragrafens *första stycke*, som handlar om studerandeinflytande, ska de studerande ha rätt att utöva inflytande över utbildningen. Bestämmelsen motsvarar i sak 8 § lagen om kvalificerad yrkesutbildning.

I *andra stycket* anges att utbildningsanordnaren ska verka för att de studerande tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Det kan gälla utbildnings- och undervisningsfrågor eller mer övergripande principiella frågor. Alla studerande ska kunna påverka utbildningen genom förslag och konstruktiv kritik. Detta kan ske genom t.ex. kursutvärderingar. De studerande bör sedan få del av resultaten av dessa för att kunna delta i diskussioner om förbättringar. Det ligger på utbildningsanordnaren att praktiskt underlätta och på andra sätt uppmuntra och medverka till att de studerande aktivt engagerar sig i utvecklingsarbetet.

Liknande bestämmelser finns i 1 kap. 4 a § högskolelagen.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.7.2.

19 och 20 §§

Av 19 § framgår att en studerande under vissa förutsättningar tills vidare får avskiljas från en utbildning som anordnas av ett statligt universitet eller en statlig högskola, en kommun eller att landsting. Paragrafen motsvarar i sak 9 § lagen om kvalificerad yrkesutbildning.

I 20 § finns bestämmelser om vem som ska pröva frågor om avskiljande och om överklagande av beslut i sådana frågor. Paragrafen motsvarar i sak 10 § lagen om kvalificerad yrkesutbildning.

Liknande bestämmelser finns i 4 kap. 6 och 7 §§ högskolelagen.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.7.3.

21 §

Av paragrafen framgår att Överklagandenämnden för högskolan prövar överklagande av vissa beslut.

Paragrafen motsvarar i sak 11 § lagen om kvalificerad yrkesutbildning. Det kan t.ex. vara fråga om beslut av utbildningsanordnare om avslag på begäran att få examens- eller utbildningsbevis. Sådana beslut överklagas i dag enligt 5 kap. 2 § förordningen (2001:1131) om kvalificerad yrkesutbildning till Överklagandenämnden för högskolan. Enligt den paragrafen får även vissa beslut av ett universitet eller en högskola som har staten som huvudman överklagas till Överklagandenämnden för högskolan. Det är fråga om beslut om att en sökande inte uppfyller kraven på behörighet för att bli antagen till utbildningen och beslut om tillgodoräknande av utbildning.

Nämndens beslut med anledning av överklagande dit får inte överklagas.

Liknande bestämmelser finns i 5 kap. 1 § högskolelagen.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.7.3.

1.

Av punkten framgår att lagen om yrkeshögskolan träder i kraft den 15 april 2009 och ska tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2009.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.

2.

Av bestämmelserna framgår att lagen om kvalificerad yrkesutbildning upphör att gälla den 15 april 2009. Den ska dock fortsätta att gälla för de utbildningar för vilka utbildningsanordnare före den 15 april 2009 har beviljats statligt stöd enligt bestämmelserna i förordningen om kvalificerad yrkesutbildning. Beslutet om statligt stöd ska alltså ha fattats senast den 14 april 2009 för att lagen fortfarande ska vara tillämplig på utbildningarna.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.

3.

Punkten innebär att beslut om statligt stöd enligt förordningen om kvalificerad yrkesutbildning får fattas även efter den 15 april 2009. En förutsättning är att utbildningsanordnaren redan före detta datum har beviljats sådant stöd. Beslut om fortsatt statligt stöd enligt punkten får dock som längst gälla till och med 2013. Statligt stöd enligt förordningen kan således inte lämnas för tid därefter.

Den upphävda lagen om kvalificerad yrkesutbildning ska gälla även för utbildningar för vilka det har fattats sådana beslut om statligt stöd som avses i denna punkt.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.

10.2 Förslaget till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Ändringarna i paragraferna är föranledda av att påbyggnadsutbildning inom kommunal vuxenutbildning från och med den 1 september 2009 inte längre ska finnas kvar som utbildningsform. Elever som påbörjat påbyggnadsutbildning före detta datum ska dock få avsluta utbildningen enligt äldre bestämmelser. Övriga ändringar är av redaktionell karaktär.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 5.

Sammanfattning av Valideringsdelegationens slutrapport – Mot en nationell struktur

Prop. 2008/09:68
Bilaga 1

Valideringsdelegationens arbete har pågått under 2004–2007. Delegationen fick 2006 i uppdrag att efter avslutat arbete lämna en slutrapport med bl.a. förslag på åtgärder för att säkerställa det fortsatta utvecklingsarbetet med validering. Delegationen avlämnade i februari 2008 en skrivelse till regeringen, *Valideringsdelegationens slutrapport – Mot en nationell struktur* (U2008/205/SV). I sin slutrapport lämnar delegationen sammanfattningsvis följande förslag.

Vad gäller själva begreppet validering anser delegationen att den definition som formulerats i departementsskrivelsen *Validering m.m. – fortsatt utveckling av vuxnas lärande* (Ds 2003:23) är den som ska fortsätta gälla i offentliga sammanhang. Validering definieras i nämnda skrivelse som ”en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering, dokumentation och ett erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats”.

När det gäller valideringsinsatser anser delegationen att det i författningstexter och kommentarmaterial kring validering behöver framhållas att varje valideringsinsats bör beskrivas utifrån syftet och målet med insatsen. Insatser som avser kartläggning och bedömning av en enskild persons reella kompetens bör terminologiskt skiljas från insatser som avser exempelvis validering av utländska gymnasiala betyg eller utländsk utbildning.

Det övergripande ansvaret för validering ska samlas under Utbildningsdepartementet och en myndighet under departementet åläggas det övergripande ansvaret för fortsatt utveckling, implementering av valideringsmetoder, valideringsstöd och kvalitetssäkring av insatser rörande validering.

På den lokala nivån ska kommunerna verka för att individen ges möjlighet att valideras på den för individen mest lämpliga nivån inom vuxenutbildningen. Samma ansvar ska åligga ansvariga inom folkbildningsområdet. Arbetsförmedlingen ska på lokal nivå verka för att individ som är eller riskerar att bli arbetslös ges möjlighet att valideras i syfte att stärka sin position på arbetsmarknaden. Försäkringskassan ska verka för att individer som under längre tid har stått utanför arbetsmarknaden ges möjlighet att delta i validering.

Regeringen bör stödja en regional samverkan under en implementeringstid, och att de verksamheter som arbetar med insatser inom validering ska ges möjlighet att vid behov överenskomma om sådan regional samverkan.

Delegationen föreslår att kvalitetsarbete ska utgå från vedertagna bestämmelser inom vuxenutbildning, folkbildning, arbetsförmedling med flera eller de riktlinjer som utarbetas av arbetsmarknadens parter och branschorganisationer. Staten ska stödja kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring av valideringsverksamhet i samverkan med företrädare för såväl arbetsmarknads- som utbildningsområdet.

Validering i form av bedömning av kunskaper och kompetens inom arbetsmarknadsområdet bör utgå från av arbetsmarknadens parter och branschorganisationer utvecklade ramverk och kriterier. Validering bör

genomföras av yrkesbedömare utsedda av berörd bransch. Inom utbildningsområdet ska man kunna utgå från nationella kursplaner i de fall det anses skapa ett mervärde för individen liksom inom folkbildning där det finns motsvarande ämnesområden. Bedömning ska genomföras av kompetenta utförare.

Individer ska beredas möjlighet att få sina kunskaper kartlagda och bedömda. De insatser som genomförs ska utgå från individens förutsättningar och behov samt präglas av en likvärdig process oavsett var i landet valideringen genomförs.

Utförare av validering kan vara verksamma på lokal, regional och/eller central nivå. De yrkeskategorier som utför validering är vanligen vägledare med ansvar för kartläggning, yrkes- eller ämneslärare inom vuxenutbildning och folkbildning eller av branschorganisation godkänd yrkesbedömare. Inom kommunal vuxenutbildning där kommunen står för kostnader för genomförande av validering kan validering ske av vägledare i samverkan med ämnes- eller yrkeslärare. Samma förutsättningar gäller utförare inom folkbildningsområdet. Ansvarig myndighet för validering bör tillse att utförarna ges en för uppdraget nödvändig utbildning.

För utbildningssektorns vidkommande föreslår delegationen att den myndighet som har regeringens uppdrag att utveckla kursplaner och mål inom teoretiska ämnen ska ges i uppdrag att fortsatt utveckla metoder och modeller för att synliggöra och bekräfta individers kunskaper inom föreskrivna kunskapsområden. Den myndighet som har regeringens uppdrag att utveckla kursplaner och mål inom yrkesämnena ska ges motsvarande uppdrag inom dessa områden.

I fråga om arbetsmarknaden bör berörda branschorganisationer och parter ges i uppdrag att fortsatt utveckla metoder och modeller som gäller valideringsinsatser inom olika yrkesområden på arbetsmarknaden. För sådana uppdrag ska statligt stöd kunna erhållas.

Folkbildningsrådet ges i uppdrag att utveckla modeller och metoder tillämpliga för valideringsinsatser inom sitt område.

Den myndighet som har regeringens uppdrag att arbeta med vägledningsfrågor bör åläggas ansvar att fortsatt utveckla metoder och modeller inom kartläggningsområdet.

Den enskilde ska få en genomförd validering dokumenterad i form av en skriftlig redogörelse över de kunskaper och kompetenser som kartlagts. Dokumentation ska ha formen av ett utlåtande, intyg, betyg, certifikat, licens eller liknande.

En individ som deltar i validering under orienteringskurs eller i annan verksamhet inom kommunal vuxenutbildning bör ha möjlighet att erhålla studiestöd. Individer som ges möjlighet att delta i validering genom Arbetsförmedlingens eller Försäkringskassans försorg bör erhålla stöd via respektive myndighet.

Validering inom kommunal vuxenutbildning ska genomföras inom ramen för kommunens ansvar. Valideringen ska gemensamt ha initierats av individ och ansvarig för vuxenutbildning och utföras under ekonomiska förutsättningar motsvarande deltagande i vuxenutbildning. Validering som initierats av Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan i syfte att stärka individens ställning på arbetsmarknaden ska finansieras av respektive myndighet. Validering som initierats av arbetsgivare finansieras av denne.

Delegationen föreslår att en professorstjänst inrättas för att fortlöpande bedriva forskning och utvärdering av valideringens effekter. Forskningen bör ha kunskapsteoretiska utgångspunkter. Forskning kring hur kunskaper värderas kräver ett tvärvetenskapligt synsätt där normativa och kulturella aspekter synliggörs. Särskild vikt ska läggas vid de integrationspolitiska aspekterna.

Målen för lärarexamen bör förtydligas avseende förhållningssättet till icke-formellt och informellt lärande. Det bör framgå att den lärarstuderande ska visa förmåga att validera, dvs. att kunna analysera, bedöma, dokumentera och värdera elevers kunskaper oavsett var lärandet ägt rum.

För att säkerställa en effektiv och kvalitetssäkrad bedömning av utländsk utbildning bör en bedömning ske direkt vid ankomst till Sverige. Migrationsverket bör i regleringsbrevet ges i uppdrag att ansvara för att frågan om personens utbildning och yrkeserfarenhet ställs till alla som flyttar till Sverige och att erbjudande om stöd med att begära validering av utländsk utbildning och relevant yrkesutbildning ges.

Det bör också inrättas en gemensam ingång dit alla med utländsk utbildning vänder sig oavsett om utbildningen är avslutad eller oavslutad, om dokument finns eller ej och oavsett utbildningsnivå. Höskoleverket ska genom utökade resurser kunna fungera som en informationsportal med ansvar för information, vägledning av personer med utländsk utbildning och kvalitetssäkring av bedömningsprocessen.

Höskoleverket ska i sitt regleringsbrev få i uppdrag att bedöma all utländsk *högre* utbildning och eventuellt relevant yrkesverksamhet, oavsett utbildningens längd, oavsett om utbildningen är avslutad eller ej och om dokument finns eller ej. Genom utökade resurser ska Höskoleverket få möjlighet att genom avtal knyta till sig ämnessakkunniga bedömare från universitet och högskolor som stöd i bedömningsarbetet.

Den planerade Yrkeshögskolan ska i sitt regleringsbrev få i uppdrag att bedöma all *utländsk postgymnasial utbildning utanför högskolan* och eventuellt relevant yrkesverksamhet oavsett utbildningens längd, oavsett utbildningen är avslutad eller ej, och oavsett dokument finns eller ej. Yrkeshögskolan ska ges resurser att genom avtal knyta till sig ämnessakkunniga bedömare från lärosäten med yrkeshögskoleutbildning som stöd i bedömningsarbetet.

Verket för högskoleservice (VHS) ska i sitt regleringsbrev få i uppdrag att bedöma all *utländsk studieförberedande gymnasial utbildning och de studieförberedande delarna i en utländsk yrkesförberedande gymnasieutbildning* och eventuell relevant yrkesutbildning, oavsett utbildningens längd, oavsett den är avslutad eller ej och avsett dokument finns eller ej. VHS ska ha möjlighet att vid behov anvisa en person till en orienteringskurs inom kommunal vuxenutbildning eller genom utökade resurser ges möjlighet att vid behov köpa orienteringskurs inom kommunal vuxenutbildning som stöd i bedömningsarbetet.

Nationellt referenscentrum för yrkesutbildning (NRP) inom Statens skolverk ska i regleringsbrevet för Skolverket ges i uppdrag att bedöma *de yrkesmässiga delarna i en yrkesförberedande gymnasieutbildning* och eventuell relevant yrkesverksamhet oavsett utbildningens längd, oavsett den är avslutad eller ej och oavsett dokument finns eller ej. NRP ska ges resurser att kunna anlita yrkesbedömare som stöd i bedömningsarbetet.

Delegationen anser att utlåtanden som ges efter en värdering av Prop. 2008/09:68
Högskoleverket, den planerade Yrkeshögskolan, VHS och NRP bör vara Bilaga 1
juridiskt bindande beslut. Vad beslutet ska innehålla anges i föreskrifter.

Förteckning över remissinstanser avseende Valideringsdelegationens slutrapport – Mot en nationell struktur

Prop. 2008/09:68

Bilaga 2

Efter remiss har yttranden över slutrapporten avgetts av Migrationsverket, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Myndigheten för handikappolitisk samordning, Ekonomistyrningsverket, Arbetsgivarverket, Statskontoret, Statens skolverk, Myndigheten för skolutveckling, Skolväsendets överklagandenämnd, Nationellt centrum för flexibelt lärande, Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, Internationella programkontoret för utbildningsområdet, Folkbildningsrådet, Högskoleverket, Verket för högskoleservice, Överklagandenämnden för högskolan, Uppsala universitet, Stockholms universitet, Linköpings universitet, Luleå tekniska universitet, Växjö universitet, Högskolan Dalarna, Högskolan i Gävle, Högskolan Väst, Malmö högskola, Överklagandenämnden för studiestöd, Konkurrensverket, Glesbygdverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Handikappombudsmannen, Arbetsförmedlingen, Botkyrka kommun, Bräcke kommun, Gävle kommun, Kiruna kommun, Malmö kommun, Umeå kommun, Örebro kommun, Landstinget i Västernorrlands län, Region Värmland, Västra Götalandsregionen, Företagarna, Hantverkarnas Riksorganisation, IF Metall, Landsorganisationen i Sverige, Lernia AB, Lärarförbundet, Metallgruppen, Näringslivets Regelrådet, Rörelsefolkshögskolornas intresseorganisation, Svensk Handel, Svenskt Näringsliv, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Sveriges Auktoriserade Utbildningsföretag, Sveriges förenade studentkårer, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges Universitets- och Högskoleförbund, Sveriges vägledarförening, Teknikföretagen, Teknikföretagens Yrkesnämnd, Tjänstemännens Centralorganisation, Vuxenstuderandes Intresseorganisation samt VVS Företagen.

Utanför remisslistan har dessutom Fastighetsbranschens Utbildningsnämnd inkommit med yttrande.

Centrala studiestödsnämnden, Gislaveds kommun, Kalmar kommun, Mora kommun, Stockholms kommun, Landstinget i Jämtlands län, Region Halland, Region Skåne, Regionförbundet Östsmåland, Almega, Arbetsmarknadens Yrkesråd, Byggnadsindustrins Yrkesnämnd, Elbranschens Centrala Yrkesnämnd, Fastighetsarbetsgivarnas Förening för Utveckling, Fastigo, Friskolornas Riksförbund, Grafiska Yrkesnämnden, Handelsanställdas förbund, Industri- och KemiGruppen, Kommunala Yrkesnämnden, Livsmedelsföretagen, Lärarnas Riksförbund, Motorbranschens Yrkesnämnd, Måleribranschens Yrkesnämnd, Naturbrukets Yrkesnämnd, Pappersindustrins Yrkesnämnd, Plåt- och Vent Yrkesnämnden, Servicebranschens Yrkesnämnd, Skogsbrukets Yrkesnämnd, SweCast AB, Svenska Kommunalarbetarförbundet, Sveriges Bygginstrument, Sveriges Skolledarförbund, Svetsmekaniska företagets Yrkesnämnd, Sågverkens och Träindustrins Yrkesnämnd, Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd, Utbildningsrådet för Hotell och Restauranger, Vuxenutbildning i samverkan, Vårdförbundet, Vårdföretagarna samt Yrkesnämnden för Fabriksindustrin har beretts tillfälle att avge yttrande men har avstått från att yttra sig.

Uppdraget

En särskild utredare skall göra en analys av och lämna förslag till hur eftergymnasiala yrkesutbildningar utanför högskolan skall sammanföras under ett gemensamt ramverk benämnt Yrkeshögskolan⁷. Det ingår alltså inte i uppdraget att pröva om en yrkeshögskola behövs eller vilka motiv som kan finnas för att skapa en sådan.

Syfte

Förslagen innebär att ett ramverk kallat yrkeshögskolan ska skapas. Syftet är att säkerställa kvalitet och rättssäkerhet för de studerande samt förenkla regelverken, öka tydligheten och förbättra informationen till de studerande och till arbetsmarknaden. Vidare avses ramverket medverka till effektivare resursanvändning, till tydligare prioriteringar med utgångspunkt i arbetslivets behov samt till mer likvärdiga ekonomiska villkor för anordnare och de studerande. Ramverket ska också medverka till att säkerställa tillgång på sådana yrkeskvalifikationer som efterfrågas av arbetslivet.

Yrkeshögskolans omfattning

Yrkeshögskolan ska bildas med utgångspunkt i de eftergymnasiala yrkesutbildningarna utanför högskolan som nu finns. De är den kvalificerade yrkesutbildningen (KY), påbyggnadsutbildning (PU) inom kommunal vuxenutbildning, de kompletterande utbildningarna samt lärlingsutbildningen för vuxna till vissa hantverksyrken, vilka alla föreslås upphöra som separata utbildningsformer. Därutöver diskuteras möjligheten att korta högskoleutbildningar med svag forskningsanknytning skulle kunna föras över till yrkeshögskolan. Också eftergymnasiala yrkesutbildningar inom folkhögskolan skulle kunna erbjudas kvalitetssäkring inom ramverket yrkeshögskolan.

Pågående och beslutade utbildningar ska fullföljas enligt hittills gällande regler och de av Skolverket respektive Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning fattade besluten. Myndighetsansvaret för dem övergår till den nya myndigheten för yrkeshögskolan den 1 juli 2009. Denna myndighet får pröva ansökningar från huvudmännen om eventuell fortsatt verksamhet inom yrkeshögskolan.

Förslagen innebär att det inom det allmänna utbildningsväsendet inte kommer att finnas någon eftergymnasial yrkesutbildning vid sidan om högskolan och den nya myndighetens för yrkeshögskolan ansvarsområde.

Författningsförslag läggs fram avseende en lag om yrkeshögskolan, en förordning med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan, en förordning om yrkeshögskolan, en förordning om statligt stöd till utbild-

ningar inom yrkeshögskolan, en förordning om utbildning inom yrkeshögskolan som uppdragsutbildning samt en förordning om statligt stöd till vissa eftergymnasiala utbildningar. Därutöver läggs förslag om en rad konsekvensändringar i olika författningar.

Prop. 2008/09:68
Bilaga 3

Utbildningens karaktär

Utbildningarna ska i hög grad baseras på kunskaper, färdigheter och erfarenheter som genereras och utvecklas vid produktionen av varor och tjänster. De ska vara eftergymnasiala och bygga på den grund gymnasieskolan ger. För behörighet ska krävas genomgången gymnasieskola med godkänt slutbetyg eller motsvarande kunskaper förvärvade på annat sätt.

Många utbildningar inom yrkeshögskolan kommer att direkt bygga vidare på de kunskaper som de yrkesförberedande utbildningarna i gymnasieskolan avses ge de studerande. De ska komma till stånd och utvecklas för att det finns ett behov av bestämda kvalifikationer på arbetsmarknaden. Vid utformningen av yrkeshögskolans utbildningar och deras innehåll ska arbetslivet ha ett avgörande inflytande och dess krav ska vara utgångspunkt vid kvalitetssäkring och utvärdering.

Planering och dimensionering

I betänkandet redovisas förslag till struktur och processer för hur yrkeshögskolan ska hantera dimensioneringsuppgiften. Den ska bygga på en kombination av initiativ på lokal och regional nivå, uppföljning och utvärdering av pågående verksamhet samt en väl utvecklad omvärldsbevakning i samverkan med många andra aktörer. Det är en ständigt pågående process, som ska bidra till att utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan kontinuerligt förnyas. Det hindrar naturligtvis inte att det inom yrkeshögskolan kan finnas utbildningar som tillgodoser en över tid stabil efterfrågan på kvalifikationer.

Det grundläggande beslutet i planeringsprocessen blir att den nya myndigheten prövar en ansökan från en utbildningsanordnare om att omfattas av yrkeshögskolans kvalitetssäkringssystem. Grunden för beslutet är de kvalitativa krav som lagts fast för utbildningar inom yrkeshögskolan. Till ett positivt beslut kan anges behov av vissa utvecklingsinsatser och ett högsta antal årsplatser. Utbildningar, som omfattas av yrkeshögskolans kvalitetssäkringssystem, kan ansöka hos den nya myndigheten om statligt ekonomiskt stöd.

När en utbildning förlorat sin arbetsmarknadsrelevans eller inte längre lever upp till de kvalitetskrav som gäller, ska myndigheten besluta att den ska fasas ut. Utfasningen kan ske successivt genom minskat eller indraget statligt stöd och minskad dimensionering eller genom uteslutning från kvalitetssäkringssystemet.

I betänkandet redovisas ett antal kvalitetskriterier för yrkeshögskolan som är inspirerade framförallt av kvalitetsarbetet inom Bolognaprocessen samt av kvalitetsnormer inom existerande utbildningsformer i Sverige.

De har anpassats till och kompletterats med kriterier som springer ur yrkeshögskolans särskilda förutsättningar.

De redovisade kriterierna ska ses som exempel och är valda för att ytterligare tydliggöra utbildningens karaktär inom yrkeshögskolan.

Uppföljning och kvalitetssäkring

Den nya myndigheten ska bygga upp en fullgod uppföljning framförallt vad gäller verksamhetens resultat. För att åstadkomma detta behöver den ha tillgång till ett studerande- och studiedokumentationssystem där studerandeprestationer kan följas på individnivå. Myndigheten behöver också bygga upp ett uppföljningssystem, som utgår från författningarna och de fastställda kvalitetskriterierna.

Myndigheten har att löpande följa, granska och värdera den verksamhet som bedrivs inom ramverket. Ett avgörande motiv för att skapa ramverket är behovet av kvalitetssäkring. Myndigheten har också att avgöra hur ramarna till ekonomiskt stöd till eftergymnasial yrkesutbildning ska fördelas. Därutöver krävs en återkommande fristående utvärdering av såväl yrkeshögskolan som system, som av enskilda utbildningar eller grupper av utbildningar och av myndighetens eget arbete.

Myndigheten ska värdera bl.a. kvaliteten i enskilda utbildningar, utbildningsanordnares förmåga att anordna utbildningar samt utbildningsbehov inom olika yrkesområden eller regioner. Inom dessa områden måste myndigheten bygga upp en hög intern kompetens. Denna omvärldskunskap ska byggas upp i samverkan med branscher, parter, myndigheter och andra organisationer och institutioner.

Den nya myndigheten ska utöva tillsyn och genomföra kvalitetsgranskning samt ha resurser att låta oberoende institutioner, t.ex. vid universitet och högskolor, utvärdera olika aspekter av verksamheten inom såväl yrkeshögskolan som myndigheten.

Yrkeskunnande och yrkeslärande

Utbildningarna i yrkeshögskolan ska ha ett väsentligt inslag av arbetslivsanknutet lärande. Att utveckla formerna för arbetslivsanknytning av lärandet blir en utmaning för yrkeshögskolan. För att inte en stor del av de eftergymnasiala yrkesutbildningarna ska hamna utanför möjligheten att ingå i yrkeshögskolan, måste formerna för arbetslivsanknytning utvecklas. Denna utveckling ska utgå från den kunskap som finns om hur yrkeskunnande utvecklas i samspel med produktion av varor och tjänster. Även om deltagarna inte alltid behöver befinna sig på en arbetsplats i bestämda perioder måste undervisning och handledning samt undervisande personal och handledande personal ha en stark anknytning till arbetslivet. Arbets- och övningsuppgifter behöver utformas så att en reell progression i lärandet kan uppnås.

Utbildningens omfattning ska anges med ett poängsystem där 100 poäng motsvarar heltidsstudier under 20 veckor. I frågan om tillgodoräkande av utbildning inom yrkeshögskolan vid övergång till högskolan eller vice versa, betonas vikten av att kunna tillgodoräkna kunnande, som förvärvats i det ena systemet, när man går över till det andra. Fokus ska då riktas mot förvärvade kunskaper i stället för poängsystem och numeriska värden.

I yrkeshögskolan ska det finnas två olika examina. Den allmänna examen ska benämnas yrkeshögskoleexamen och kräva att deltagaren har fullgjort vad som krävs för att bli godkänd på alla moment i en utbildning omfattande minst 300 poäng. För kvalificerad yrkeshögskoleexamen ska krävas dels att utbildningen omfattar minst 400 poäng, dels att minst en fjärdedel av utbildningstiden utgjorts av lärande i arbete. Vidare ska det krävas ett examensarbete samt att utbildningen uppfyller vissa organisatoriska krav.

Utbildningens organisation mm

I avsnitt 7 lämnas förslag på reglering av lokal ledning och styrning av utbildningen. Sålunda föreslås att det ska finnas en ledningsgrupp för varje utbildning. Flertalet av ledamöterna ska vara företrädare för arbetslivet. Den nya myndigheten ska efter förslag från utbildningsanordnaren godkänna en utbildningsplan. Ledningsgruppen ska fastställa en kursplan för varje utbildning.

Den undervisande och handledande personalen är ofta utbildningens främsta resurs. En stor del av utbildningen inom yrkeshögskolan kommer, som en följd av kravet på stark arbetslivsanknytning, att genomföras med hjälp av personer, som inte har formell lärarutbildning. Utbildningens kvalitet kommer i hög grad att vara beroende av att lärare och handledare med erforderlig ämnesmässig och pedagogisk kompetens kan rekryteras. Det bör vara en angelägen uppgift för den nya myndigheten att främja fortbildning av dem som medverkar i undervisning och handledning.

För att kunna möta alla deltagares behov av stöd för sitt lärande, ska utbildningarna inom yrkeshögskolan präglas av stor flexibilitet. Den moderna tekniken öppnar möjligheter att stödja vuxnas lärande oberoende av plats och tid. En utbildning som i hög grad bygger på nära samverkan med arbetslivet behöver också anpassas till arbetslivets årsrytm.

Ett delat åtagande

Den grundläggande yrkesutbildningen i gymnasieskolan är yrkesförberedande. Färdigutbildning förutsätts ske efter anställning i ett företag. Det ökade kunskapsinnehållet i produkter och produktionsmetoder liksom ny arbetsorganisation kräver djupare och bredare kompetens av de anställda. Möjligheterna för eleverna att nå dessa kompetensnivåer inom en treårig gymnasieutbildning har minskat. Dessa förändringar accentuerar behovet av eftergymnasial yrkesutbildning.

Yrkeshögskolan innebär, principiellt sett, en vidgning av det allmännas åtagande. Den är delvis förorsakad av arbetslivets förändring, delvis av utvecklingen av gymnasieskolan. Detta motiverar ett ökat åtagande från arbetslivets sida när det gäller den eftergymnasiala yrkesutbildningen. Ett annat starkt skäl för ett ökat åtagande från arbetslivets sida är det inflytande över utbildningens innehåll och inriktning som följer av den föreslagna utformningen av yrkeshögskolan.

Det större åtagandet från arbetslivets sida kan ta sig många uttryck. Det behöver anpassas till situationen inom varje bransch eller utbildning. Det är en angelägen uppgift för branscher, som för sin kompetensförsörjning är beroende av yrkeshögskolan, att hitta former för utjämning av kostnaderna mellan de företag som aktivt medverkar och övriga.

Elevavgifter förekommer för närvarande vid de kompletterande utbildningarna och lärlingsutbildningen för vuxna till vissa hantverksyrken. Avgifterna är, i främst de kompletterande utbildningarna, betungande för deltagarna. De medverkar till att snedvrider rekryteringen till utbildningarna i socialt hänseende. Som ett led i strävandena att begränsa skillnaderna för de studerande mellan olika eftergymnasiala yrkesutbildningar, bör möjligheten för anordnare att ta ut elevavgifter upphöra i de fall utbildningen stöds med statsbidrag. Statsbidragen bör då höjas. Detta kan bl.a. ske genom att antalet utbildningsplatser minskas.

Omfattningen av det statliga åtagandet bestäms genom riksdagens beslut om anslaget till yrkeshögskolan. Det är rimligt, att detta av regeringen kopplas till ett prestationskrav uttryckt som ett lägsta antal årsplatser. Det statliga åtagandet omfattar även ekonomiskt stöd till deltagarna, studiestöd. För att uppnå enhetlighet mellan de olika utbildningarna föreslås, att all utbildning inom yrkeshögskolan ska berättiga till studiestöd som eftergymnasial utbildning.

Den struktur för planering och dimensionering av utbildningen inom yrkeshögskolan som föreslås avses leda till, att vissa av dagens utbildningar fasas ut eller ges minskad volym. Därmed kan resurser omfördelas till mer angelägna områden. Den totala omfattningen av den eftergymnasiala yrkesutbildningen bedöms emellertid behöva öka. Skälen härför är flera. Den demografiska utvecklingen med stora pensionsavgångar och små ungdomskullar under det närmaste decenniet, medför att tillflödet till arbetsmarknaden kommer av vara avsevärt lägre än avgångarna. Detta kommer att kräva kompetensutveckling av yrkesverksamma vuxna för att arbetslivets efterfrågan på vissa kvalifikationer ska kunna mötas. Kunskapsinnehållet i såväl produktionsprocesser som produkter ökar ständigt. Det ställer krav på både djupare och bredare kompetenser hos de anställda. Utvecklingen av arbetsorganisationen vid produktionen av varor och tjänster verkar i samma riktning. Det finns anledning att anta att en utbyggd eftergymnasial yrkesutbildning inom vissa områden bättre skulle motsvara arbetsmarknadens behov än en del av den nuvarande högskoleutbildningen. Mot denna bakgrund föreslås att 300 miljoner kronor successivt tillförs yrkeshögskolan med början år 2009.

Yrkeshögskolan kommer att erbjuda en möjlighet till fördjupning inom det yrkesområde, som en elev valt i gymnasieskolan. Yrkeshögskolan blir en intressant väg för vidare utveckling efter gymnasiet för det stora antal gymnasieelever, som inte uppfattar akademiska studier som ett relevant alternativ. Yrkeshögskolan bör också kunna få stor betydelse genom att erbjuda yrkesverksamma kompetensutveckling i form av kortare kurser och kurspaket med reducerad studietakt i flexibla former.

Betänkandet tar upp några frågor som berör deltagarnas rättssäkerhet m.m. Den nya myndigheten bör bygga upp och driva ett system för registrering av deltagare och studieresultat. Regeringen bör därför uppdraga åt organisationskommittén för yrkeshögskolan att inleda utvecklingen av ett system för dokumentation av deltagare och studieresultat. Deltagare i utbildning inom yrkeshögskolan med statlig, kommunal eller landstingskommunal huvudman ska, liksom studerande vid statliga högskolor, under vissa villkor kunna avskiljas från utbildningen. Vidare bör myndigheten för yrkeshögskolan ansvara för att deltagare i utbildning är försäkrade för personskada m.m.

Kostnadskrävande utbildningar

I direktiven uppdras åt utredaren att lämna förslag om hur ansvaret för speciella och särskilt kostnadskrävande utbildningar, t.ex. flygutbildningar ska utformas.

Flygutbildningarna kännetecknas, utöver kostnadsnivån, av att de är mycket attraktiva. Vidare vänder de sig mot en utpräglat internationell arbetsmarknad. Omfattningen av samhällets åtagande bör bestämmas genom en avvägning mellan behovet av utbildad arbetskraft i landet och tillgängliga resurser.

Samtidigt som pilotutbildningen är starkt reglerad genom internationella överenskommelser bedrivs den f.n. i fyra olika skolformer. Utbildningens karaktär gör att den passar väl in i yrkeshögskolan. Därför föreslås att offentligt finansierad pilotutbildning utanför försvaret ska bedrivas inom yrkeshögskolan. Pilotutbildning ska inte längre kunna anordnas inom gymnasieskolan eller inom högskolan.

Arbetsmarknaden för dem som avslutar utbildningen med CPL-certifikat, som endast ger rätt till fraktflyg med enmotoriga plan, är begränsad. Det kan ifrågasättas om utbildningen utgör en fullständig yrkesutbildning i egentlig mening. Det offentliga åtagande bör enbart omfatta utbildning till fullständig behörighet som trafikflygare i passagerartrafik (ATPL-behörighet).

I betänkandet föreslås, att staten finansierar kostnader för 55 utbildningsplatser i en tvåårig utbildning, som leder fram till ATPL-behörighet. Statens åtagande kan då beräknas till ca 36 miljoner kronor per år inklusive studiestöd. Samtidigt upphör statens kostnader för nuvarande pilotutbildning på ca 31 miljoner kronor och kommunernas merkostnader på ca 29 miljoner kronor.

Inom flygområdet finns utöver pilotutbildningen, utbildning till flygmekaniker och flygtekniker. Också dessa utbildningar är mycket kost-

nadskrävande och styrs av internationella konventioner och certifikat. Man bör pröva om det finns samordningsvinster vid en samlokalisering av utbildningarna av flygteknisk underhållspersonal och piloter. Möjligheterna till samverkan med en kommersiell flygplats och därmed kommersiella flygbolag bör vara en fördel i båda fallen.

Prop. 2008/09:68

Bilaga 3

Utbildningar inom konst och kultur

Utgångspunkten för yrkeshögskolans utbildningar är att de ska präglas av arbetsmarknadsrelevans och arbetslivsanknytning. Detta är varken rimligt eller möjligt att förverkliga för ett stort antal av de kompletterande utbildningarna, som förbereder för konstnärlig högskoleutbildning eller har en kulturarvsbevarande karaktär. Ett ramverk för kvalitetssäkring och fördelning av statligt ekonomiskt stöd till dessa utbildningar bör därför regleras i en separat förordning.

Förslagen innebär att någon stödform motsvarande nuvarande ”statlig tillsyn” inte kommer att finnas kvar. Kraven för att omfattas av det nya systemet föreslås vara högre än de som nu gäller för att ställas under statlig tillsyn. Dessutom ska samtliga utbildningar inom systemet berättiga till statligt studiestöd. Det medför sannolikt att antalet utbildningar som omfattas av någon typ av statligt stöd kommer att minska.

I likhet med vad som föreslås i fråga om yrkeshögskolan bör anordnarna av dessa utbildningar inte kunna ta ut elevavgifter och samtidigt åtnjuta statligt ekonomiskt stöd. Elevavgifterna vid konstutbildningarna verkar påtagligt socialt segregera, vilket återverkar på rekryteringen till de högre konstnärliga utbildningarna. Statsbidraget bör i stället höjas och höjningen delvis finansieras genom att antalet utbildningsplatser med statsbidrag minskas.

Även dessa utbildningar bör administreras av den nya myndigheten.

En ny myndighet

Förslagen innebär att en ny myndighet skapas, som tar över uppgifter från KY-myndigheten, Skolverket och Myndigheten för skolutveckling. KY-myndigheten avvecklas därmed. Myndigheten ska bl.a. besluta om vilka utbildningar som yrkeshögskolan ska omfatta, besluta om statligt ekonomiskt stöd till utbildningar, ansvara för dokumentation av deltagare och av deras studieresultat, utöva tillsyn över utbildningar, ansvara för uppföljning av utbildningarna och utbildningsanordnarnas kvalitetsarbete samt säkerställa att all verksamhet utvärderas.

Arbetslivet förutsätts få ett starkt inflytande också över myndighetens prioriteringar och beslut. En kvalificerad omvärldsbevakning med inriktning på förändringar av kompetensbehoven på arbetsmarknaden är en förutsättning för att myndighetens verksamhet ska vinna respekt och upplevas som legitim. Myndigheten måste ha breda kontaktytor såväl mot företag, myndigheter, branscher och näringslivsorganisationer som mot arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer.

Myndigheten föreslås inledningsvis omfatta 55 anställda så att – trots volymökningen – en ambitionshöjning jämfört med den nuvarande KY-

myndigheten blir möjlig inom ett antal områden, särskilt omvärldsanalys samt uppföljning, tillsyn och kvalitetsgranskning.

Prop. 2008/09:68

Bilaga 3

Vid övervägandena om myndighetens lokalisering bedöms kompetensförsörjningen vara av avgörande betydelse. Detta talar för en lokalisering nära något av de större universiteten. Uppföljning, tillsyn och kvalitetsgranskning underlättas påtagligt om myndigheten lokaliseras centralt i södra hälften av landet. En ny statlig myndighet bör inte förläggas till Stockholms-, Göteborgs- eller Malmö/Lund-regionerna.

Sammantagna leder övervägandena till att den nya myndigheten bör lokaliseras till någon av orterna Västerås, Eskilstuna, Örebro eller Norrköping. Förutsättningarna att där rekrytera personal med den erforderliga kompetensen bör vara goda. I det slutliga valet utgör den starka forskningsmiljö kring yrkesutbildning som finns vid universitetet i Linköping och nedläggningen av Nationellt centrum för flexibelt lärande argument för att förlägga myndigheten till Norrköping.

Kostnader

De förslag som innebär kostnadsökningar för staten är utvidgning av rätten till studiestöd, kompensation för avveckling av elevavgifter, reformering av pilotutbildningen samt uppbyggnaden av den nya myndigheten. Vidare medför en allmän volymökning av den eftergymnasiala yrkesutbildningen en kostnadsökning.

Förslagen innebär en nettokostnadsökning – utöver en eventuell allmän volymökning – på knappt 53 miljoner kronor. Denna merkostnad föreslås bli finansierad genom en minskning av antalet utbildningsplatser inom yrkeshögskolan med ca 550.

En utökning av utbildningsvolymen bör finansieras genom omföring av medel från anslagen till högskoleutbildning.

Genomförande

Avsikten är att yrkeshögskolan ska bildas den 1 juli 2009. Genomförandet måste ske så att pågående utbildning och deltagarna i denna påverkas så lite som möjligt. Principen bör vara att KY-myndighetens och Skolverkets beslut enligt nuvarande regelverk ska gälla under den tidsperiod som besluten avser, även för tid efter den 1 juli 2009. Deltagare, som påbörjat en utbildning enligt nuvarande regelverk, ska kunna fullfölja denna.

De uppgifter avseende pågående eller beslutad utbildning, som enligt nu gällande reglering ankommer på KY-myndigheten respektive Skolverket, ska efter den 1 juli 2009 med stöd av övergångsbestämmelser, fullgöras av myndigheten för yrkeshögskolan i enlighet med nu gällande författningar.

Konsekvenser

KY-myndigheten i Hässleholm kommer att upphöra och verksamheten avvecklas. Ett 25-tal arbetstillfällen försvinner därmed. De berörda

kommer i kraft av lagen om anställningsskydd, att erbjudas anställning vid den nya myndigheten. Ett bortfall av ca 25 arbetstillfällen bör ha marginell betydelse för kommunen.

Prop. 2008/09:68

Bilaga 3

De gymnasiala pilotutbildningarna i Västerås och Arvidsjaur föreslås upphöra. Detsamma avses gälla pilotutbildningen vid TFHS i Lund. Förändringen innebär ett bortfall av ca 100 elever från gymnasieskolan i Arvidsjaur, praktiskt taget samtliga från andra kommuner. En nedläggning av pilotutbildningen i Arvidsjaur kommer att påverka kommunen negativt. Man bör därför pröva om den nya pilotutbildningen inom yrkeshögskolan till en mindre del kan lokaliseras till Arvidsjaur och där genomföras i samarbete med Luleå.

Två syften med den föreslagna reformen är att stärka kvaliteten på den eftergymnasiala yrkesutbildningen och att öka tydligheten för studerande och arbetsgivare. De föreslagna åtgärderna kommer att kräva anpassning från utbildningsanordnarnas sida.

Förändringarna för de kompletterande utbildningarna gäller väsentligen att det statliga stödet omfördelas, så att elevavgifterna kan avskaffas för de utbildningar som får statligt stöd. Antalet bidragsberättigade utbildningsplatser kan då beräknas minska och alla nuvarande skolor kommer inte att kunna erhålla statsbidrag.

För samtliga utbildningar gäller, att deras ställning i yrkeshögskolan prövas när nuvarande beslut av Skolverket respektive KY-myndigheten upphör att gälla. Då ska den nya myndigheten pröva en ansökan från anordnaren. Den bedöms då med utgångspunkt i kvalitetskriterierna inom yrkeshögskolan. Utbildningsanordnare, som inte kan eller önskar anpassa verksamheten till de nya kriterierna, kommer att ställas utanför ramverket och därmed utan statligt stöd, studiestöd och kvalitetskontroll.

Lagförslaget i betänkandet Yrkeshögskolan. För yrkeskunnande i förändring (SOU 2008:29)

Prop. 2008/09:68
Bilaga 4

Regeringen har i propositionen *Nya skolmyndigheter* (prop. 2007/08:50) föreslagit en ändrad ansvarsfördelning mellan myndigheter inom skolväsendet. Enligt förslagen ska vissa uppgifter som hittills åvilat Statens skolverk i stället fullgöras av en ny myndighet, Statens skolinspektion. Av förslagen framgår också att viss verksamhet ska överföras från Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL) till Skolverket. CFL ska avvecklas. Ändringarna har föreslagits träda i kraft den 1 oktober 2008. Med hänsyn härtill lämnar jag inte förslag på hur instruktionerna för Skolverket och CFL samt förordningen (2002:1013) om utbildning vid Nationellt centrum för flexibelt lärande behöver ändras till följd av mina förslag i detta betänkande.

Förslag till lag om yrkeshögskolan

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att säkerställa

- att arbetslivets behov av eftergymnasial yrkesutbildning tillgodoses,
- att statens stöd till eftergymnasiala yrkesutbildningar fördelas effektivt, och
- att eftergymnasiala yrkesutbildningar med statligt stöd håller hög kvalitet.

Syftet med bestämmelserna är även att tillgodose behov av eftergymnasial yrkesutbildning inom smala yrkesområden som avses leda till förvärvsarbete för deltagarna.

2 § I lagen avses med

- *deltagare*: den som är antagen till och bedriver studier vid en utbildning som ingår i yrkeshögskolan,
- *uppdraagsutbildning*: utbildningsverksamhet som anordnas mot ersättning från uppdragsgivare som inte är en fysisk person och där uppdragsgivaren utser den som ska få delta i utbildningen,
- *yrkeshögskolan*: samtliga utbildningar i 3 §,
- *årsplats*: en deltagarplats i heltidsutbildning.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar om vilka utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan.

4 § Utbildning inom yrkeshögskolan kan anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting och enskilda fysiska eller juridiska personer. Utbildningsanordnarna får anordna utbildningen i samverkan med andra.

5 § Verksamheten inom yrkeshögskolan ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar inom yrkeshögskolan ska främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö. Särskilt ska den som verkar inom yrkeshögskolan främja jämställdhet mellan könen och aktivt motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden.

Utbildningen

6 § En utbildning inom yrkeshögskolan ska väsentligen bygga på de kunskaper som eleverna får på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper.

7 § Utbildningen ska

1. ha sin grund dels i kunskap som genererats i produktionen av varor och tjänster, dels i vetenskap och utformas så att en hög kvalitet och yrkesrelevans nås,
2. ge sådana fördjupade teoretiska, praktiska och erfarenhetsbaserade kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag kunna utföra kvalificerade uppgifter i arbetslivet,
3. präglas av såväl teoretiskt djup som en stark arbetslivsanknytning,
4. utvecklas och bedrivs i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare, och
5. bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval.

Bidrag och avgifter

8 § En anordnare av utbildning inom yrkeshögskolan kan efter ansökan få statsbidrag eller särskilda medel. Bidragen eller medlen fördelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

9 § Utbildning inom yrkeshögskolan, för vilken utbildningsanordnaren får statsbidrag eller särskilda medel enligt 8 §, ska vara avgiftsfri för deltagarna.

Deltagaravgifter, som utbildningsanordnaren tar ut för annan utbildning än som avses i första stycket, ska vara skäliga med hänsyn till de kostnader som anordnaren har, förutsatt att kostnaderna i sig kan anses rimliga för verksamheten.

Uppdragsutbildning

10 § En anordnare av utbildning inom yrkeshögskolan får efter anmälan till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bedriva sådan utbildning även som uppdragsutbildning.

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om att en myndighet får ta ut avgifter av en sådan utbildningsanordnare som avses i 10 §.

Prop. 2008/09:68
Bilaga 4

Organisation

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar om hur många årsplatser en utbildning inom yrkeshögskolan ska omfatta.

13 § De personer som anlitas av utbildningsanordnaren för undervisning eller handledning ska genom utbildning eller erfarenhet ha kompetens för den utbildning som de ska bedriva.

14 § Utbildningsanordnaren ska se till att kompetensutveckling anordnas för de personer som anlitas för undervisning eller handledning.

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka examina som får avläggas.

Utbildningsanordnaren får utfärda utbildningsbevis och examensbevis enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Deltagare

16 § En utbildning inom yrkeshögskolan ska vara öppen för alla som uppfyller behörighetskraven för utbildningen.

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka behörighetsvillkor som ska gälla för att bli antagen till en utbildning inom yrkeshögskolan.

18 § Kan inte alla behöriga sökande till en utbildning inom yrkeshögskolan tas emot, ska urval göras bland de sökande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om urval.

19 § Deltagarna i en utbildning inom yrkeshögskolan ska ha rätt att utöva inflytande över utbildningen.

Utbildningsanordnaren ska verka för att deltagarna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen.

20 § Regeringen får meddela föreskrifter om att en deltagare tills vidare ska avskiljas från utbildningen i fall då deltagaren

1. lider av psykisk störning,
2. missbrukar alkohol eller narkotika, eller
3. har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet.

Som ytterligare förutsättning för ett avskiljande gäller att det, till följd av något sådant förhållande som avses i första stycket 1–3, bedöms föreligga en påtaglig risk att deltagaren kan komma att skada annan person eller värdefull egendom under utbildningen.

Prop. 2008/09:68
Bilaga 4

Övriga föreskrifter

21 § En särskild nämnd ska pröva frågor om avskiljande. Nämndens ordförande ska vara jurist och ha erfarenhet som domare.

Nämndens beslut i avskiljandefrågor får överklagas till allmän förvaltningsdomstol av deltagaren och utbildningsanordnaren.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ett beslut om avskiljande ska, om den som har avskiljts begär det, omprövas efter två år.

22 § För prövning av överklagande av vissa andra beslut än de som avses i 21 § svarar en särskild överklagandenämnde. Nämndens beslut med anledning av ett överklagande får inte överklagas.

23 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om utbildningarna inom yrkeshögskolan.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009, då lagen (2001:239) om kvalificerad yrkesutbildning ska upphöra att gälla.

2. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för utbildning för vilken det före den 1 juli 2009 har beviljats statligt stöd enligt bestämmelserna i förordningen (2001:1131) om kvalificerad yrkesutbildning. Detsamma gäller för utbildning, för vilken beslut om statligt stöd har förlängts enligt punkten 2 i övergångsbestämmelserna till förordningen om upphävande av förordningen (2001:1131) om kvalificerad yrkesutbildning.

Förslag till lag om bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om statligt stöd till vissa eftergymnasiala utbildningar

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Regeringen får meddela föreskrifter om grunderna för kommuners och landstings organisation och verksamhetsformer samt deras befogenheter och åligganden när det gäller statligt stöd till utbildningar som avses i 2 §.

2 § Föreskrifterna ska avse statligt stöd för av kommunen eller landstinget anordnad eftergymnasial utbildning som

1. förbereder för konstnärlig högskoleutbildning, eller

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.

Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (1985:1100)⁶

dels att 2 kap. 3 § och 11 kap. 1, 2, 20, 21 och 24 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast efter 11 kap. 16 § ska lyda "Gymnasial vuxenutbildning".

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Kommuner och landsting är skyldiga att för undervisningen använda lärare, förskollärare eller fritidspedagoger som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak *skall* bedriva.

Undantag får göras endast om personer med sådan utbildning inte finns att tillgå eller det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna.

Varje kommun och landsting *skall* vidare sträva efter att för undervisning i gymnasieskolan, gymnasial vuxenutbildning *och påbyggnadsutbildning* anställa lärare som har forskarutbildning.

Kommuner och landsting är skyldiga att för undervisningen använda lärare, förskollärare eller fritidspedagoger som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak *ska* bedriva.

Varje kommun och landsting *ska* vidare sträva efter att för undervisning i gymnasieskolan *och* gymnasial vuxenutbildning anställa lärare som har forskarutbildning.

11 kap.

1 §

Komvux består av grundläggande vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning *och påbyggnadsutbildning*.

Utbildningen i komvux *skall* anordnas i form av kurser.

Komvux består av grundläggande vuxenutbildning *och* gymnasial vuxenutbildning.

Utbildningen i komvux *ska* anordnas i form av kurser.

2 §⁷

Grundläggande vuxenutbildning syftar till att ge vuxna sådana kunskaper och färdigheter som de behöver för att delta i samhälls- och

Grundläggande vuxenutbildning syftar till att ge vuxna sådana kunskaper och färdigheter som de behöver för att delta i samhälls- och

⁶ Lagen omtryckt 1997:1212.

⁷ Senaste lydelse 2001:293. Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket upphävs.

arbetsliv. Den *skall* också syfta till att möjliggöra fortsatta studier.

Gymnasial vuxenutbildning syftar till att ge vuxna kunskaper och färdigheter på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan *skall* ge.

Påbyggnadsutbildning syftar till att ge vuxna en sådan utbildning som leder till en ny nivå inom deras yrke eller till ett nytt yrke. Vad som sägs i detta kapitel om gymnasial vuxenutbildning gäller också påbyggnadsutbildning.

arbetsliv. Den *ska* också syfta till att möjliggöra fortsatta studier.

Gymnasial vuxenutbildning syftar till att ge vuxna kunskaper och färdigheter på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan *ska* ge.

Prop. 2008/09:68
Bilaga 4

20 §⁸

Kommuner och landsting är skyldiga att till sin gymnasiala vuxenutbildning ta emot en behörig sökande från en annan kommun, om

1. hemkommunen har åtagit sig att svara för kostnaderna för elevens utbildning,

2. det är fråga om en sådan utbildning eller utbildningsplats för vilken kommunen eller landstinget har rätt till ersättning enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 24 §, *eller*

3. *det är fråga om en påbyggnadsutbildning som finansieras med statliga medel enligt beslut av Statens skolverk.*

Kommuner och landsting är skyldiga att till sin gymnasiala vuxenutbildning ta emot en behörig sökande från en annan kommun, om

1. hemkommunen har åtagit sig att svara för kostnaderna för elevens utbildning, *eller*

2. det är fråga om en sådan utbildning eller utbildningsplats för vilken kommunen eller landstinget har rätt till ersättning enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 24 §.

21 §⁹

Den som vill delta i gymnasial vuxenutbildning *skall* ansöka om detta hos styrelsen för utbildningen i sin hemkommun. *Detta gäller dock inte ansökan om att delta i påbyggnadsutbildning som finansieras med statliga medel enligt beslut av Statens skolverk. En sådan ansökan skall lämnas till styrelsen för utbildningen i den kommun eller det landsting som anordnar eller låter anordna utbildningen.*

Den som vill delta i gymnasial vuxenutbildning *ska* ansöka om detta hos styrelsen för utbildningen i sin hemkommun.

⁸ Senaste lydelse 2006:528.

⁹ Senaste lydelse 2006:528.

Om ansökan i andra fall avser en utbildning som en annan kommun eller ett landsting anordnar eller låter anordna, skall styrelsen skyndsamt sända ansökan vidare till styrelsen för utbildningen där. Till en sådan ansökan skall styrelsen foga ett yttrande av vilket det framgår om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för elevens utbildning, såvida det inte på grund av tidigare överenskommelse är onödigt. Regeringen får vidare meddela föreskrifter om när ett yttrande inte behöver fogas till en ansökan.

Åtagande att svara för kostnaderna skall alltid lämnas om den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i en annan kommuns gymnasiala vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning. I sådant fall äger 5 kap. 33 § motsvarande tillämpning beträffande ungdomar fram till och med det första kalenderhalvåret det år då ungdomarna fyller tjugo år.

Om ansökan avser en utbildning som en annan kommun eller ett landsting anordnar eller låter anordna, ska styrelsen skyndsamt sända ansökan vidare till styrelsen för utbildningen där. Till en sådan ansökan ska styrelsen foga ett yttrande av vilket det framgår om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för elevens utbildning, såvida det inte på grund av tidigare överenskommelse är onödigt. Regeringen får vidare meddela föreskrifter om när ett yttrande inte behöver fogas till en ansökan.

Åtagande att svara för kostnaderna ska alltid lämnas om den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i en annan kommuns gymnasiala vuxenutbildning. I sådant fall äger 5 kap. 33 § motsvarande tillämpning beträffande ungdomar fram till och med det första kalenderhalvåret det år då ungdomarna fyller tjugo år.

24 §¹⁰

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en kommun att betala ersättning för gymnasial vuxenutbildning till den kommun eller det landsting som anordnar utbildningen.

Hemkommunen *skall* lämna stöd till inackordering enligt 5 kap. 33 § till ungdomar fram till och med första kalenderhalvåret det år då ungdomarna fyller 20 år *dels i sådana fall som avses i första stycket, dels om ungdomarna deltar i påbyggnadsutbildning som finansieras med statliga medel enligt beslut av Statens skolverk.*

Hemkommunen *ska i sådana fall som avses i första stycket* lämna stöd till inackordering enligt 5 kap. 33 § till ungdomar fram till och med första kalenderhalvåret det år då ungdomarna fyller 20 år.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.

¹⁰ Senaste lydelse 2006:528.

2. Påbyggnadsutbildning som studerande påbörjat före den 31 augusti 2009 ska fortsättningsvis anordnas till dess de studerande har avslutat den. Äldre bestämmelser ska tillämpas på sådan utbildning.

Prop. 2008/09:68

Bilaga 4

Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 36 § sekretesslagen (1980:100)¹¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

36 §¹²

Sekretess gäller hos Skolväsendets överklagandenämnd i ärenden som överklagats dit samt i Statens skolverks *tillsynsverksamhet* för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte nämndens *eller* verkets beslut i ett ärende.

Sekretess gäller hos Skolväsendets överklagandenämnd i ärenden som överklagats dit samt i Statens skolverks *och Myndigheten för yrkeshögskolans tillsynsverksamheter* för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte nämndens, verkets *eller Myndigheten för yrkeshögskolans* beslut i ett ärende.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.

¹¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

¹² Senaste lydelse 2006:854.

Förteckning över remissinstanser avseende betänkandet Yrkeshögskolan. För yrkeskunnande i förändring (SOU 2008:29)

Prop. 2008/09:68

Bilaga 5

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av Riksdagens ombudsmän (JO), Kammarrätten i Göteborg, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Myndigheten för handikappolitisk samordning, Ekonomistyrningsverket, Arbetsgivarverket, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Statens skolverk, Myndigheten för skolutveckling, Nationellt centrum för flexibelt lärande, Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, Internationella programkontoret för utbildningsområdet, Folkbildningsrådet, Högskoleverket, Verket för högskoleservice, Överklagandenämnden för högskolan, Högskolans avskiljandenämnd, Uppsala universitet, Lunds universitet, Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet, Linköpings universitet, Kungl. Tekniska högskolan, Luleå tekniska universitet, Mittuniversitetet, Sveriges lantbruksuniversitet, Blekinge tekniska högskola, Danshögskolan, Högskolan i Borås, Högskolan Dalarna, Högskolan på Gotland, Högskolan Väst, Konstfack, Kungl. Konsthögskolan, Malmö Högskola, Mälardalens högskola, Teaterhögskolan i Stockholm, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Centrala studiestödsnämnden, Överklagandenämnden för studiestöd, Vägverket, Luftfartsstyrelsen, Konkurrensverket, Glesbygdsverket, Verket för näringslivsutveckling, Ungdomsstyrelsen, Statens kulturråd, Nämnden för hemslöjdsfrågor, Riksantikvarieämbetet, Handikappombudsmannen, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Utredningen om en ny lärarutbildning (U 2007:10), Arvidsjaurs kommun, Eskilstuna kommun, Falu kommun, Gotlands kommun, Göteborgs kommun, Härnösands kommun, Hässleholms kommun, Klippans kommun, Kramfors kommun, Linköpings kommun, Luleå kommun, Lunds kommun, Malmö kommun, Nacka kommun, Norrköpings kommun, Oxelösunds kommun, Tyresö kommun, Umeå kommun, Vänersborgs kommun, Västerås kommun, Landstinget i Dalarnas län, Landstinget i Västernorrlands län, Landstinget i Östergötlands län, Region Skåne, Region Värmland, Regionförbundet Östsam, Almega, BF Scandinavian Aviation Academy AB, FRIKS Fria konstnärliga och hantverksinriktade skolor, Företagarna, Gotlands Tonsättarskola, Kungl. Dramatiska Teatern AB, Kungl. Operan AB, Landsorganisationen i Sverige, Lernia AB, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Metallgruppen, Riksförbundet för Kvalificerad Yrkesutbildning, Riksförbundet Vuxenutbildning i samverkan, Svensk Pilotförening, Svenska Flygföretagens Riksförbund, Svenskt Näringsliv, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Sveriges Auktoriserade Utbildningsföretag, Sveriges förenade studentkårer, Sveriges Hantverksråd, Sveriges Kommuner och Landsting, Teknikföretagen, Tjänstemännens Centralorganisation, Utbildningsrådet för Hotell och Restauranger, Vuxenstuderandes Intresseorganisation samt VVS Företagen.

Utanför remisslistan har dessutom Fritidsledarskolorna, Nätverket kommunal vuxenutbildning i Sjuhäradsområdet, Stiftelsen Gerlesborgsskolan, Anders Sköld och Stefan Johansson, Svenska Bussbranschens Riksförbund, Sågverkens och Träindustrins yrkesnämnd, Regionförbundet Jönköpings län, Sveriges Marknadsförbund, Folkuniversitetet, Sveriges Hudterapeuters Riksorganisation, Svenska Folkhögskolans Lärarförbund, Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd, SELMA SPA+, Stiftelsen Capellagården, Fastighetsbranschens Utbildningsnämnd, Region Blekinge, Göteborgsregionens kommunalförbund, Svensk Energi, Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund, Svenska Resebyråföreningen, Privatskolan för Hudvård & Spa AB, Stiftelsen för Kvalificerad Yrkesutbildning i Mellansverige, Regionförbundet södra Småland, SACO-S och ST vid Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, KY Kronoberg, Gymnasieförvaltningen i Växjö kommun, Branschrådet Svensk Massage, The Paper Province, Tranås kommun, Svensk Scenkonst, Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar, Kronobergs och Skåne län, Axelsons Gymnastiska Institut, Hälsingeutbildning, BluePeak AB, Åre kommun, Vuxenutbildningen Upplands-Bro, IF Metall, Svensk Flygteknikerförening, Hässlöggymnasiet, Nordic Business Institute – NBI i Växjö AB, Branschorganisationen Spa & Hälsa, Flygteoriskolan Barkarby AB, Centrum för LivsLångt Lärande, Flygarbetsgivarna, Hästnäringens Yrkesnämnd, Naturbrukets Yrkesnämnd och Skogsbrukets Yrkesnämnd, Nyköpings kommun, Vuxenutbildningen i Karlsborg, Hantverkarnas Riksorganisation, Industrikommittén, Naturbruksskolornas Förening, Kungsair Training AB, Svenska Studentbostadsföreningen, Norrtälje kommun, HV Skola, Ladokkonsortiet, Sätergläntan – Hemslöjdens gård, Installatörernas Utbildningscentrum, Avitrans Nordic AB, Skyways Express, Näringslivet i 10 kommuner i nordöstra Skåne, västra Blekinge och södra Kronoberg, Samarbetskommittén Skåne Nordost, Svensk Ventilation samt Fackförbundet ST inkommit med yttrande.

Skolväsendets överklagandenämnd, Kungl. Musikhögskolan i Stockholm, Institutet för tillväxtpolitiska studier, Stockholms kommun, Uppvidinge kommun, Friskolornas Riksförbund, Föreningen Sveriges Skolchefer, Kommunala yrkesnämnden, Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer, Metallgruppens utbildningsråd, Svensk Pilotutbildning i Göteborg, Sveriges elevråd – SVEA, Sveriges Elevråds Centralorganisation, Sveriges Skolledarförbund och Teknikföretagens Yrkesnämnd har beretts tillfälle att avge yttrande men har avstått från att yttra sig.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 20 november 2008

Närvarande: statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Odell, Leijonborg, Larsson, Carlgren, Hägglund, Carlsson, Borg, Malmström, Sabuni, Billström, Tolgfors, Björling

Föredragande: statsrådet Malmström

Regeringen beslutar proposition 2008/09:68 Yrkeshögskolan

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om yrkeshögskolan	11 § 19 § tredje stycket	
Lag om ändring i skollagen (1985:1100)	11 kap. 21 § andra stycket, tredje meningen 11 kap. 24 § första meningen	